

**DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**GÖÇÜN ÖĞRENCİNİN EĞİTİM YAŞANTISI ÜZERİNDEKİ
ETKİSİ**

**Doktora Tezi
Ramazan BALKANLIOĞLU**

Kütahya, 2014

**DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**GÖÇÜN ÖĞRENCİNİN EĞİTİM YAŞANTISI ÜZERİNDEKİ
ETKİSİ**

**Doktora Tezi
Ramazan BALKANLIOĞLU**

**Danışman
Prof. Dr. Ali ÖZEL**

Kütahya, 2014

Yemin Metni

Doktora tezi olarak sunduğum ‘‘Göçün Öğrencinin Eğitim Yaşantısı Üzerindeki Etkisi’’ adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

/ / 2014

Ramazan BALKANLIOĞLU

Kabul ve Onay

Ramazan BALKANLIOĞLU' nun hazırladığı “Göçün Öğrencinin Eğitim Yaşantısı Üzerindeki Etkisi” başlıklı Doktora tez çalışması, jüri tarafından lisansüstü yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği / oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

...../...../2014

Prof. Dr. Ali ÖZEL (Danışman)

Doç. Dr. Nida BAYINDIR

Yrd. Doç. Dr. Ali Rıza ŞEKERCİ

Yrd. Doç. Dr. Murat TURNA

Yrd. Doç. Dr. Sinan YÖRÜK

Doç. Dr. Turan TEMUR

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Önsöz

Nüfusun artması ve farklı ihtiyaçların ortaya çıkması nedeniyle dünya üzerinde her zaman farklı nedenlerle göç hareketliliği yaşanmaktadır. Belki de insanlığın yeryüzünde yaşamaya başlamasıyla ortaya çıkan göç hareketliliği, insanoğlu üzerinde değişik etkiler oluşturmaktadır.

Türkiye’de de tayin, işsizlik, terör, eğitim gibi birçok faktör nedeniyle iç göç hareketliliği yaşanmaktadır. Farkında olsak da olmasak da göç olgusu bazen kendimizi bazen bir yakınımızı etkisi altına almakta ve bizleri olumlu/olumsuz birçok sonuçla karşı karşıya bırakmaktadır.

Aslında araştırmanın başlamasına neden olan faktör de araştırmacının yaptığı göç hareketlilikleri sonrası kendisinde ve ailesinde oluşan bazı etkileri bilimsel olarak araştırmak için karar vermesinden kaynaklanmıştır. Araştırmanın göç eden ailelerin ve çocuklarının eğitim yaşantısı üzerinde olumlu bir katkı sağlaması araştırmacıyı mutlu edecek en önemli sonuçtur.

Akademik yaşantımın şekillenmesinde büyük emekleri olan değerli hocalarım: Prof. Dr. Ali ÖZEL’e, Doç. Dr. Nida BAYINDIR’a, , Eğitim Bilimleri Endüstri Müdürü Doç. Dr. Turan TEMUR’a, Yrd. Doç. Dr. Ali Rıza ŞEKERCİ’ye, Yrd. Doç. Dr. Murat TURNA’ya içtenlikle teşekkür ederim.

Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü bilgi işlem ve ARGE çalışanlarına, Keçiören ve Yenimahalle ilçelerinde yardımcı olan ilçe Milli Eğitim personeline, okul yöneticilerine, araştırmaya katılan öğrencilere/velilere/şube rehber öğretmenlerine ve Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesinde görev yapan tüm personele katkı ve çabaları için çok teşekkür ederim.

Teşekkür

Tezimi,
Anneme, eşime ve oğullarıma
ithaf ediyorum.

İçindekiler

	<u>Sayfa</u>
Yemin Metni	i
Kabul ve Onay.....	ii
Önsöz	iii
Teşekkür.....	iv
İçindekiler	v
Şekiller Dizini	viii
Tablolar Dizini	ix
Özet	x
Abstract	xi
Birinci Bölüm.....	1
Giriş.....	1
Problem Durumu.....	2
Araştırmanın Amacı	4
Araştırmanın Önemi.....	5
Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları	7
Kavramsal Çerçeve	8
Göç	9
Göç çeşitleri	9
Dış göç (uluslar arası göç).....	10
İç göç.....	10
Türkiye’de nüfus ve iç göç hareketleri.....	10
Ankara’da nüfus ve iç göç hareketleri	11
Alan Yazın/Literatür	15
İlgili araştırmalar	15
Göç ve eğitim ile ilgili yapılan yurtdışı araştırmaları	15
Göç ve eğitim ile ilgili Türkiye’de yapılan araştırmalar.....	19
Bazı ülkelerin göçe yönelik eğitim politikaları.....	23
Amerika Birleşik Devletleri.....	23
Kanada	25
Birleşik Krallık (İngiltere).....	26
Türkiye Cumhuriyeti	28

İkinci Bölüm	32
Yöntem.....	32
Araştırmanın Modeli	32
Evren ve Örneklem.....	32
Araştırmanın Katılımcıları	38
Katılımcıların seçimi.....	38
Katılımcıların özellikleri	39
Veri Toplama Araçları	40
Anket ve Mülakat Soruları Geliştirme Çalışmaları.....	41
Anket ve mülakat soruları belirleme aşaması	41
Uzman görüşü alma aşaması	42
Ön test, geçerlik aşaması, güvenilirlik aşaması, anket ve mülakat sorularının netleştirilmesi.....	42
Verilerin analizi.....	43
Üçüncü Bölüm	45
Bulgular.....	45
Göç ile Gelen Öğrencilerin Bilişsel Yaşantısı ile İlgili Veri Analizleri.....	45
Öğrenci bilişsel yaşantı anket ve mülakat sonuçları	45
Veli bilişsel yaşantı anketi veri analizleri ve sonuçları.....	60
Şube rehber öğretmenleri bilişsel yaşantı anket ve mülakat sonuçları	64
Göç ile Gelen Öğrencilerin Sosyal Yaşantısı İle İlgili Veri Analizleri.....	68
Öğrenci sosyal yaşantı anket ve mülakat sonuçları	68
Göç ile gelen öğrencilerin sosyal anket sorularının değerlendirilmesi yapıldığında;.....	71
Veli sosyal yaşantı anketi veri analizleri ve sonuçları	76
Şube rehber öğretmenleri sosyal yaşantı anket ve mülakat sonuçları.....	79
Göç ile Gelen Öğrencilerin Duyuşsal Yaşantısı ile İlgili Verilerin Analizi....	84
Öğrenci duyuşsal yaşantı anket ve mülakat sonuçları.....	84
Veli duyuşsal yaşantı anketi veri analizleri ve sonuçları	93
Şube rehber öğretmenleri duyuşsal yaşantı anket ve mülakat sonuçları... 97	
Şube rehber öğretmenlerine yapılan duyuşsal anket sonuçlarına göre, göç ile gelen öğrencilerin:.....	99
Şube Rehber Öğretmenlerinin Göç ve Eğitim Konusundaki Mülakat Soruları ve Verdikleri Cevapların Analizi	101
Dördüncü Bölüm.....	109
Tartışma Sonuç ve Öneriler	109

Tartışma.....	109
Sonuç.....	114
Göç sonucu öğrencilerin bilişsel yaşantılarında oluşan etkilerin sonuçları	115
Göç sonucu öğrencilerin sosyal yaşantılarında oluşan etkilerin sonuçları	118
Göç sonucu öğrencilerin duyuşsal yaşantılarında oluşan etkilerin sonuçları	120
Öneriler	123
Kaynaklar	126
Ekler	134
Özgeçmiş.....	153

Şekiller Dizini

	<u>Sayfa</u>
Şekil1. Araştırmanın modeli.....	32
Şekil2. Araştırmaya katılımcıları.....	39
Şekil3. Araştırmaya katılanlar ve katılanlara uygulanan veri toplama araçları...	40

Tablolar Dizini

	<u>Sayfa</u>
Tablo1	3
Tablo2	6
Tablo3	10
Tablo4	11
Tablo5	13
Tablo6	14
Tablo7	34
Tablo8	34
Tablo9	37
Tablo10	47
Tablo11	62
Tablo12	65
Tablo13	70
Tablo14	77
Tablo15	80
Tablo16	85
Tablo17	95
Tablo18	98

Özet

Göçün Öğrencinin Eğitim Yaşantısı Üzerindeki Etkisi

Göç bir toplumda yerleşimden ulaşım, kültürden medeniyete kadar pek çok olguyu etkileyen bir harekettir. Bu etkilerden biri de hiç şüphesiz ki göçün eğitim üzerine etkisidir. Bu etki eğitimin yeri ve türüne göre değişebilmektedir.

Bu araştırma; göçün eğitim üzerine farklı boyutlar çerçevesinde etkilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu amacı gerçekleştirmek için Ankara ili araştırma sahası olarak belirlenmiş ve alan araştırması yapılmıştır.

Göçün öğrencilerin eğitim yaşantılarına; bilişsel, duyuşsal ve sosyal açıdan ne tür etkilerinin olduğunun araştırılabilmesi için amaçlı örneklem metodu kullanılarak göç alan ortaokullar seçilmiştir. Bu bağlamda, 2012-2013 ve 2013-2014 yılları içerisinde Ankara'ya iç göç gerçekleştirmiş, ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinden kız/erkek 43 öğrenci ve 16 şube rehber öğretmeni ile yüz yüze mülakat yapılmıştır. Ayrıca 120 öğrenciye, 120 veliye ve 60 şube rehber öğretmenine de anket uygulaması yapılmıştır. Araştırmada mülakat soruları, anket formu ve gözlem metodu kullanılmıştır.

Anket formu ve sosyo-demografik verilerinin istatistiksel analizi (yüzde, frekans ve ortalama) SPSS programı kullanılarak, mülakatların analizi ise gözlem notları da eklenerek Straus ve Corbin (1998) tarafından geliştirilen Gömülü Teori (Grounded Theory) metodu kullanılarak yapılmıştır.

Araştırma sonunda göç eden öğrencilerin; uyum eğitimi almadıkları, akademik başarılarının düştüğü, göç ile geldikleri şehirken, okuldan, verilen eğitimden memnun oldukları, psikolojik olarak farklı sorunlar yaşadıkları, çok fazla bir sosyal kazanım elde edemedikleri, velilerin ve şube rehber öğretmenlerinin göç eden öğrencilerin eğitim yaşantıları hakkında farkındalık seviyelerinin oldukça düşük olduğu gibi birçok sorun tespit edilmiştir.

Elde edilen bütün bulgular değerlendirildiğinde; göç ile gelen öğrencilerin eğitim yaşantısı ile ilgili olarak Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu konuda milli bir politika belirlemesi, öğrencilere ve velilere uyum eğitimi verilmesi, okullarda görev yapan eğitimcilere yönelik göç ve eğitimle ilgili konferans, çalıştay, panel gibi faaliyetlerin ilgili kişi ve kurumlarca yapılması tavsiye edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, eğitim yaşantısı, göç.

Abstract

The Effect of Migration on Student's Educational Experience

Migration is the movement that affects a number of phenomena such as settlement, transportation, culture and civilization. One of these effects is certainly the impact of migration on education. This impact may change according to the location and the type of education.

The aim of this study is to reveal the effects of migration on education within the framework of different dimensions. In order to achieve this aim, the province of Ankara was chosen as the area of investigation and the field research has been conducted.

In order to investigate the kinds of impacts of migration on students' educational experiences in cognitive, emotional and social terms, secondary schools which had been subject to migration were selected using purposive sampling method. In this context, during the period of 2012-2013 and 2013-2014, 43 male and female students of 6th, 7th and 8th grades who immigrated to Ankara within the last two years as well as the 16 branch counselors (teachers) were interviewed face to face. In addition, a questionnaire was conducted to 120 students, 120 parents and 60 branch counselors (teachers). Research instruments included interview, questionnaire, socio-demographic form and observation form.

The statistical analysis of data from the questionnaire and socio-demographic form (% , frequency, average) was conducted using SPSS software. The analysis of interview data along with the observation notes was carried out using Grounded Theory method developed by Strauss and Corbin (1998).

The results revealed many problems, among them: the students subject to migration were faced with a number of problems as they did not receive any orientation training; the students' academic achievement dropped down although they were satisfied with the city, school and education they had received, they experienced different psychological problems; they did not get any social gains; parents and teachers' level of awareness of students' educational experiences is rather low.

Evaluation of findings imply some suggestions concerning educational experience of migrated students: The Ministry of Education should define a national policy of immigration, students and parents should receive orientation training, and the teachers should participate in activities such as conferences, workshops, panels dedicated to migration and education offered on individual and institutional basis.

Key Words: Education, educational life, migration.

Birinci Bölüm

Giriş

Göçün pek çok tanımı ve çeşidi vardır ancak genel olarak belirtmek gerekirse göç; ‘‘belirli bir zaman ve mekanda bireylerin veya sosyal grupların, kısa ya da uzun veya daimi süreli bir mekan ve sosyo-kültürel alana yerleşmeleridir’’ (Türkyılmaz ve diğ., 1998).

Göçün tarihini ilk insanlara kadar götürmek mümkündür. Göç yalnızca göç ile gelenleri değil, aynı zamanda göç ile gelenlerin göç öncesi yerleştikleri yeri, göç ettikleri bölgeyi ve hatta bütün dünya coğrafyasını etkileyebilen çok yönlü bir olgudur (Sowell, 1996). Dolayısıyla tarih boyunca neredeyse hemen bütün toplumlar, bir şekilde göç etmişlerdir (Pries, 1999; Sowell, 1996; Scott, 1968).

Kökleri çok eskiye dayansa bile, özellikle 20. yüzyıldan itibaren nüfus, işgücü ihtiyacı, küreselleşme, iletişim ve ulaşım imkânları gibi değişik faktörlerdeki hızlı artış ve ilerlemeler ile ekonomik ve sosyal alanlardaki değişimler-gelişmeler, göç hareketlerinin hem ulusal hem de uluslararası alanda artmasına sebep olmuştur (Pries, 1999; Yalçın, 2004; Moses, 2006). Göçün bu derece canlı ve evrensel olması, Birleşmiş Milletler gibi uluslararası kuruluşların da dikkatini çekmiş ve özellikle Birleşmiş Milletler, dünyadaki göç hareketleri ve sonuçları hakkında çalışmalar yapmıştır (URL-1).

Türkiye'nin dış göçler bakımından oldukça yoğun olduğu görülmektedir. Birleşmiş Milletler verilerine göre, 2013 yılı ortası itibariyle Türkiye'de; 962.759'u erkek, 902.130'u kadın olmak üzere toplam 1.864.889 uluslararası göç etmiş kişi bulunmaktadır (URL-2). Bu durumun hem Türkiye'nin deniz ve karayolları itibariyle transit yollar üzerinde bulunması nedeniyle jeopolitik konumu hem de artan uluslararası cazibesinden kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Diğer taraftan Türkiye, iç göçler yönüyle de oldukça hareketli bir ülkedir. Bu anlamda, Türkiye İstatistik Kurumu verileri değerlendirildiğinde, 2012 yılında 2.317.814 kişinin ülke içinde bir yerden başka bir yere göç etmiştir. (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK] (2013), Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları). Dolayısıyla Türkiye hem dış göç hem de iç göç yönüyle yoğun bir nüfus hareketliliğinin yaşandığı ülkelerden birisidir.

Bağlamsal olarak değerlendirildiğinde ise göçün, eğitim başta olmak üzere şehirleşme, tarım, suç, terör, sosyal yapı ve ekonomi gibi hayatın pek çok alanında etkisinin olduğu mevcut kaynaklar tarafından ortaya konulmuştur (Erdoğmuş, 1989; Brinker-Gabler ve Smith, 1997; Türkyılmaz ve diğ., 1998; Zeybekoğlu ve Johansen, 2003; Yalçın, 2004; Arı, 2007; Çelik, 2007). Ancak göçün Ankara ilindeki ortaokul eğitimi üzerindeki etkileri konusunda, çalışmaların yetersiz olduğu görülmüştür. Dolayısıyla bu çalışma, Ankara'ya göç etmiş ortaokul öğrencileri üzerinden, göçün eğitim yaşantısı üzerindeki etkilerini tespit ederek, mevcut literatüre katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

Problem Durumu

Türkiye'de 1950'li yıllardan sonra hız kazanan ve temelinde başta ekonomik nedenler olan kırdan kente göç dalgası, günümüze kadar artarak devam etmiştir (Atalay, 1994; Tümertekin ve Özgüç, 1998). Türkiye'de gerçekleşen bu göç hareketliliğinin, pek çok şeyi etkileyen önemli bir faktör olduğu başka çalışmalarda da açıkça değerlendirilmiştir (Tezcan, 1994; Sevim, 2001; Karakuş, 2006; Nar, 2008; Han, 2010). Fakat yapılan literatür taraması sonucunda, hem Türkiye'de hem de araştırma alanı olarak seçilen Ankara'da, göç hareketi içerisinde yer alan öğrencilerin eğitim yaşantıları üzerinde göçün, ne tür etkiler oluşturduğu ve ne tür sonuçlara sebep olduğu konularıyla ilgili araştırmaların yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Daha net olarak ifade etmek gerekirse, 2013 yılı verilerine göre Ankara, İstanbul'dan sonra Türkiye de en fazla göç hareketliliğinin yaşandığı ikinci şehirdir (TÜİK, 2013). 1975 yılı sonrası değerlendirildiğinde Ankara ili, hem aldığı göç miktarı ile hem de şehir dışına verdiği göç miktarı ile göç hareketliliğinin en fazla yaşandığı şehirlerden biridir. Ayrıca göç ile gelen nüfusun, göç ile giden nüfustan her zaman daha fazla olduğu görülmektedir (Tablo 1).

Tablo1

Ankara İlinin Yıllara Göre Göç Verileri

Dönem	İl	Toplam nüfus	Aldığı göç	Verdiği göç	Net göç Net	Net göç hızı (‰)
1975-1980	Ankara	2 423 789	253 407	203 908	49 499	20,6
1980-1985	Ankara	2 843 732	257 516	220 885	36 631	13,0
1985-1990	Ankara	2 825 967	326 301	256 790	69 511	24,9
1995-2000	Ankara	3 597 662	377 108	286 224	90 884	25,6
2007-2008	Ankara	4 548 939	156 760	126 198	30 562	6,7
2008-2009	Ankara	4 650 802	168 193	131 114	37 079	8,0
2009-2010	Ankara	4 771 716	182 845	133 440	49 405	10,4
2010-2011	Ankara	4 890 893	191 864	137 385	54 479	11,2
2011-2012	Ankara	4 965 542	160 235	137 834	22401	4,5

Not: TÜİK, 2013 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarından uyarlanmıştır.

Eğitim-yaş ilişkisi bağlamında değerlendirildiğinde, Ankara'ya göç ile gelen kişiler arasında temel eğitim yaş grubunda (ilkokul, ortaokul, lise) bulunan öğrencilerin de Ankara'ya göç ettiği değerlendirilmiştir.

Bu nedenle de göç ile gelen öğrencilerin eğitim yaşantılarının bilişsel, duyuşsal ve sosyal açıdan olumlu-olumsuz etkilerinin tespit edilmesi, eğitim bilimleri açısından oldukça önemlidir.

Sonuç olarak, aşağıdaki nedenlerden dolayı Ankara ilindeki göç-egitim ilişkisi araştırma konusu olarak seçilmiştir:

- Ankara'da çok yoğun göç hareketliliğinin yaşanması ve bu göç içerisinde önemli oranda öğrencilerin yer alması,
- Göç ile gelen öğrencilerin eğitim yaşantıları üzerine yapılan araştırmaların yetersiz ve sadece belirli sorunsallar üzerine olması,
- İlgili kurum ve kuruluşların göç ile gelen öğrenciler ve eğitim yaşantıları konusunda somut politikalarının olmaması,

- 8 yıllık birleştirilmiş eğitim sisteminden 4+4+4 eğitim sistemine geçilmesinden sonra böyle bir araştırmanın yapılmamış olması.

Bu araştırmanın problem cümlesi, Göç olgusunun, göç ile gelen öğrencinin eğitim yaşantısı üzerine etkisi/etkileri var mıdır?

Alt araştırma soruları ise şu şekildedir:

- Göçün, öğrencinin bilişsel yaşantısında etkileri var mıdır?
- Göçün, öğrencinin sosyal yaşantısında etkileri var mıdır?
- Göçün, öğrencinin duyuşsal yaşantısında etkileri var mıdır?
- Göç ile gelen ailelerin, eğitim gören çocuklarının eğitim yaşantıları (bilişsel, sosyal ve duyuşsal) hakkındaki düşünceleri nelerdir?
- Şube rehber öğretmenlerinin, göç ile gelen öğrencilerin eğitim yaşantıları (bilişsel, sosyal ve duyuşsal) hakkındaki düşünceleri nelerdir?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, bir şehirden başka bir şehre göç ile gelen öğrencilerin eğitim yaşantıları bağlamında, Ankara'ya şehir dışından iç göç ile gelen ortaokul 6, 7 ve 8. sınıfta eğitim gören öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve sosyal yaşantılarında değişiklik olup-olmadığını araştırmayı hedeflemektedir.

Bu amaca yönelik olarak alt amaçlar şu şekilde belirlenmiştir:

- Nakil işlemleri ve okula ilk kayıt durumu (bilişsel),
- Uyum/oryantasyon eğitimi (bilişsel-sosyal-duyuşsal),
- Akademik yaşantısı üzerindeki etkisi (bilişsel),
- Okula devam/devamsızlık durumu (bilişsel) ,
- Eğitim imkânlarının farklılığı (bilişsel) ,
- Öğretmen ve ders sürekliliği (bilişsel),
- Sınıf kalabalıklığı/gürültü (bilişsel),
- Aile-şube rehber öğretmeni- öğrenci diyalogu (bilişsel-sosyal),
- Türkçe konuşma ve telaffuz durumu (bilişsel-sosyal),

- Okulun fiziki şartlarının durumu (bilişsel-sosyal),
- Sosyal yaşantı değişiklikleri (sosyal),
- Eğitim yaşantısı dışında bir işte çalışma (sosyal),
- Sosyal faaliyetlere katılma (sosyal),
- Kötü alışkanlıkları gözlemlene ve etki durumu (sosyal-duyuşsal),
- Olumsuz grupları gözlemlene ve etki durumu (sosyal-duyuşsal),
- Şehre ve yaşam alanına uyum (duyuşsal),
- Okula, öğretmene ve sınıfa /arkadaşlara uyum (duyuşsal),
- Şube rehber öğretmenlerinin göç ile gelen öğrencilerin eğitim yaşantılarına bakışı (bilişsel, sosyal, duyuşsal) ve farkındalıkları,
- Velilerin göç ile gelen öğrencilerin eğitim yaşantılarına bakışı (bilişsel, sosyal, duyuşsal) ve farkındalıkları.

Araştırmanın Önemi

Dünya coğrafyası üzerinde birçok farklı nedenlerden dolayı nüfus hareketliliği ve göç yaşanmaktadır. Tümertekin ve Özgüç'e göre yapılan bu göçün sebepleri: “nüfus problemleri, ekonomik problemler, çevre şartlarındaki bozulmalar, eğitim şartlarındaki yetersizlikler, siyasi problemler ve savaşlardır” (Tümertekin ve Özgüç, 1998, s. 307).

Türkiye’de de birçok farklı nedenlerden dolayı ülke içerisinde göç hareketliliği yaşanmaktadır. Türkiye’de 2007- 2012 yılları arası 11.608.547 kişi farklı nedenlere bağlı olarak iç göç hareketine katılmıştır (Tablo 2).

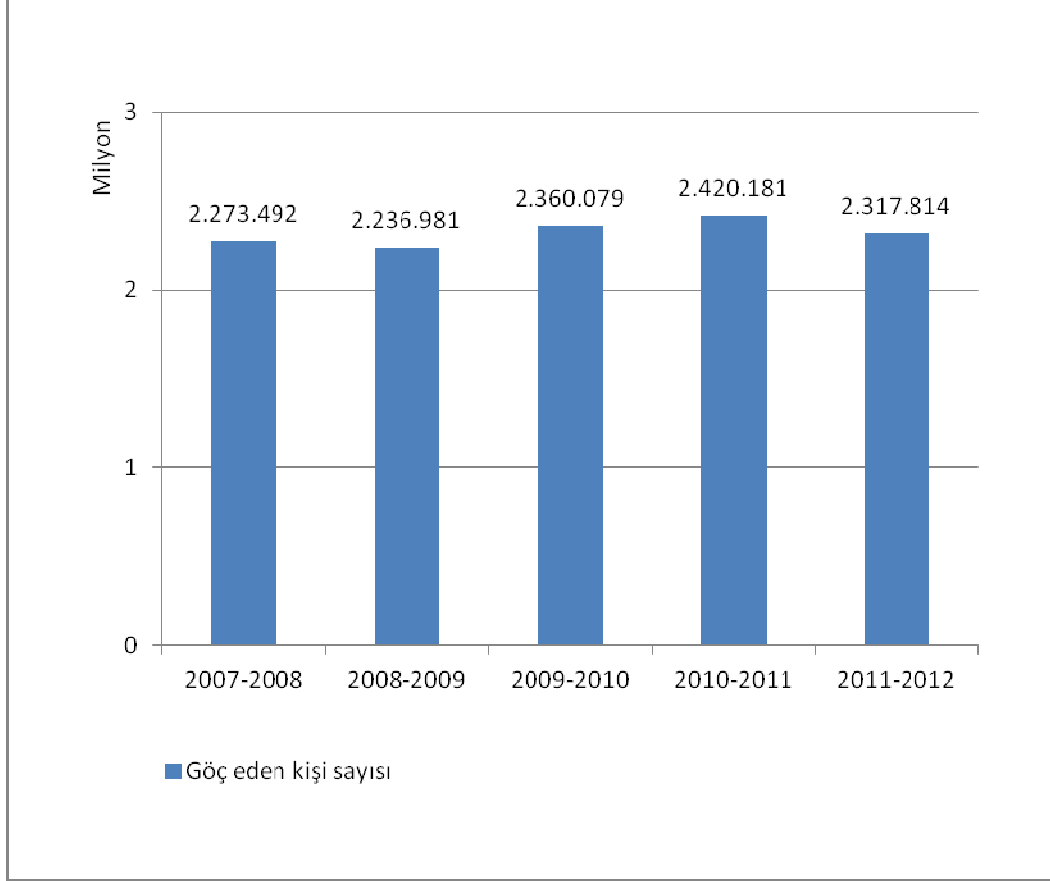
Türkiye’de oluşan bu göç hareketliliği hiç şüphesiz birçok olumlu olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. TÜİK 2013 verileri değerlendirildiğinde, bu göç hareketinin Türkiye geneli dağılımının en fazla İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa ve Adana’ya olduğu görülmektedir (Tablo 2).

Yine TÜİK 2013 verilerine göre araştırma için seçilen Ankara ili, son 7 yılın verilerine göre Türkiye’de en fazla göç hareketliliğinin yaşandığı ikinci şehirdir. Örneğin 2007-2008 yılında 156.760 kişinin göç ile geldiği Ankara iline, 2008-

2009 yılında 168.193 kişi, 2009-2010 yılında 182.845 kişi, 2010-2011 yılında 191.864 kişi, 2011-2012 yılında 160.235 kişi göç ile gelmiştir (Tablo 2).

Tablo2

Türkiye’de Yıllara Göre İç Göç Hareketleri (2007-2012)

Not: TÜİK, 2013 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarından uyarlanmıştır.

Türkiye’de göç ve göçün etkileri üzerine Coğrafya, Sosyoloji, Psikoloji ve Tıp gibi farklı bilim dallarında farklı araştırmalar yapmıştır (Erdoğan, 1989; Doğanay, 1991; Yalçın, 2004; Arı, 2007; Çelik, 2007; Aker ve diğ., 2002; Gürbüz, 2007). Fakat kaynak taraması sonucunda her yıl yoğun göç hareketliliğinin yaşandığı Türkiye’de ve özellikle araştırma alanı olarak seçilen Ankara’da, göçün öğrencinin eğitim yaşantısı üzerindeki etkilerini ortaya koyan çalışmaların yetersiz olduğu görülmüştür.

Türkiye’de yapılan göç ve eğitim araştırmaları genellikle, belirlenmiş sorunsallar ve daha çok sosyo-ekonomik yapının düşük olduğu, getto olarak bilinen, yerleşim yerleri üzerine yoğunlaşmaktadır.

Örneğin; Han (2010) Ankara/Altındağ da yaptığı çalışmada göç ile gelen öğrencilerin uyum sorunları üzerine, Parlakkaya (2010) Kocaeli/Dilovası'nda yaptığı çalışmada ilköğretime göç ile gelen öğrencilerin istenmeyen davranışları üzerine, Karakuş (2006) İstanbul/Sultanbeyli'de yaptığı çalışmada göçün eğitime olumsuz etkileri üzerine, Sevim (2001), terör nedeniyle Elazığ'a göç ile gelen ailelerin ve çocukların karşılaştıkları eğitim sorunlarının tespiti üzerine araştırma yapmışlardır. Ancak göçün, öğrencinin eğitim yaşantısı üzerine etkileri konusunda bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Bu çalışmanın yoğun göç alan bir şehir olan Ankara'daki ortaokullarda, göçün öğrencilerin eğitim yaşantıları üzerine etkilerini araştırması bu çalışmayı önemli kılan en önemli sebeptir.

Bunlarla birlikte bu araştırma, göçün öğrencinin eğitim yaşantısı üzerindeki olası etkilerini farklı bakış açılarından ele almaktadır. Bu anlamda öğrenci ve şube rehber öğretmenleri ile hem anket uygulaması hem de yüz-yüze mülakat, velilerle de anket uygulaması yapılmıştır.

Araştırmanın önemine dair bir diğer önemli nokta ise, araştırma neticesinde elde edilen bulguların, başta eğitimciler ve kanun yapıcılar olmak üzere ilgili tüm kurum ve kuruluşların istifadesine sunulması, göç ve eğitim sistemiyle ilgili çalışmalara/politikalara kaynak sağlayacak olmasıdır.

Son olarak bu araştırmanın; eğitim, sosyoloji ve coğrafya başta olmak üzere farklı disiplinlere katkıda bulunacak olması, bu çalışmayı önemli kılmaktadır.

Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Bu araştırmanın kapsamını 2012-2013 ve 2013-2014 yıllarında Ankara ili Yenimahalle ve Keçiören merkez ilçelerine iç göç ile gelmiş altı, yedi ve sekizinci sınıfta eğitim gören, kız ve erkek öğrenciler, öğrenci velileri ve öğrencilerin şube rehber öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmaya başlangıçta beşinci sınıflarda dâhil edilmiş fakat yapılan ön test ve mülakatlarda beşinci sınıfa giden öğrencilerin mülakat sorularına yeterli ya da hiç cevap verememesi ve anket sorularını genel itibarıyla yarım bırakmaları, kendilerini yeterince ifade edemedikleri nedeniyle beşinci sınıflar çalışmadan çıkartılmıştır.

Bu araştırmanın birtakım sınırlılıkları vardır; mülakat yapılan kişilerin sayılarının sınırlı olması, araştırmaya katılacak olanların mülakat ve anket uygulamasını kabul etmesi/etmemesi, velilerin çocuklarına araştırma için izin vermesi/vermemesi, araştırmacının örneklem seçiminde önyargısını yansıtmaya riski, örneklemelerin bir çalışmaya katılmaktan dolayı davranış değişikliğine gidebilme ihtimalleri (araştırmacının istediğini zannettiği şekilde davranma riskleri) gibi faktörler, araştırmanın temel sınırlılıklarıdır. Araştırmaya Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayan öğrenciler dâhil edilmemiştir.

Kavramsal Çerçeve

Eğitim:”Bir toplumda yetişmiş neslin, yetişmekte olan veya hayata başlayan yeni nesile düşüncelerini ve duygularını vermesidir” (Arıbaş, 1999, s. 19).

Bilişsel Gelişim-Yaşantı:“Biliş, ileri zihinsel süreçleri içerir. Zihinsel süreçler; dikkat, algı, bellek, dil gelişimi, okuma ve yazma, problem çözme, anımsama, düşünme, akıl, yaratıcılık vb. birçok özelliği içermektedir. Bilişsel gelişim; doğumundan başlayarak çevreyle etkileşimi ve çevrenin anlaşılmasını sağlayan bilginin edinilmesi, kullanılması, saklanması, yorumlanarak yeniden düzenlenmesi ve değerlendirilmesi aşamalarındaki tüm zihinsel süreçleri içine alan bir gelişim alanıdır” (Milli Eğitim Bakanlığı, [MEB], 2014).

Duyuşsal/Duygusal Gelişim-Yaşantı: “Duygu, belirli nesne, olay ya da kişilerin bireyin iç dünyasında uyandırdığı izlenimler olarak tanımlanır. Duygular, birey olmanın en önemli unsurudur. Bütün insanların, yeni doğmuş bebeklerin bile duyguları vardır. Sosyalleşmenin olabilmesi için duygular temel rolü üstlenir. Bu yüzden duygular, yaşama uyum sağlama fonksiyonlarıdır.” (MEB, 2014).

Sosyal Gelişim-Yaşantı: “Bireyin sosyal uyarıcılara ve grup yaşantısına, toplumdaki yaptırımlara karşı duyarlı olabilmesi, içinde bulunduğu grupta ya da yaşadığı kültürdeki diğer bireylerle geçinebilmesi onlardan biri gibi davranabilmesine sosyal gelişim denir. Özetle; Sosyal gelişim, toplumsal beklentilere uygunluk gösteren kazanılmış davranış yeteneği olarak tanımlanabilir.” (MEB, 2007).

İl:“Birden fazla ilçe alanının bir araya gelmesiyle oluşan, valilikler ile bu makama bağlı diğer kadrolar tarafından yönetilen Türkiye’nin en büyük mülki idare bölgeleridir” (Özsoy, 2005).

Merkez ilçe: “Kentsel ve kırsal idari alanların bir ilçe sınırı içinde bir araya gelerek oluşturdukları il merkezi durumundaki kentsel yerleşmenin de içinde yer aldığı bir ilçe alanıdır” (Özsoy, 2005).

Göç

“Göç olgusu ülkemizin her zaman gündeminde olan bir olgudur” (Tezcan, 1994, s. 61). Göç kavramının birbirine benzer birçok tanımı olsa da genel itibariyle bireylerin coğrafi olarak bir yerden başka bir yere farklı nedenlerden dolayı yer değiştirmesi olarak tanımlanmaktadır. Örneğin Başol (1995) göçü; “Nüfusun belirli bir bölümünün çeşitli nedenlerle bulunduğu yerden ayrılıp, başka bir yere yerleşmek amacıyla gitmesidir” (s. 209) diye tanımlarken, Balcıoğlu (2007) göçü “ekonomik, sosyal ve siyasal sebepler sonucu fertlerin yer değiştirmesidir” (s. 15) şeklinde tanımlamıştır. Bir başka göç tanımı ise Atalay (1994) tarafından şöyle yapılmıştır; “insanların geçimlerini sağlamak için daha uygun yerlere gitmek ve burada iş bulmak, çeşitli imkânlardan faydalanmak ve yerleşmektir” (s. 295).

Türkiye’de bir yerden başka bir yere göç etmenin çeşitli nedenleri vardır. Göçün nedenlerini Tümer ve Özgüç (1998) “Nüfus problemleri, ekonomik problemler, çevre şartlarındaki bozulmalar, eğitim şartlarındaki yetersizlikler, siyasi problemler ve savaşlar” olarak değerlendirmiştir (s. 307). Yörükan A. (1996) ve Yörükan T. (1996) göçün nedenlerini; “aile fertleri arasındaki geçimsizlikler, kan davası, sosyal çevre ile olan anlaşmazlıklar, şehir hayatının cazibeleri, şehir hayatının sağladığı sağlık, konfor, eğlence, eğitim v.b. imkânları” olarak değerlendirmişlerdir (s. 6).

Göç çeşitleri

Göç farklı nedenlere bağlı olarak farklı şekillerde sınıflandırılabilir, bu araştırma için göçle gelen öğrencilerin eğitim yaşantılarını araştırdığı için araştırmanın içeriğine uygun olarak sadece dış ve içgöçler ele alınıp tanımlanmıştır.

Dış göç (uluslar arası göç)

“Ülke sınırlarını geçerek başka ülkelere yapılan göçlerdir” (Weeks, 2005, s. 276).

İç göç

“Bir ülkede yaşayan nüfusun bir yerden diğer yere çalışmak, daha iyi hayat şartları bulmak için yaptıkları göçlerdir” (Atalay, 2007, s. 287). Bir diğer tanımda ise iç göç: “Aynı ülkenin sınırları içinde bir yerleşim biriminden başka bir yerleşim birimine göç edilmesidir” (Tümertekin ve Özgüç; 2002, s. 333).

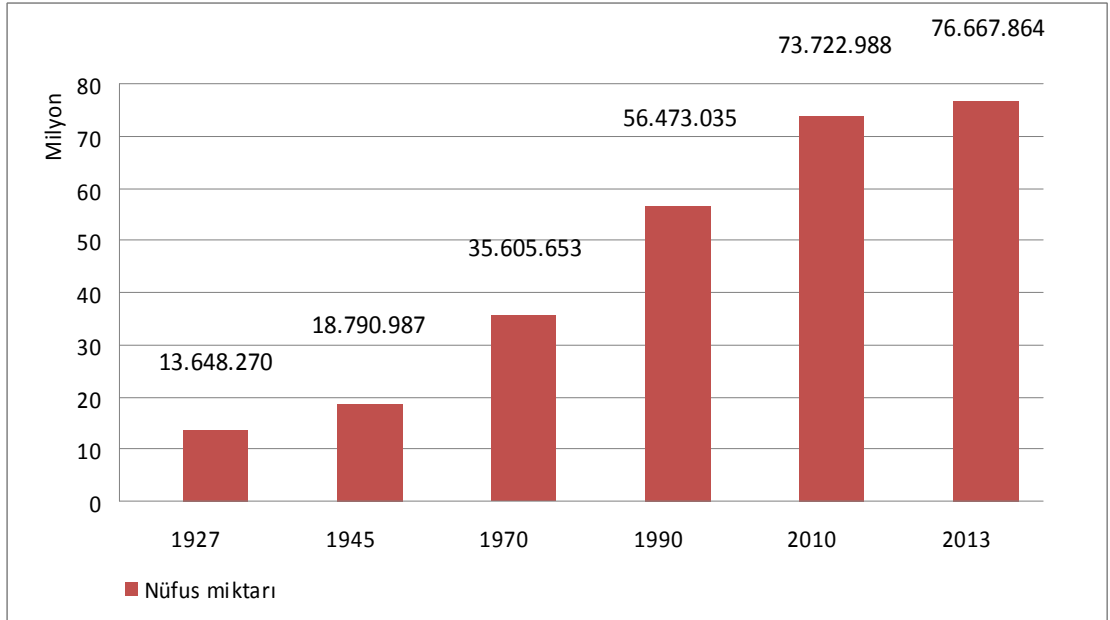
Türkiye’de nüfus ve iç göç hareketleri

Türkiye’de ilk nüfus sayımı 1927 yılında yapılmış olup o yıldan günümüze kadar ülke nüfusu devamlı olarak artış göstermiştir (TÜİK, 2013).

1927 yılı nüfus sayımına göre 13.648.270 olan Türkiye nüfusu, 1945’de 18.790.987’ye, 1970’de 35.605.653’e, 1990’da 56.473.035’e, 2010’de ise 73.722.988’e yükselmiştir. (Tablo 3)

Tablo3

Türkiye'nin Yıllara Göre Nüfus Artış Grafiği (1927-2013)

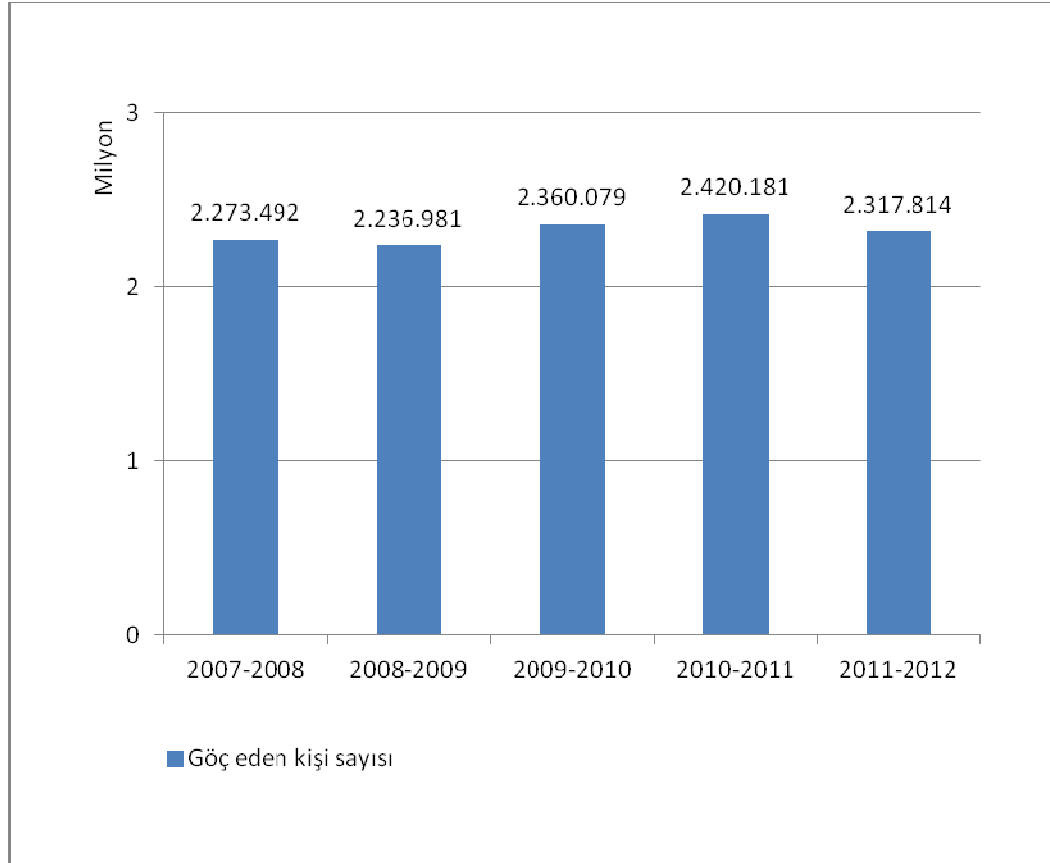

Not: TÜİK, 2013 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarından uyarlanmıştır.

Türkiye'nin iç göç hareketliliğini gösteren tablo incelendiğinde 2007-2008 yılında 2.273.492 kişi, 2008-2009 yılında 2.236.981 kişi, 2009-2010 yılında 2.360.079 kişi, 2010-2011 yılında 2.420.181 kişi, 2011-2012 yılında ise 2.317.814 kişi bulunduğu yerden bir başka yere göç etmiştir. (Tablo 4)

Tablo4

Türkiye'de Yıllara Göre İç Göç Hareketleri: 2007-2012

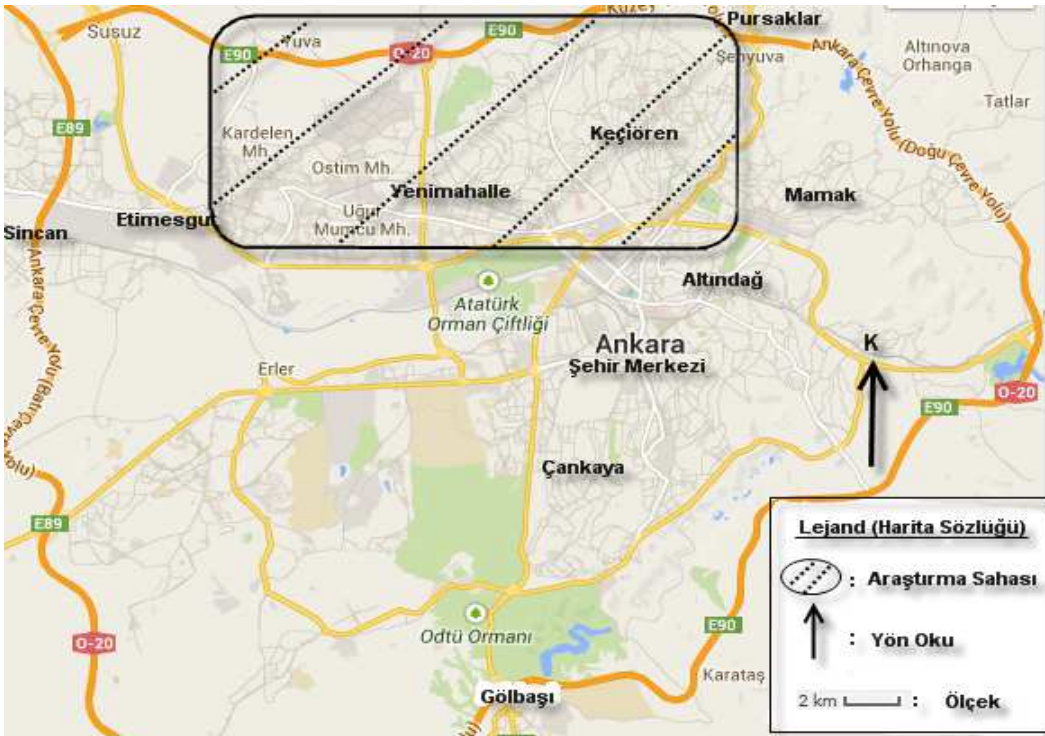
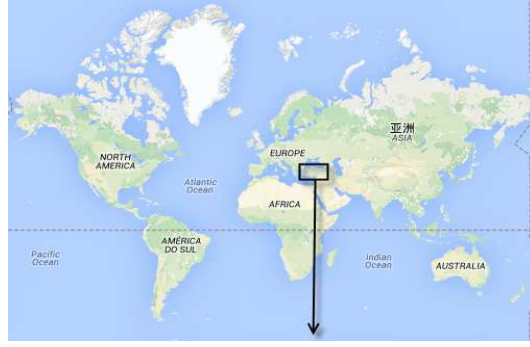

Not: TÜİK, 2013 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarından uyarlanmıştır.

Türkiye'de görülen bu nüfus artışı ve devamında farklı faktörlere bağlı olarak meydana gelen göç hareketliliği araştırma alanı olarak seçilen Ankara ilinde de gerçekleşmiştir.

Ankara'da nüfus ve iç göç hareketleri

Araştırma alanı olarak belirlenen Ankara ili, 39,57 kuzey enlemi ile 32,53 doğu boylamı üzerinde yer alan bir yerleşim yeridir (Harita 1).

Harital1

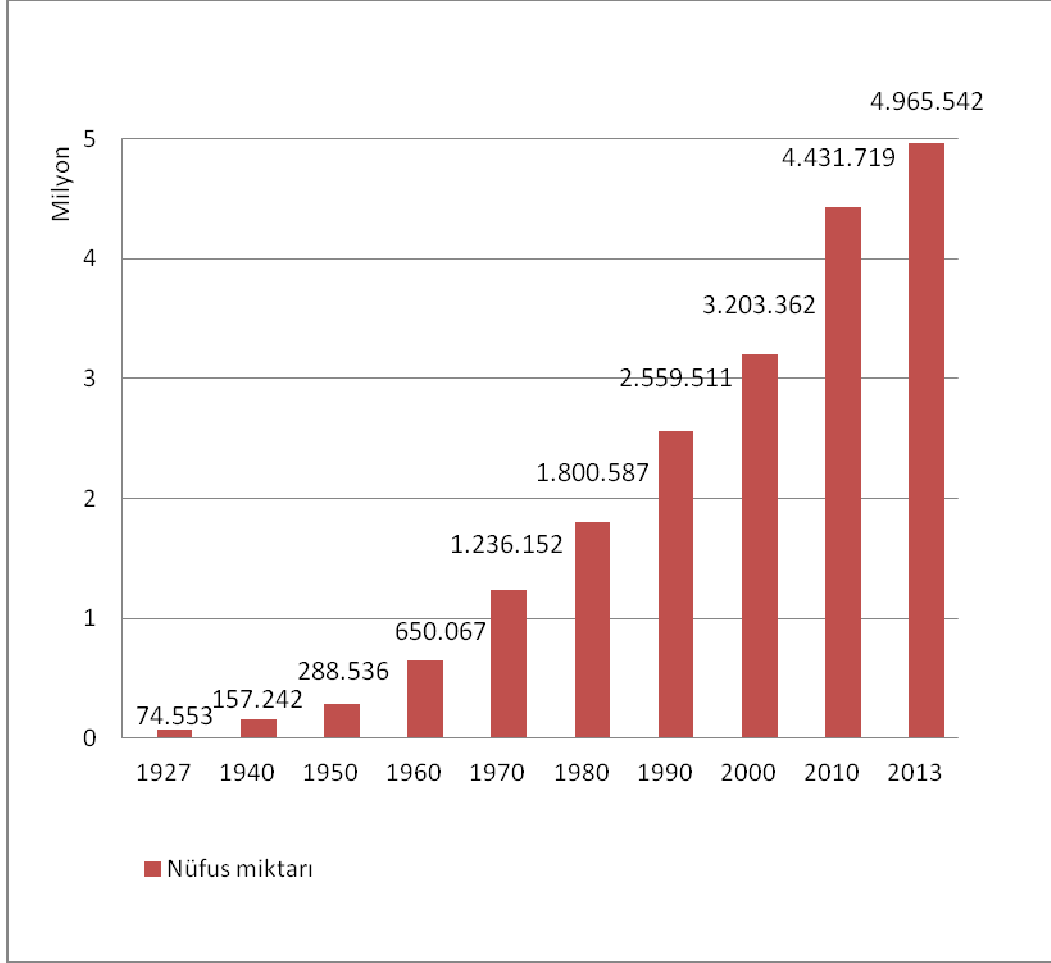
Araştırma yapılan yerin konumu.

Not: <http://www.turkcebilgi.com.tr> adresinden uyarlanmıştır.

1927 yılı nüfus sayımlarına göre 74.553 nüfusa sahip olan Ankara ilinin nüfusu, ilerleyen yıllarda başkent olmasının yanında; eğitim, sağlık, sanayi ve ulaşım gibi birçok özelliği bünyesinde bulundurmasından dolayı nüfusunun her geçen yıl arttığı değerlendirilmiştir (Tablo 5).

Tablo5

Ankara İlinin Yıllara Göre Nüfus Grafiği (1927-2013)

Not: TÜİK, 2013 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarından uyarlanmıştır.

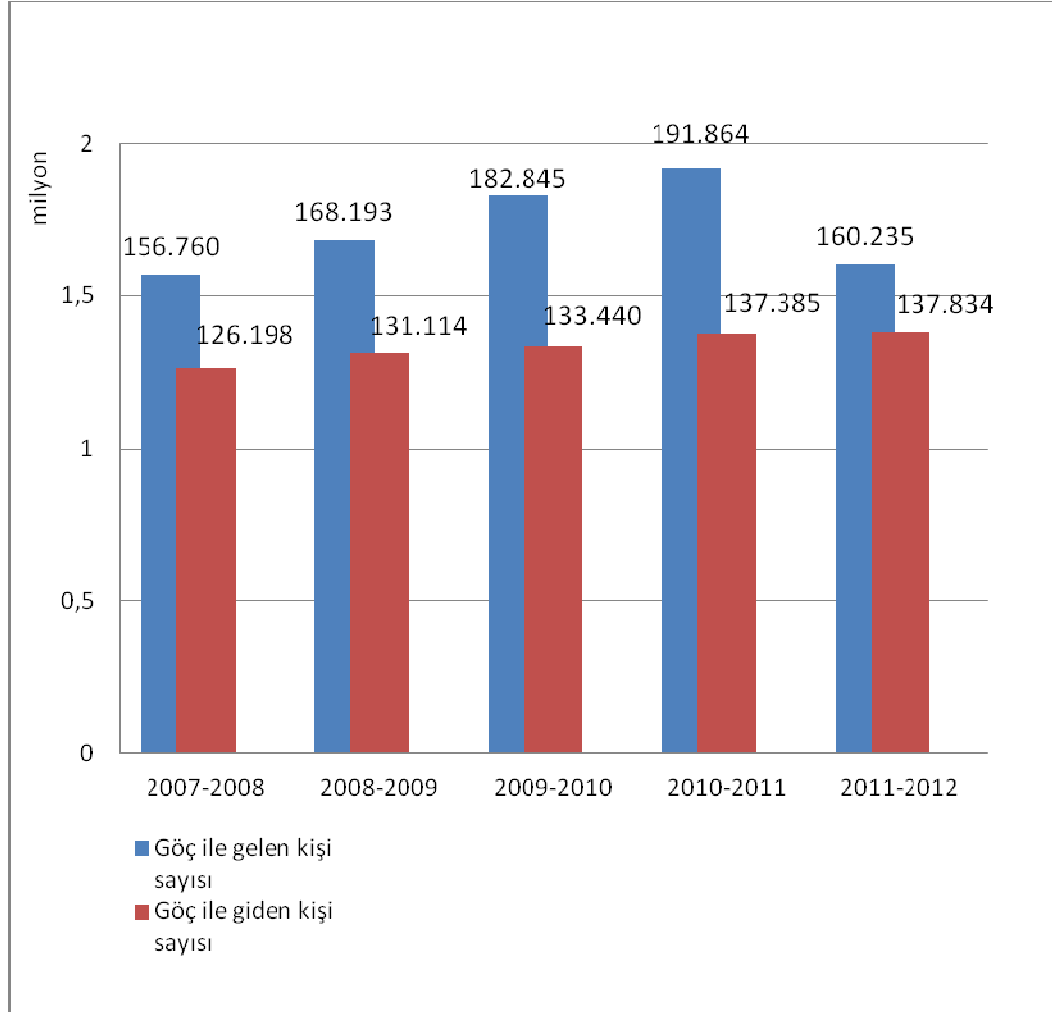
Ankara'da nüfus 1940 yılında 157.242 kişi, 1960 yılında 650.067 kişi, 1980 yılında 1.800.587 kişi, 2000 yılında 3.203.362 kişi ve 2013 yılında 4.965.542 kişi olarak tespit edilmiştir. Bu nüfusu ile Ankara ili, Türkiye'nin en büyük nüfusa sahip ikinci şehri özelliğini kazanmıştır.

Araştırma sahasında görülen bu nüfus artışında doğumlarla birlikte, Türkiye'nin birçok yerinden aldığı göç hareketi de etkili olmuştur.

2007-2008 yılında 156.760 kişinin göç ile geldiği Ankara iline, 2008-2009 yılında 168.193 kişi, 2009-2010 yılında 182.845 kişi, 2010-2011 yılında 191.864 kişi ve 2011-2012 yılında 160.235 kişi göç ile gelmiştir (Tablo 6).

Tablo6

Ankara İlinde Yıllara Göre Göç Hareketleri (2007-2012)

Not: TÜİK, 2013 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarından yararlanmıştır.

Ankara ili yıl içerisinde yoğun bir göç almasına karşın farklı nedenlere (tayin, işsizlik, eğitim vb.) bağlı olarak şehir dışına da yoğun göç vermektedir (TÜİK, 2013).

Alan Yazın/Literatür

İlgili araştırmalar

Bu bölümde öncelikle, göç ve eğitimle ilgili, yurtdışında eğitimin farklı kademelerinde yapılmış araştırmalar, daha sonra göç ve eğitim ile ilgili Türkiye’de yapılmış araştırmalar, en son ise ABD, Kanada, Birleşik Krallık (İngiltere) ve Türkiye Cumhuriyeti devletinin göç ve eğitime yönelik politikaları ele alınacaktır.

Göç ve eğitim ile ilgili yapılan yurtdışı araştırmaları

Göç ve eğitim konusu ile ilgili yurt dışı araştırmalarına bakıldığında farklı eğitim kademelerinde ve çok farklı etkenler eşliğinde yapılmış birçok araştırmanın olduğu görülmektedir. Örneğin,

ABD’de Exposito ve Favela (2003) tarafından yapılan “Duyarlı Sesler: Göçmen Öğrencilere Değer Vermek ve Öğretimde İdeolojik Berraklık” adlı çalışmada; ABD’ye ülke dışından veya ülke içinden göçlerle gelen öğrencilerin en büyük probleminin okula ve çevreye uyumsuzluk olduğu ifade edilmiştir. Bu nedenle iç veya dış göçle yer değiştiren öğrencilerin uyum problemini çözmek için bu öğrencileri kabullenmenin, öğrencilerin kültürlerine değer vermenin ve dışlayıcı tavırlardan uzak durmanın en iyi çözüm yolu olduğu belirtilmiştir. Bunlarla birlikte farklı kültürlerden gelen öğrencilerin uyum sağlamaları için öğretmenlerinin desteğine ihtiyaç duydukları değerlendirilmiştir.

Jones (1987) ‘‘Kanada Hareketlilik Çalışması’’ bulgularını analiz ederek göç edilen yaş ile eğitimsel başarı arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Kanada Hareketlilik Çalışması, 1973’te yapılan bir ankete dayanmaktadır. Bu çalışma göç edilen yaş ile başarı arasında zayıf bir ilişki gösterse de eğitimsel başarı modellerine mesleki dönemsellik ölçeğinin eklenmesi ile göç edilen yaş ile başarı arasındaki ilişki anlamlı hale gelmiştir.

Gray, Rolph ve Melamid (1996) Amerika Birleşik Devletleri’nde göçmen öğrenci sayısı artmakta olan 14 üniversitede göçmen öğrencilerin ihtiyaçlarının nasıl karşılandığını araştıran bir durum çalışması sonuçlarını rapor etmektedir. Çalışmanın sonucunda şu bulgulara ulaşılmıştır: (a) 14 Kampüsün hepsinde de göçmenler hedef kitle değildir. (b) Katılımcı üniversiteler göçmenlerin göçmen olmayanlara kıyasla daha başarılı olduğunu belirtmişlerdir. (c) Göçmenleri hedef

alan özel destek programlarının başlatılmasına karşı ortak bir itiraz vardır. (d) Dil konusundaki yetersizlik göçmenlerin en önemli sorunu olarak görülmektedir. (e) Üniversiteye giriş için gerekli başvuru koşulları ve maddi destekle ilgili düzenlemeler yanlış anlaşılakta ve adaletsizce uygulanmaktadır. Yazarlar, üniversite idarecilerinin göçmen öğrencilere yönelik politikalar geliştirmesi gerektiğinin üzerinde durmaktadırlar. Bunun için, göçmenlerin üniversiteye kayıt, kaydoldukları programları tamamlama, göçmenlerin tutumları, öğrenme çıktılarının değerlendirilmesi ve dil konusundaki destek programlara devamı konularında betimsel istatistiğe dayalı sonuçlara ihtiyaç duyulduğunu vurgulamışlardır.

Hornberger (1998) sosyal, ekonomik ve politik baskılara maruz kalan ve göçmenler tarafından kullanılan yerel dilleri araştırmıştır. Yazar, dil politikalarının ve dil eğitiminin bu dilleri yaşatmak ve bu dilleri konuşanların küresel topluluğa katılımını artırmak için etkili olabileceğini öne sürmektedir.

Junn (2004) göç alan ve çok kültürlü bir toplum olan Amerika Birleşik Devletleri'nde vatandaşlık eğitiminin önemi üzerinde durmaktadır. Farklı ırk ve etnik grupların sebep olduğu çeşitlilik, eğitimcilere vatandaşlık eğitimi müfredatı geliştirme ve uygulama sorumluluğu yüklemektedir. Junn (2004) mevcut müfredatların ötesine geçilmesini önermekte ve yeni hazırlanacak müfredatın, ne herkese uyacak tek tip bir Amerikan demokrasisini öğretmeyi hedeflemesi ne de farklı grupların özel durumları üzerinden giderek farklı bir grubu ön plana çıkarması gerektiğini belirtmektedir.

Kowalczyk (2011) Avrupa'da kültürlerarası eğitimi destekleyen eğitim reformlarını incelemiştir. Yazar, eğitim reformlarının göç eden ailelerin çocuklarının eğitim sistemine katılmasını hedeflese de çocukların kozmopolit bir topluma entegre olmaları konusunda ihtiyaç içinde olduklarını vurgulamaktadır.

Mavisakalyan (2011) çeşitli ülkelere ait göç verilerini inceleyerek göçün özel okullara katılımı nasıl etkilediğini araştırmıştır. Çalışmanın sonucunda göçün özel okullara kayıtları artırdığı ve devlet tarafından yapılan eğitim harcamalarını azalttığı görülmüştür. Devlet kaynaklarından alınan desteğin azalmasının sebebi ise, göç eden ailelerin benzer kültürlerden ve gelişmiş ülkelere gelmeleri olarak görülmüştür.

İngiliz Uluslararası ve Karşılaştırmalı Eğitim Derneği'nin bir raporunda ise, Milligan ve diğerleri (2011) İngiltere yükseköğretiminde göçmen öğrencilerin durumunu incelemiş olup, göçmen öğrencilerin farklı bakış açıları ile İngiliz üniversitelerine bir zenginlik kattıklarını vurgulamışlardır. Rapora göre bu zenginliği, İngiltere içinde ve dışında pek çok akademisyen ve öğrenciden oluşan derneğin yapısında da görmek mümkündür.

Baum ve Flores (2011) Amerikan toplumunda Latin Amerikan kökenli göçmen çocuklarının özellikle yükseköğretimdeki katılım ve başarılarına odaklanmışlardır. Buna göre, göçmenlerin etnik köken, geldikleri ülkeler, ailelerinin sosyo-ekonomik durumları, içinde yaşadıkları yerel topluluklar ve yasal engeller gibi karakteristik özellikler, öğrencilerin başarılarını etkilemektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde aile geliri düşük olan ve ailesinde üniversite mezunu olmayan gençlerin yükseköğretimdeki başarılarının düşük olduğu görülmüştür. Baum ve Flores (2011) göçmenlerin ve çocuklarının eğitimlerine yönelik politikaların belirlenmesi için araştırmacıların göçmen gruplar arasındaki farklılıkları daha iyi anlamaları ve açıklamaları gerektiğini vurgulamaktadır. Bunun için öncelikle yükseköğretim burslarının artırılması ve daha da önemlisi ilkökul, ortaokul ve lise eğitimlerinin iyileştirilmesi gerektiğinin üzerinde durmaktadır. Yazarlar, göçmen ailelerin çocuklarının bir üniversite programına kaydolma olasılıklarının diğer Amerikan vatandaşları ile hemen hemen aynı olduğunu vurgulamakta ancak farklı ülkelere gelen farklı göçmen grupları arasındaki boşluğun büyük olduğunu öne sürmektedirler. Örneğin Çin, Japonya ve çeşitli Afrika ülkelerinden gelen göçmen çocuklarının başarıları Meksika, Guatemala ve Haiti gibi ülkelere kıyasla çok daha yüksektir. Kendi ülkelerinde yükseköğretim imkânlarından faydalanabilen göçmen çocuklarının başarı oranları, göç ettikleri Amerika Birleşik Devletleri'nde de yüksektir. Buna mukabil kendi ülkelerinde çocuklarına üniversiteye giriş hususunda yeterli desteği sunamayan ailelerin çocukları, göç ettikleri Amerika'da da yüksek öğretime girişte ve üniversite eğitimlerinde başarılı olma konusunda zorluklar yaşamaktadırlar.

Hinderliter-Ortloff ve Frey (2007) Almanya ve Japonya'da ülke dışında olup tekrar ülkelerine dönen Alman ve Japonları araştırmıştır. Almanya'ya eski Sovyetler Birliği'nden Ausseidler bölgesine, Japonya'ya ise Kuzey Amerika'dan

Nikkeijin bölgesine dönenlerin, dil eğitimlerindeki gelişimi analiz etmişlerdir. Özellikle, karar vericiler ve eğitimcilerin ulusal kimlik ve vatandaşlık açısından ülkelerine dönenlere karşı benimsenen yaklaşımları ele almışlardır. Bu ülkelerdeki politikalar bazı farklılıklar göstermektedir. Örneğin Almanya'nın Ausseidler bölgesinde vatandaşlık eğitimi, zorunlu eğitim, maddi destek, ev desteği ve yoğun zorunlu dil eğitimi desteği varken; Japonya'nın Nikkeijin bölgesinde isteğe bağlı dil eğitimi, kısıtlı eğitim desteği, çok düşük düzeyde maddi destek ve ev desteği söz konusudur. Almanya'nın göçmenlere destek ve eşit haklar tanıma açısından oturmuş bir politikası varken, Japonya'da yeni yeni bu tarz politikalar belirlenmektedir. Yazarlar, her iki ülkenin ileride daha fazla göç alması durumunda göçmenlere verilen desteğin dil eğitiminin ötesine geçmesi gerektiğini düşünmektedirler. Buna göre özellikle vatandaşlık ve değerler eğitiminin, farklı kültür ve etnik grupları kapsayıcı olması gerekmektedir.

Göçmenler üzerine bazı çalışmalar ise dil eğitimi üzerinedir. Ratnapradipa ve diğerleri (2010) Doğu Avrupa ülkelerinde göçmenlerin işlettiği restoranlarda bir hijyen eğitimi gerçekleştirmişlerdir. Kontrol ve deney gruplarına aynı eğitimi farklı dillerde vermişlerdir. Kontrol grubuna İngilizce, deney grubuna ise kendi çocukları tarafından kendi dillerinde bir eğitim düzenlemişlerdir. Çalışmanın sonuçları deney grubunda çocukları aracılığıyla kendi dillerinde eğitilenlerin eğitimlerinin daha etkili olduğunu göstermiştir.

Tórréz (2013) Amerika Birleşik Devletleri'nde en çok göç alan eyaletlerden biri olan Kaliforniya'nın eğitim sorunları üzerinde durmuştur. Kaliforniya'da birinci nesil göçmenler nüfusun %25'ini, ikinci nesil göçmenler (13-24 yaş arası gençler) %25'ini oluşturmaktadır. Dolayısıyla Kaliforniya'daki göçmenler nüfusun yarısını oluşturmaktadır. Göçmenlerin çoğunluğu Meksika kökenlidir. Tórréz (2013) bu eyalette özellikle birinci nesil göçmenlerin yeterli eğitim almadıklarını ve evinde İngilizce konuşulmayan çocukların, okul başarı oranlarının da düştüğünü vurgulamaktadır. Kaliforniya'daki öğrencilerin dörtte biri İngilizcede yetersizken bunun tam tersine İngilizcede yeterli öğrenciler eyaletin belirlediği eğitim hedeflerine ulaşma konusunda çok daha iyi durumdadırlar. Buradan yola çıkarak Tórréz (2013) özellikle dil eğitiminin önemini vurgulamaktadır. Yazar ayrıca, Meksikalı göçmenlere yönelik

politikaların belirlenirken aşığıdaki yanılığaların aşılması gerektiğini de düşünmektedir:

- Göç sürekli artmakta ve kontrolden çıkmaktadır.
- Bütün göçmenler yeni gelenlerdir.
- Göçmenler değişmemektedir, Meksikalı göçmenler izole ve fakirdirler.
- Göçmenler ve çocukları yabancıdırlar.
- Göçmenler ülkeye bir yük oluşturmaktadırlar ve onlara ihtiyaç yoktur.

Arzubiaga, Noguerón ve Sullivan (2009) göç konusunun çok statik bir olgu olmadığını, göçün zaman, bağlam ve insanları dikkate alacak şekilde kendi dinamik doğası içerisinde araştırılması gerektiğini vurgulamaktadır. Göçmen ailelerin çocuklarının eğitimi üzerinde duran araştırmacılar, ailelerin sosyal çevreye ve yaşadıkları ortama adapte olma süreçlerinin ve bu süreçlerin çocuklarının eğitimi üzerindeki etkilerinin araştırılması gerektiğini belirtmektedirler.

Göç alanında yapılan çalışmaların çoğu ilkokul, ortaokul, lise ya da üniversite eğitiminde göçmen öğrencilerin durumu ve göç politikaları üzerine yoğunlaşmakla birlikte, bazı çalışmalar da, göçün daha çok toplumsal boyutuna odaklanılmışlardır. Örneğin Martinez-Brawley ve Zorita (2011) işçilerin eğitiminde göç konusunun dikkate alınmasını istemişlerdir. Zira işçilerin bu konudaki eğitimleri, özellikle göçmen müşterilere verilecek hizmet açısından önem arz etmektedir. Yazarlar, bu eğitimlerin psikolojik (göçmenlere karşı tutumlar) ve yasal (göçmenlerin yasal hakları hakkında bilgi sahibi olma) boyutlarının olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Göç ve eğitim ile ilgili Türkiye’de yapılan araştırmalar

Türkiye’de iç göç hareketliliği ile ilgili çalışmalar yapılmış olmasına karşın, göçün de öğrencinin eğitim yaşantısı üzerindeki etkilerini araştıran çalışma sayısının az olduğu görülmektedir. Dış göçlere ek olarak, özellikle az gelişmiş ve iş imkânlarının az olduğu yerleşim alanlarından sanayi şehirlerine yapılan iç göçler pek çok şeyi etkilemektedir. Türkiye’de gerçekleşen iç göçlerden olumlu-olumsuz en fazla etkilenen unsurlardan birisi de eğitim çağında bulunan öğrenci gruplarıdır.

Türkiye’de 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren kırsal alanlardan kentlere doğru oluşan ve günümüzde de devam eden iç göç hareketi, hem kısa süreli hem de uzun süreli olarak Türk eğitim sisteminin en önemli sorunlarından birini oluşturmuştur. Bu konuda yapılan çalışmalarda göçün eğitim üzerine etkileri farklı boyutlarıyla tartışılmıştır.

Han (2010) Ankara ili Altındağ ilçesinde “Göç ile gelen ailelerin çocuklarının eğitim ve öğretimde karşılaştıkları uyum sorunları” adlı araştırmasında, Ankara’ya göç ile gelen öğrencilerin okula uyum sürecinde önemli sorunlar yaşadığını tespit etmiştir. Ayrıca, öğrencilerin çevrelerinde yardım alacakları herhangi bir kurum ve kuruluşun olmadığını, akademik başarılarının düştüğünü, beslenme ve giyimlerinin iyi olmadığını, okulu aksattıklarını ve derse katılımlarının zayıf olduğunu uyum sorunları olarak belirlemiştir. Bu sorunların giderilmesi için; uyum sürecinde ilgili kurum ve kuruluşların göç ile gelen öğrencilere yardımcı olmaları gerektiğini ifade ederek bu öğrencilerin fırsat eşitliğinden faydalanması için farklı projeler hazırlanmasının gerekliliğini vurgulamıştır.

Parlakkaya (2010) Kocaeli ili Dilovası ilçesinde “Göçe Bağlı Olarak İlköğretim Okullarında Yaşanan İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşleri” adlı araştırmasında; dil sorunu, öğrencilerin birbirlerine karşı şiddet uygulaması, küfürlü konuşma, devamsızlık ve ders araç gereçlerine zarar verme gibi bulguları tespit etmiştir. Bunların giderilmesi için öğretmen sayısının artırılması, rehberlik hizmetlerinin artırılması, öğretmenlerin öğrenci velilerini tanımaları, ailelere çocuk gelişimi hakkında seminer verilmesi gerektiği, okul bahçelerinin daha güvenilir hale getirilmesi gibi önerilerde bulunmuştur.

Nar (2008) ise, “Göçün Eğitime ve Eğitim Yönetimine Etkileri (Dilovası Örneği)” adlı çalışmasında; göç ile gelen öğrencilerin yeni ortamlarını güvensiz bulduklarını, etnik, sosyo-kültürel, aksan farkı ve bölgesel ayrımcılık gibi pek çok faktörden etkilendiklerini ifade etmiştir. Bunun sonucunda öğrenciler içerisinde ötekileşme, suçluluk duygusuna kapılma ve gruplaşma olduğunu; bu tür sorunlarında eğitimi ve eğitim yönetimini olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Göç ile gelen ailelerin bazılarının Türkçe bilmemesi ve çocuklarına derslerinde yardımcı olamamaları da bir diğer sorun olarak ele alınmaktadır. Tüm bunların

sonucunda; göç ile gelen öğrencilerin eğitimlerinin yetersiz olduğunu, gruplaşmalar sonucu hem okul içi hem okul dışı suç olaylarına karıştığı, bir kısmının sosyal dışlanmadan dolayı geldikleri yere geri dönmek istediklerini ifade etmiştir. Yöneticilerin ve ailelerin bu tür sorunlara daha duyarlı olmaları gerektiğini ve farklı çözüm yöntemleri geliştirmeleri gerektiğini de bu çalışmada belirtmiştir.

Çuhadar ve Sarı (2007) “İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okula İlişkin Algılarının Göç Bağlamında Değerlendirilmesi” adlı çalışmalarında, göçün oluşturduğu nüfus patlamaları sonucu; özellikle çocukların etkilendiğini, bunun sonucunda kentlerde okulların fiziki olarak yetersiz kaldığını ve eğitim hizmetlerinin aksadığını ifade etmişlerdir.

Karakuş (2006) “Göç Olgusu ve Eğitime Olumsuz Etkileri (Sultanbeyli Örneği)” adlı çalışmada; göç alan okulların fiziki yetersizliği, velilerin çocuklarının eğitimi ile az ilgilenmeleri ve çocukların eğitim süreci dışındaki vakitlerde iş hayatına atılmalarını en temel problemler olarak ele almıştır. Bu problemler eğitimi ve öğretmenleri olumsuz etkilemekte, öğrenciler öğrenme sürecinde pasif duruma düşmekte ve eğitimciler bir an önce bu okullardan ayrılmak istemektedir. Okulların fiziki durumlarının iyileştirilmesi, öğretmen sayısının artırılması ve öğretmenlerin çalışma şartlarının iyileştirilmesini çözüm olarak sunmaktadırlar.

Gün (2002) “Çocuk ve Göç” adlı çalışmada; İç göçlerin Türkiye’de devamlı olduğunu ve göç dalgalarının olduğu yerlerde; eğitim-öğretimin aksaması, çocuk işçiliği, suçlarda artış gibi birçok olumsuz faktörün oluştuğuna dikkat çekmiştir.

Sevim (2001) Elazığ ilinde yaptığı “Terör Nedeniyle Elazığ’a Göç ile gelen Ailelerin Çocuklarının Eğitim Durumu” adlı araştırmasında; 1980 yılından itibaren terör nedeniyle Elazığ iline çevre illerden ve kırsal kesimden göç ile gelen ailelerin ekonomik yapısı ve çocuklarının eğitim yaşantıları ile ilgili tespitler yapmıştır. Göç ile gelen ailelerin çocuklarının eğitime yeterli destek verememelerinin temel nedenini, ailelerin yaşadıkları maddi sorunlar ile birlikte çocuk sayısının fazla olmasına bağlamıştır.

Bayraktar (1999) “Köyden Kente Göç Olgusuna Bağlı Olarak İlköğretim Okullarında Ortaya Çıkan Sorunlar” adlı araştırmasında, Diyarbakır ilindeki ilköğretim okullarını incelemiş ve göç alan yerlerle ilgili; okulların fiziki imkânlarının yeterli olmadığı, sınıflardaki öğrenci sayısının artmasının öğretmen ve öğrencileri olumsuz etkilediği ve eğitimde olumsuz sonuçlar doğurduğu, göçle gelen öğrencilerin uyum sorunu yaşadığı, ailelerin çocuklarına yeterli imkân sağlayamadığı, sınıf mevcudunun fazla olduğu ve bunun öğretmenlerde çalışma isteğini azalttığı yönünde birtakım tespitlerde bulunmuştur.

İçli (1998) “Denizli İline Göç İle Gelen Ailelerin Eğitime Bakış Açıları” adlı araştırmasında, ailelerin çocuklarının daha iyi bir eğitim alması için Denizli iline göç ettiğini ifade etmiştir. Çalışmasında, göç ile gelen ailelerin çocuklarının iyi bir eğitim alması için ciddi gayret içinde olduklarını ifade etmiştir.

Bilgili (1996) “Doğu Anadolu Bölgesinde Göçe Maruz Bırakılan Çocuklar” adlı araştırmasında; Doğu Anadolu bölgesinde yaşayan ailelerin çok çocuklu bir yapıya sahip olduklarını belirtmiştir. Bu göç ile gelen kitlenin de büyük bir kısmının eğitim çağındaki çocuklar olduğunu ifade etmiştir. Göç hareketinden en fazla etkilenen kesimin çocuklar olduğunu dile getirerek, olumsuz göç hatıralarını çocukların yaşamlarının sonuna kadar bir iz olarak taşıyacaklarını söylemiştir. Bu kalıcı etkinin nedenini ise, kendilerini olumsuz dış faktörlere karşı koruyamayacak kadar küçük çocukların yaşadıkları olaylardan çok boyutlu etkilenmelerine bağlamıştır. Ayrıca Bilgili (1996) eğitim-öğretim faaliyetlerine yeterince katılamayan göç ile gelen öğrencilerin, yeterli eğitimi alamadıkları takdirde farklı asayiş olaylarına (cinayet, hırsızlık, gasp, uyuşturucu vb.) yöneldikleri tespitini yapmıştır.

Tatlıldil (1989) “Kentleşme ve Gecekondu” adlı araştırmasında; işsizlik nedeniyle göç ederek büyükşehirlere giden ailelerin geçim sıkıntıları nedeniyle devamlı olarak çalıştıklarını ve ailelerin, çocuklarının eğitimi ilgilenemediklerini veya çok az ilgilendiklerini belirtmiştir. Ayrıca göç ile gelen bu ailelerin çocuklarının öğretmenleri ve okul idarecileri ile görüşmek istemediklerini de belirtmiştir.

Bazı ülkelerin göçe yönelik eğitim politikaları

Farklı sebeplere bağlı olarak hem ülkeler arasında hem de ülkelerin kendi içerisinde olmak üzere dünyanın çok geniş coğrafyasında göç hareketliliği gerçekleşmektedir. Bu bağlamda ekonomik, sosyal ve siyasal birçok alanda gelişme gösteren ülkeler hem iç hem de dış göç hareketliliği yaşamaktadır.

İç göçün yoğun olduğu ülkeler daha çok bu alanda araştırmalar yapıp politikalar üretirken; ABD, Kanada ve Birleşik Krallık (İngiltere) gibi ülkeler iç göç ile birlikte dış göçe yönelik olarak da eğitim politikaları belirlemektedir.

Bu kısımda Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Birleşik Krallık ve Türkiye Cumhuriyeti'nde göç eğitim ilişkisi ve göçe yönelik yapılan eğitimsel uygulamalar/politikalar ele alınacaktır.

Amerika Birleşik Devletleri

Amerika Birleşik Devletleri dünyada en çok dış göç alan ülke olma özelliğini korumaktadır. 1820–1996 yılları arasında Amerika Birleşik Devletleri'ne 63 milyon insan göç etmiştir. Bunlardan 7.1 milyonu Alman, 5.5 milyonu Meksikalı (bunların %60'ı son 15 yılda göç etmiştir), 5.4 milyonu İtalya, 5.2 milyonu Birleşik Krallık, 4.8 milyonu İrlanda, 4.4 milyonu Kanada ve 3.8 milyonu Rusya'dan (çoğu Polonya ve Baltık ülkelerinden) gelmiştir (URL-3). Günümüz itibarıyla 1820 yılından bu yana dış göç ile ülkeye gelen kişi sayısı 78 milyondur (Rong, 2009). Dolayısıyla göç, ülkenin sosyo-demografik özelliklerini etkileyen en önemli etmenlerden birisi olma özelliğini korumaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde okullardaki öğrenci toplulukları dikkate alındığında, demografik ve kültürel çeşitlilik ön plana çıkmaktadır. 2005 yılı itibarıyla okul çağındaki 11 milyon çocuğun göçmen olduğu görülmektedir. Bu sayı okul çağındaki Amerikan vatandaşlarının beşte birine tekabül etmektedir. Bunların 3 milyonu Amerika Birleşik Devletleri dışında doğmuştur (Rong, 2009). Günümüzde Arizona, California, Columbia Bölgesi, Hawaii, Louisiana, Mississippi, New Mexico, ve Texas gibi eyaletlerde Avrupa kökenli Amerikalılar azınlıkta olup Latin, Asyalı Amerikalı, Kızılderili Amerikalı ve Afrikalı Amerikalılar çoğunluğu oluşturmaktadır. Demografik tahminler 2050 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde öğrencilerin yarısının beyaz olmayacağını, başka bir deyişle Avrupa kökenli olmayacağını göstermektedir (URL-4).

Ülkenin bu kadar yoğun göç alması, çok kültürlü eğitimi gündeme getirmiştir. Çok kültürlü eğitime farklı bakış açıları mevcut olup bu farklılıklar felsefi temellere dayanmaktadır. Gibson (1984) çift-dilli/çift-kültürlü eğitim, çoğulcu eğitim ve çok kültürlü eğitim literatürünü inceleyerek Amerika Birleşik Devletleri'nde çok kültürlü eğitime beş farklı yaklaşım olduğunu ortaya koymuştur. Birinci yaklaşım, farklı kültürden öğrenciler için eşit eğitim fırsatları oluşturmaktır. İkinci yaklaşım, ülkedeki tüm öğrencileri farklı kültürler hakkında eğitmeyi hedeflemektedir. Üçüncü yaklaşım, Amerikan toplumundaki kültürel çoğulculuğu korumaya yönelik eğitim vermektir. Dördüncü yaklaşım, öğrencileri iki farklı kültüre de hâkim bir şekilde yetiştirmektir. Beşinci yaklaşım ise, kültürün tanımına antropolojik bir bakış açısı getirerek kültürün tanımını etnik grupların kültürüne sınırlayan ilk dört yaklaşımdan farklıdır. Bu yaklaşım, bireyleri sınıflandırmak yerine bir etnik grubun üyeleri tarafından paylaşılan ortak bir kültür olgusunu desteklemektedir çünkü eğitimin hedefi çok kültürlülüğü destekleyen öğrenme ortamları oluşturmaktır.

Felsefi temeller, daha somut eğitim politikalarında da kendini göstermektedir. Göçün eğitim yaşantısına etkisi dikkate alındığında, 19. yüzyılda Amerika Birleşik Devletleri'ne göç eden ailelerin çocuklarının eğitimi için yeterli tedbirler alınmadığı görülmektedir. Bu dönemde göçmenler, Amerikan vatandaşlarından farklı okullara yerleştirilmişlerdir (URL-3). Günümüzde ise göçmen çocuklarına eğitim ve diğer hizmetler sağlanarak, topluma entegre edilmeleri bir devlet politikası haline gelmiştir (Montero, ve diğ., 1991).

Göçün eğitim yaşantısına etkisi dikkate alındığında, en önemli problemlerden bir tanesini göçmenlerin konuştukları dil oluşturmaktadır. Beş yaşından büyük 47 milyon Amerikan vatandaşı aile ortamında İngilizce'den farklı bir dil kullanmaktadır. Bunların 15 milyonu 1990'dan sonra göç etmiştir. Okul çağındaki 17 milyon çocuk aile ortamında İngilizce'den farklı bir dil kullanmakta, 3 milyon çocuk ise İngilizce konuşmakla ilgili problem yaşamaktadır (Rong, 2009). Dil öğrenme konusunda verilen destek, 1974 yılına kadar bir vatandaşlık hakkı olarak görülmemiştir (URL-3). Günümüzde ise bu probleme yönelik çeşitli tedbirler alınmıştır. Bu bağlamda farklı iki yaklaşım göze çarpmaktadır. Bunlardan birincisi asimilasyon, diğeri ise çoğulculuk yaklaşımıdır (Rong, 2009).

Asimilasyon yaklaşımı etnik farklılıkları yok sayarak göçmenleri tek bir Amerikan kimliği altında toplamayı hedeflerken (Cornbleth ve Waugh, 1995), çoğulculuk ise, farklı kültürleri koruyarak çoğulcu bir kültürel demokrasiyi benimsemektedir (Takaki, 2002).

2001 yılında yayınlanan “Hiçbir Çocuk Geride Kalmasın” yasası, göçle gelen öğrencilere yönelik maddeler de içermektedir. Bu yasa göç eden ailelerin çocuklarının yüksek kalitede eğitim almalarına ve bu çocukların Amerikan toplumu ile kaynaşmalarına yönelik hedefler koymuştur. Amerikan toplumunda farklı sınıflar arasındaki başarı uçurumunu azaltmayı hedefleyen bu yasa, öğrencilerin İngilizce dışında bir ölçme-değerlendirmeye tabi tutulmamalarını da amaç edinmiştir (URL-5).

Kanada

Kanada 1867’de kurulduğundan günümüze kültürel çeşitliliği günümüze gelene kadar bir politika olarak benimsemiştir. İlk başta “iki kurucu milleti” (İngiliz ve Fransız) bir araya getirmek şeklinde başlayan kültürel çeşitlilik, diğer ülkelerden göç edenlerle daha da artmıştır (Joshee, ve diğ., 2010). 1900-1914 yılları arasında ekonominin büyümesinin de etkisiyle, Kanada’ya 2.9 milyon kişi göç etmiştir. Kanada en çok göçü Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri’nden almakla birlikte, 1910’lar ve 1920’lerden itibaren olmak üzere, özellikle 1960’larda diğer Avrupa ülkelerinden de göç almıştır (Boyd ve Vickers, 2000).

Sosyo-kültürel yapısına bakıldığında ise Kanada’da İngilizce ve Fransızca olmak üzere iki resmi dil vardır. Kanada nüfusunun %77’si Hristiyan, %2’si Müslüman ve %1’i Yahudi, Hindu veya Budist’tir. Geri kalan nüfus diğer çeşitli dinlere mensup olup çoğunluğu herhangi bir dini inanca sahip değildir (Joshee, ve diğ., 2010).

Göç ve eğitim konusunda ise, Kanada eğitim politikalarının çok kültürlülüğe karşı 1900’lü yılların başında tek dilli (İngilizce) asimilasyonu benimserken, son dönemde farklı kültürlerin varlığını kabul eden ve saygı duyan bir politika gütmeye başladığı görülmektedir (Bruno, ve diğ., 2001). Kanada hükümeti 1988’de *Kanada Çok Kültürlülük Yasası* çıkarmıştır. Bu yasa

Kanada'nın çok kültürlü yapısını kabul edip resmi kurumların farklı kültürleri benimsemesine karşı tedbirler almasını hedeflemektedir (Dewing, 2013).

Kanada'da eğitim eyaletlere göre düzenlenmiştir. 10 eyalet ve üç bölgenin kendi Milli Eğitim Bakanlığı vardır. Eyaletler tarafından belirlenen eğitim politikaları okul bölgeleri tarafından uygulanmaktadır. Federal hükümete bağlı bir eğitim bakanlığı olmamakla birlikte, çok kültürlülük ve vatandaşlık konularındaki politikalar federal hükümet tarafından belirlenmektedir (Joshee, ve diğ., 2010). Son yıllarda Vatandaşlık, Göç ve Çok Kültürlülük Bakanlığı, göç eden ailelerin çocuklarının toplum içerisinde yaşadıkları sorunları önlemeye yönelik tedbirler almıştır (Kenney, 2009b, akt. Joshee, ve diğ., 2010).

Merkezi hükümet tarafından alınan bu tedbirlerin yanı sıra, göç eden öğrencilerin eğitim yaşantılarına yönelik en önemli tedbirler ise, müfredatlar aracılığıyla alınmıştır. Eyaletlerdeki müfredatlar çok kültürlülüğe yönelik çeşitli hedefler koymuştur. Bu hedeflerden en önemlisi sosyal bilgiler alanında vatandaşlık eğitimine yöneliktir. Örneğin, Ontario'da uygulanan müfredat bütün öğrencilerin ırkçılık karşıtı ve etno-kültürel eşitlik ilkelerine uygun bilgi, beceri, tutum ve davranışlar geliştirmelerini hedeflemektedir (Ontario Eğitim Bakanlığı, 1993, akt. Joshee, ve diğ., 2010).

Birleşik Krallık (İngiltere)

Birleşik Krallık, İngiltere, Galler, İskoçya ve Kuzey İrlanda olmak üzere dört farklı ülkeden oluşmaktadır. Eğitim sistemleri benzerlik göstermekle beraber, her ülkenin kendine ait bir sistemi ve müfredatı vardır. Her ülkede, yerel ve merkezi yönetim arasında da bir denge bulunmaktadır. Genel politikaların belirlenmesi Ulusal Program ile merkezden yönetilmekte, diğer yandan eğitimle ilgili ayrıntılı bazı kararlar yerel seviyede verilmektedir. Yerel seviyede, okullarda uygulanacak politikaları ise Yerel Eğitim Otoriteleri (URL-6) belirlemektedir.

Pek çok ülkede olduğu gibi İngiltere'de de çok kültürlü eğitim son kırk yılda önemli bir noktaya gelmiştir (Aydın, 2013). II. Dünya Savaşı sonrasında Birleşik Krallık'ta okullarda farklı kültürlere yönelik bir politika izlenmemiştir. Aksine, göçmen ailelerin çocuklarının mevcut kültüre asimilasyonu hedeflenmiştir. 1960'ların ortasından itibaren pasif çok kültürlülük politikaları benimsenmiştir. 1970'lerden 1980'lerin sonuna doğru aktif çok kültürlülük

politikaları takip edilmiştir. 1990'larda çok kültürlülük politikaları ivme kaybetse de, özellikle etnik kültür olarak çeşitliliğe sahip bölgelerde çok kültürlü eğitim yerel eğitim politikalarındaki yerini korumaktadır (Bleich, 1998).

Birleşik Krallık'ta yaşayan beyaz ırka mensup nüfus 2001'de yapılan sayımda %91 iken (47.5 milyon), 2011 sayımında bu oran %86'ya (48.2 milyon) düşmüştür (URL-7). Görüldüğü gibi farklı etnik grupların nüfusa oranında ciddi bir artış görülmektedir. Londra gibi büyük şehirlerde bu oran %50'ye kadar çıkabilmektedir (Aydın, 2013). Okullardaki öğrencilerin %80'i beyaz iken, bu oran öğretmenler için geçerli değildir. Beyaz öğretmenlerin oranı %97'dir.

Birleşik Krallık, dini gruplar açısından da çeşitlilik göstermektedir. 2011 sayımlarına göre nüfusun %59.3'ü Hıristiyan iken, %4.8'i Müslüman, %1.5'i Hindu'dur. %25.1'i ise herhangi bir dine mensup değildir (URL-8).

Çok kültürlülüğün bir diğer sonucu da toplumda farklı dillerin konuşulmasıdır. İngiltere ve Galler'de nüfusun %92,3'ü İngilizce konuşmaktadır. Diğer yandan İskoçya'da 28.000 ilkökul ve ortaokul öğrencisinin (tüm öğrencilerin %4'ü) ve Kuzey İrlanda'da 166.639 ilkökul öğrencisinden 3.809'unun ana dili İngilizce değildir. Galler'de ise ortaokul öğrencilerinin %16'sı Galce'yi okulda ana dil olarak öğrenmektedir (Aydın, 2013).

Bütün bunlardan da anlaşılacağı üzere Birleşik Krallık, çok kültürlü bir ülkedir. Göç ile gelen ailelerin çocuklarının eğitim yaşantılarına yönelik çeşitli tedbirler alınmaktadır. Bunlardan bazıları ulusal boyutta bazı eğitim yasalarının yürürlüğe girmesi ile gerçekleşmiştir. Farklı etnik grupların eğitime yönelik politikaları etkileyen en önemli raporlardan biri, 1985'te yayımlanan 851 sayfalık Swann (Herkes için Eğitim) Raporu'dur. Bu rapor Etnik Azınlık Gruplarından Gelen Çocuklar için Eğitim Komitesi tarafından hazırlanmıştır. Bu rapor etnik grupların tanınması, ırkçılığı engelleme, öğrencilere farklı kültürlerin ve kimliklerin varlığını kavratma, farklı etnik grupların kendi potansiyellerini gerçekleştirmelerine yardımcı olma gibi hedefler belirlemiştir (Hessari ve Hill, 1990). 1992 yılındaki Eğitim Yasası'nda yer alan fırsat eşitliği ile ilgili maddeler, okulların teftişindeki kriterlerden biri olmuştur.

Bu yasaların uygulanması adına bazı somut tedbirler alınmıştır. Bunların birincisi, öğrenciler için eğitimde ciddi bir bariyer teşkil eden dil hususundadır.

İngiltere’de İngilizce konuşamayan göçmen aile çocuklarının, okul öncesi dönemde İngilizce öğretimine önem verilerek, bu çocuklar çift dilli hale getirilmektedir (Aydın, 2013).

Göç ile gelen ailelerin çocuklarının eğitimine yönelik alınan bir diğer tedbir de, müfredat aracılığıyla verilen vatandaşlık eğitimidir. Vatandaşlık eğitimi Birleşik Krallıkta müfredata ilkökul düzeyinde seçmeli, ortaokul düzeyinde zorunlu olarak 1999 yılında girmiştir. Bu çabalar sonucunda İngiltere’de yaşayan Hint ve Pakistan asıllı vatandaşlar, İskoç veya Galler’de yaşayanlara göre kendilerini daha “İngiliz” hissetmektedirler (Aydın, 2013).

Yerel eğitim otoriteleri de göç ile gelen ailelerin çocuklarına yönelik bazı çalışmalarda bulunmaktadır. Çoklu-Etnik bir Toplumda Eğitim (1984) ve Çoklu-Kültür Eğitimi: Öğretmenler için Kaynak Kitap (1986) gibi çeşitli kitapçıklar yayınlamaya, çok kültürlü eğitim konusunda farkındalık oluşturarak öğretmenlere rehber kaynaklar sunmaktadır (Hessari ve Hill, 1990).

Türkiye Cumhuriyeti

Özellikle 20. yüzyılda gerçekleşen büyük göçler, Türkiye’nin göç konusunda bir politika geliştirmesini zorunlu kılmıştır. İçişleri Bakanlığı bünyesinde kurulan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve Göç Politikaları Kurulu, göç konusundaki gelişmeleri takip etmektedir. Bu kurul, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 105. maddesi kapsamında İçişleri Bakanı’nın başkanlığında, pek çok bakanlık, müsteşarlık, genel müdürlük, sivil toplum temsilcileri ve uluslararası kurum ve kuruluşların da iştirakleriyle toplanmaktadır. Kurulun görevleri şu şekilde belirtilmektedir:

- Türkiye’nin göç politika ve stratejilerini belirlemek, uygulanmasını takip etmek,
- Göç alanında strateji belgeleri ile program ve uygulama belgelerini hazırlamak,
- Kitlesele akın durumunda uygulanacak yöntem ve tedbirleri belirlemek,
- İnsani mülahazalarla toplu hâlde Türkiye’ye kabul edilecek yabancılar ile bu yabancıların ülkeye giriş ve ülkede kalışlarıyla ilgili usul ve esasları belirlemek,

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının önerileri çerçevesinde, Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu yabancı iş gücü ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının da görüşleri doğrultusunda tarım alanlarındaki mevsimlik işler için gelecek yabancılara ilişkin esasları belirlemek,
- Yabancılara verilecek uzun dönem ikamet iznine ilişkin şartları belirlemek,
- Göç alanında yabancı ülkeler ve uluslararası kuruluşlarla etkin iş birliği ve bu alandaki çalışmaların çerçevesini belirlemek,

Göç alanında görev yapan kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonun sağlanmasına yönelik kararlar almak

Türkiye'nin göç-eğitim ilişkisi bağlamında geliştirmesi gereken eğitim politikalarının, özellikle 'a' ve 'b' fıkralarında belirtilen görevlere bağlı olarak, Milli Eğitim Bakanlığı'nın koordinasyonunda ve kurumlar arası yakın temas ile geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Göç İdaresi bünyesinde, görevleri arasında "Türkçe ve yabancı dillerde bilimsel eserlerin oluşumuna katkı sağlanması [da]" bulunan bir Göç Araştırma Merkezi bulunmaktaysa da, kurum henüz bir faaliyet ortaya koymamıştır (URL-9). Ayrıca göç idaresinin yaptığı çalışmaların da genellikle dış göç konularında olması, yapılan projelerin göçmen profili oluşturma ve iltica konularına yoğunlaşması Türkiye'nin göçe bağlı olarak geliştirmesi gereken eğitim politikalarında da yetersizliğe sebep olmaktadır (URL-10).

Bununla birlikte, Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde yer alan Eğitim Politikaları Daire Başkanlığı eğitime yönelik politikalar hazırlamakta ve görevlerini şu şekilde tanımlamaktadır:

- Okul öncesi eğitim ve ilköğretime yönelik politika ve stratejileri geliştirmek ve uygulamak,
- Yeni politika ve uygulamalarla ilgili mevzuat çalışmalarını yürütmek,
- Genel müdürlükçe yürütülen çalışmaların sonuçlarına göre ihtiyaç duyulan politikaları belirlemek,
- Eğitimde imkân ve fırsat eşitliğini artıracak çalışmalar yapmak,

- Soru önermeleri ile eğitim ve öğretim faaliyetlerinin yürütülmesinde koordine gerektiren yazılarla ilgili iş ve işlemleri yapmak (URL-11).

Eğitim Politikaları Daire Başkanlığının görevleri arasında a ve b fıkralarında yer alan maddeler göç ile gelen öğrencilere yönelik eğitim politikaları belirlenmesine bir dayanak sağlamaktadır. Fakat Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde yer alan Eğitim Politikaları Daire Başkanlığının göç ve eğitim ile ilgili herhangi bir çalışması bulunmamaktadır (Ek 9).

Ayrıca, Türkiye’de eğitim konusunda yürütülen faaliyetlere bakıldığında, merkezîyetçi bir yapının hâkim olduğu görülmektedir. Temel Milli Eğitim Kanunu’na göre eğitim sisteminden sorumlu olan kurum Milli Eğitim Bakanlığı’dır. Bakanlık, il ve ilçe milli eğitim müdürlükleriyle eğitimin yönetim ve denetimi sağlamaktadır. Ancak bakanlık, eğitim politikaları konusunda, Talim ve Terbiye Kurulu, Strateji Geliştirme Başkanlığı, Mesleki Eğitim Kurulu, Yükseköğretim Kurulu (YÖK), Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM), Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi gibi kurumlarla da işbirliği yapmaktadır (URL-12).

Türkiye’de eğitim politikaları, hükümetlerin eğitim politikalarına bağlı olarak sık sık değişikliğe uğramaktadır. Sözgelimi daha önce sekiz yıllık kesintisiz eğitim uygulanmaktayken, 2012 yılında çıkartılan kanunla 4+4+4 şeklinde formüle edilen 12 yıllık zorunlu eğitime geçilmiştir. Bu eğitim şekli ilk, alt orta ve üst orta öğrenim şeklinde tanımlanmıştır (MEB, OECD, 2013a). Günümüzde ise “Türkiye’de eğitim üç kilit kalkınma planı tarafından yönlendirilmektedir. Bunlar: “Milli Eğitim Bakanlığı Stratejik Planı” (2010-14), mevcut 10. Kalkınma Planı (2014-18) ve Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi’dir” (URL-12).

Bunlarla birlikte, Türkiye’nin genel eğitim politikalarına bakıldığında politikaların, ilkokuldan lisansüstü eğitime kadar kademe fark etmeksizin, eğitim kalitesinin artırılmasından daha çok, eğitimde nicelik artışının öncüllendiği görülmektedir. Her ne kadar “temel eğitim döngüsünün tamamlanması konusunda cinsiyet, sosyo-ekonomik temel ve bölgesel farklılıklar bağlamında ilerlemeler sağlanmış olmasına rağmen Türkiye’de eğitimin her düzeyinde gelir,

toplumsal cinsiyet ve bölgesel düzeyde eşitsizlikler bulunmaktadır'' (Akkoyunlu ve Wigley, 2013, s. 320-321).

Son olarak Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığının 2023 yılına kadar başarmayı hedeflediği eğitim politikaları arasında iç göç ile gelen öğrencilerin eğitim yaşantıları konusunda herhangi bir maddenin olmayışı (MEB, OECD, 2013, s. 15). Türkiye'de göç ve eğitim politikaları adına henüz bir farkındalığın oluşmadığını göstermektedir.

İkinci Bölüm

Yöntem

Bu araştırma Ankara iline 2012-2013 ve 2013-2014 yıllarında iç göç ile gelen ortaokul 6, 7 ve 8. Sınıfta eğitim gören öğrencilerin eğitim yaşantılarını farklı yönlerden araştırarak, göçün öğrencilerin eğitim yaşantısı üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Bu amaca yönelik olarak kullanılan veri toplama araçları ve veri analiz yöntemleri aşağıda açıklanmıştır.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma betimleyici (descriptive) ve enine-kesit (cross-sectional studies) bir araştırmadır. Betimleyici çalışmalar “ne, nerede, ne zaman ve nasıl” sorularına cevap aramaktadır (Babbie, 2010, s. 94). Enine-kesit çalışmalar ise, bir konuyla alakalı yalnızca bir zaman zarfında veri toplanması ve analiz edilmesidir ve bu yönüyle boyuna doğru (longitudinal studies) çalışmalardan ayrılmaktadır (Babbie, 2010, s. 106). Bu bağlamda daha kapsamlı veriler elde edebilmek için araştırma, karma modelde (mixed method) oluşturulmuş; hem nitel hem de nicel araştırma yöntemleri bir arada kullanılmıştır.

Şekil1. Araştırmanın modeli.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın ana evrenini Ankara ilindeki ortaokullara 2012-2013 ve 2013-2014 yıllarında iç göç ile gelen öğrenciler ile öğrenci velileri ve bu öğrencilerin şube rehber öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklemine ise, Keçjören ve Yenimahalle merkez ilçelerinde bulunan ortaokullardan, belirtilen kriterlere göre seçilmiş öğrenciler, veliler ve şube rehber öğretmenleri oluşturmaktadır.

Örnekleme seçiminde ise amaçlı örnekleme (purposive & judgemental sampling) yöntemi benimsenmiştir. Bu yöntemde örneklemler, araştırmacının yaptığı çalışmaya yönelik olarak yeterli derecede veri toplayabileceği şekilde belirlediği amaçlar kapsamında seçilmektedir (Babbie, 2010, s. 193). Dolayısıyla ‘‘amaçlı örnekleme yöntemleri pek çok durumda, olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yararlı olmaktadır’’ (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s. 107).

Bu bağlamda Ankara İl Milli Eğitim Araştırma Geliştirme Şube Müdürlüğü ve Araştırma-Geliştirme (Ar-Ge) çalışanları ile görüşülerek göç hareketliliğinin yaşandığı ilçe ve okullar resmi verilere dayalı olarak tespit edilmiştir. Çankaya, Mamak, Altındağ, Sincan, Gölbaşı ve Pursaklar gibi ilçelere kıyasla, göç hareketliliğinin Keçiören ve Yenimahalle merkez ilçelerindeki okullarda daha çok yaşandığı ve bu iki ilçe okullarına farklı sosyo-ekonomik, kültürel ve eğitim yapısına sahip ailelerin göç ettiği fikrinde mutabakata varılmıştır. Bundan dolayı da araştırma için hem en yoğun göçün yaşandığı hem de tayin, işsizlik, eğitim, terör gibi farklı nedenlerle göçün gerçekleştiği Keçiören ve Yenimahalle’de göç alan ortaokullarda araştırmanın yapılmasına karar verilmiştir. Bu kapsamdaki okullar belirtilen yetkililerle görüşülerek tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri şu şekildedir:

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre 60’ı (%50) erkek ve 60’ı (%50) kız olarak dağılmaktadır.

Öğrencilerin yaş grubu değişkenine göre 8’i (%6,7) 10-11 yaş aralığında, 73’ü (60,8) 12-13 yaş aralığında ve 39’u (32,5) 14-15 yaş aralığında dağılmaktadır.

Öğrencilerin sınıf durumu değişkenine göre 40’ı (%33,3) ortaokul 2. sınıf, 40’ı (%33,3) ortaokul 3. sınıf ve 40’ı (%33,3) ortaokul 4. sınıf olarak dağılmaktadır.

Öğrencilerin baba öğrenim durumu değişkenine göre 13’ü (%10,8) ilkokul mezunu, 19’u (15,8) ortaokul mezunu, 59’u (%49,2) lise mezunu ve 29’u (24,2) üniversite mezunu olarak dağılmaktadır.

Tablo7

Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri

Tablolar	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kız	60	50
	Erkek	60	50
	Toplam	120	100,0
Yaş Grubu	10-11	8	6,7
	12-13	73	60,8
	14-15	39	32,5
	16 ve üzeri	0	0
	Toplam	120	100,0
Sınıf	Ortaokul 2	40	33,3
	Ortaokul 3	40	33,3
	Ortaokul 4	40	33,3
	Toplam	120	100,0
Baba Öğrenim Durumu	Okuryazar Değil	0	0
	İlkokul	13	10,8
	Ortaokul	19	15,8
	Lise	59	49,2
	Üniversite	29	24,2
	Toplam	120	100,0
Baba Mesleği	Memur	70	58,8
	İşçi	22	18,5
	Emekli	0	0
	Esnaf	20	16,8
	Diğer	8	6,6
	Toplam	120	100,0
Anne Öğrenim Durumu	Okuryazar Değil	0	0
	İlkokul	15	12,6
	Ortaokul	21	17,6
	Lise	58	48,7
	Üniversite	25	21,0
	Toplam	100	100,0
Anne Mesleği	Memur	27	22,5
	İşçi	12	10
	Emekli	0	0
	Ev Hanımı	81	67,5
	Diğer	0	0
	Toplam	120	100,0
Kaç Yıldır Bu Okuldasınız	1 Yıl	64	53,3
	2 Yıl	56	46,7
	Toplam	120	100,0

Öğrencilerin baba mesleği değişkenine göre 70'i (%15,3) memur, 22'si (18,5) işçi, 20'si (%16,8) esnaf ve 8'i (%8,8) ise diğer olarak dağılmaktadır.

Öğrencilerin anne öğrenim durumu değişkenine göre 15'i (%12,6) ilkokul mezunu, 21'i(%17,6) ortaokul mezunu, 58'i (%48,7) lise mezunu ve 25'i (%21) ise üniversite mezunu olarak dağılmaktadır.

Öğrencilerin anne mesleği değişkenine göre 27'si (%22,5) memur, 12'si (%10) işçi ve 81'i (%67,5) ev hanımı olarak dağılmaktadır.

Araştırmaya katılan velilerin sosyo-demografik özellikleri şu şekildedir:

Velilerin cinsiyet değişkenine göre 82'si (% 68,3) kadın ve 38'i (%31,7) erkek olarak dağılmaktadır.

Velilerin medeni durum değişkenine göre 109'u (% 90,8) evli ve 11'i (% 9,2) diğer olarak dağılmaktadır.

Velilerin öğrenim durumu değişkenine göre 5'i (%4,2) ilkokul, 20'si (%16,7) ortaokul, 63'ü (%52,5) lise ve 32'si (%26,7) üniversite mezunu olarak dağılmaktadır.

Velilerin meslek durumu değişkenine göre 58'i (%48,3) memur, 20'si (%16,7) işçi, 9'u (%7,5) esnaf ve 33'ü (%27,5) ev hanımı olarak dağılmaktadır.

Velilerin yaş grubu durumu değişkenine göre 56'sı (%46,7) 31-35 yaş,35'i (%29,2) 36-40 yaş,19'u (%15,8) 41-45 yaş ve 10'u (%8,3) 46 ve üzeri yaş grubu olarak dağılmaktadır.

Velilerin göç etme nedeni durumu değişkenine göre 53'ü (%44,2) tayin, 64'ü (% 53,3) iş ve 3'ü (%2,5) ise diğer olarak dağılmaktadır.

Velilerin aile ile birlikte yapılan şehirlerarası göç sayısı durumu değişkenine göre 87'si (%72,5) 1-2, 31'i (%25,8) 3-4 ve 2'si (%1,7) ise 5-6 olarak dağılmaktadır.

Velilerin ailenizin aylık gelir durumu değişkenine göre 22'si (%18,3) 751-1500 lira, 51'i (42,5) 1501-2500 lira, 31'i (%25,8) 2501-3500 lira ve16'sı (%13,3) ise 3501 ve üzeri olarak dağılmaktadır.

Tablo8

Velilerin Sosyo-Demografik Özellikleri

Tablolar	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Bayan	82	68,3
	Bay	38	31,7
	Toplam	120	100,0
Medeni Durum	Bekâr	0	0
	Evli	109	90,8
	Diğer	11	9,2
	Toplam	120	100,0
Öğrenim Durumu	Okuryazar Değil	0	0
	İlkokul	5	4,2
	Ortaokul	20	16,7
	Lise	63	52,5
	Üniversite	32	26,7
	Toplam	120	100,0
Meslek	Memur	58	48,3
	İşçi	20	16,7
	Esnaf	9	7,5
	Ev Hanımı	33	27,5
	Diğer	0	0
	Toplam	120	100,0
Yaş Grubu	25-30 Yaş	0	0
	31-35 Yaş	56	46,7
	36-40 Yaş	35	29,2
	41-45 Yaş	19	15,8
	46 ve üzeri	10	8,3
	Toplam	120	100,0
Göç Etme Nedeni	Tayin	53	44,2
	İş	64	53,3
	Terör	0	0
	Eğitim	0	0
	Diğer	3	2,5
	Toplam	120	100,0
Aile İle Birlikte Yapılan Şehirlerarası Göç Sayısı	0 (sıfır)	0	0
	1-2	87	72,5
	3-4	31	25,8
	5-6	2	1,7
	7 ve üzeri	0	0
	Toplam	120	100,0
Ailenizin Aylık Geliri	0-750 Lira	0	0
	751-1500 Lira	22	18,3
	1501-2500 Lira	51	42,5
	2501-3500 Lira	31	25,8
	3501 Lira ve üzeri	16	13,3
	Toplam	120	100,0

Tablo9

Şube Rehber Öğretmenlerinin Sosyo-Demografik Özellikleri

Tablolar	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Bayan	23	38,3
	Bay	37	61,6
	Toplam	60	100,0
Medeni Durum	Bekâr	0	0
	Evli	60	100
	Toplam	60	100,0
Öğrenim Durumu	Lisans	56	93,3
	Lisansüstü	4	6,7
	Toplam	60	100,0
Yaş Grubu	25-30 Yaş	4	6,7
	31-35 Yaş	30	50,0
	36-40 Yaş	22	36,7
	41-45 Yaş	4	6,7
	46 Yaş üstü	0	0
	Toplam	60	100,0
Mesleki Kıdem	1-5 Yıl	5	8,3
	6-10 Yıl	38	63,3
	11-15 Yıl	14	23,3
	16-20 Yıl	3	5,0
	20 Yıl üstü	0	0
	Toplam	60	100,0
Aile İle Birlikte Yapılan Şehirlerarası Göç Sayısı	0 (sıfır)	6	10,0
	1-2	37	61,7
	3-4	16	26,7
	5-6	0	0
	6 ve üzeri	1	1,7
	Toplam	60	100,0
Göç ile gelen öğrencilerle ilgili çalışmaya katılma sayısı	0 (sıfır)	60	100,0
	1-2	0	0
	3-4	0	0
	5-6	0	0
	Toplam	60	100,0

Araştırmaya katılan şube rehber öğretmenlerinin sosyo-demografik özellikleri şu şekildedir:

Şube Rehber Öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre 23'ü (%38,3) kadın ve 37'si (%61,6) erkek olarak dağılmaktadır.

Şube Rehber Öğretmenlerinin medeni durum değişkenine göre araştırmaya katılan 60 kişinin tamamı (%100) evli olarak dağılmaktadır.

Şube Rehber Öğretmenlerinin öğrenim durumu değişkenine göre 56'sı (%93,3) lisans ve 4'ü (%6,7) lisansüstü olarak dağılmaktadır.

Şube Rehber Öğretmenlerinin yaş değişkenine göre 4'ü (%6,7) 25-30 yaş, 30'u (%50,0) 31-35yaş, 22'si (%36,7) 36-40yaş ve 4'ü ise (%6,7) 41-45 yaş olarak dağılmaktadır.

Şube Rehber Öğretmenlerinin mesleki kıdem değişkenine göre 5'i (%8,3) 1-5yıl, 38'i (%63,3) 6-10 yıl, 14'ü (%23,3) 11-15yıl ve 3'ü (%5,0) 16-20 yıl olarak dağılmaktadır.

Şube Rehber Öğretmenlerinin aile ile birlikte yapılan şehirlerarası göç sayısı durumu değişkenine göre 6'sı (%10,0) 0, 37'si (%61,7) 1-2, 16'sı (%26,7) 3-4 ve 1'i ise (1,7) 6 ve üzeri olarak dağılmaktadır.

Öğretmenlerin göç ile gelen öğrencilerle ilgili çalışmaya katılma sayısı değişkenine göre araştırmaya katılan 60 kişinin tamamı (%100) 0 (sıfır) olarak, yani göç ile ilgili hiçbir çalışmaya katılmamış olarak dağılmaktadır.

Araştırmanın Katılımcıları

Araştırmanın bu kısmında katılımcıların seçilmesi ve seçimin hangi tercihlere göre yapıldığı yer almaktadır.

Katılımcıların seçimi

Bu araştırmanın katılımcılarını, Ankara iline bağlı Keçiören ve Yenimahalle ilçelerindeki ortaokullara göç ile gelen öğrenciler, velileri ve şube rehber öğretmenleri oluşturmaktadır.

Katılımcıların bulunduğu okulların seçimi araştırmacı ile birlikte Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma Geliştirme Şube Müdürlüğü (Ar-ge), Keçiören ve Yenimahalle İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinde ilgili şube müdürleri ile görüşülerek belirlenmiştir.

Araştırmanın yapılacağı okullara İl Milli Eğitim Müdürlüğü Ar-ge şubesi tarafından izin yazısı yazıldıktan sonra, okullar tek tek ziyaret edilerek katılımcıların seçimi işlemine başlanmıştır.

Şube rehber öğretmenlerinin seçimi araştırmacı ve okul idarecilerinin ortak fikirleri ile öğrenci ve veli seçimleri ise araştırmacı ve şube rehber öğretmenleri aracılığıyla belirlenmiştir.

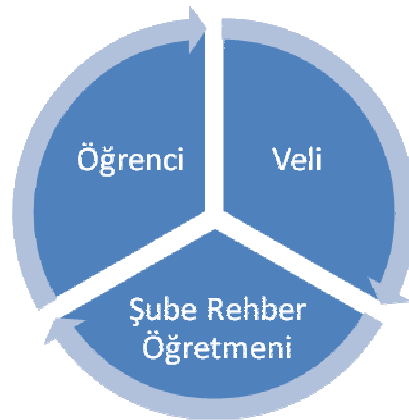
Katılımcıların özellikleri

Araştırma göç ile gelen öğrenciler, veliler ve öğrencilerin eğitim gördüğü okullardaki şube rehber öğretmenleri olmak üzere üç farklı katılımcı grubundan oluşmaktadır.

Mülakat yapılan öğrenci sayısı; altıncı sınıflardan yedi kız ve altı erkek, yedinci sınıflardan yedi kız ve altı erkek, sekizinci sınıflardan sekiz kız ve dokuz erkek olmak üzere toplam 43 kişidir.

Mülakat yapılacak şube rehber öğretmenleri de yine amaçlı örnekleme kapsamında seçilmiştir. Bu noktada çalışma yapılan okullarda görevli olma, sağlıklı, mülakat yapmaya elverişli, ulaşılabilir olma ve gönüllülük esasları aranmıştır. Bu özelliklerde olan toplam 16 şube rehber öğretmeni ile mülakat gerçekleştirilmiştir.

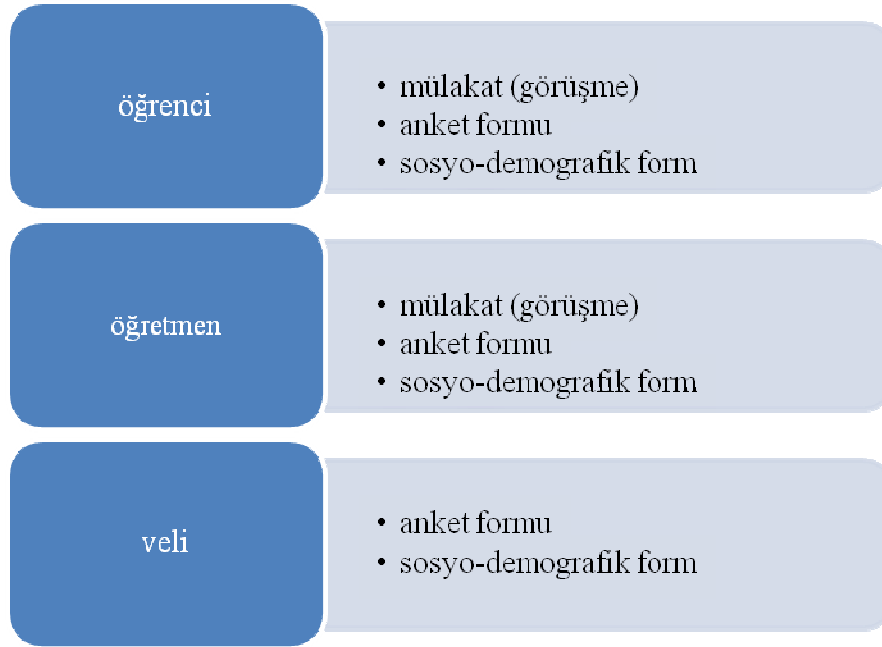
Anket uygulanan öğrenci ve veliler ise,-mülakat ve anket uygulanan kırk üç öğrenci ile anket yapılan velilerine ek olarak- yine amaçlı örnekleme bağlamında 2012-13 ve 2013-14 yıllarında Ankara'ya iç göç ile gelmiş öğrenciler ve veliler arasından seçilmiştir. Bu kapsamda toplam 120 öğrenci ile bunların velilerine (120 kişi) anket uygulaması yapılmıştır. Son olarak yine amaçlı örnekleme kapsamında belirtilen okullardaki 60 şube rehber öğretmenine de anket uygulaması yapılmıştır. Dönüş yapılmayan veya yarım bırakılan anketler araştırmaya dâhil edilmemiştir.

Şekil2. Araştırmanın katılımcıları.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada karma desende yapıldığı için, hem nitel hem de nicel veri toplama araçları kullanılmıştır. Araştırmaya katılanlar ve katılanlara uygulanan veri toplama araçları aşağıda gösterilmiştir (Şekil 3).

Şekil3. Araştırmaya katılanlar ve katılanlara uygulanan veri toplama araçları.

Nitel araştırma yöntemlerinden mülakat ve katılımcı gözlem yöntemleri tercih edilmiştir. Patton'a göre yapılan araştırmalarda mülakatın amacı; bireylerin iç dünyasına girerek duygu ve düşüncelerini almak, gözlemin amacı ise araştırma kapsamındaki durumları gözleyerek veriler elde etmektir (Yıldırım ve Şimşek, 2006; Karasar, 2012)

Bu araştırmada ise, ortaokul 6., 7. ve 8. sınıfta eğitim gören ve göç ile gelen toplam 43 öğrenciyle ve 16 şube rehber öğretmeniyle mülakat tekniği tercih edilmiştir. Mülakatların 43 öğrenci ve 16 şube rehber öğretmeniyle tamamlanmasının nedeni, verilen cevapların tekrara dönmesi ve doyum noktasına (saturation point) ulaşılmasıdır. Öğrenci ve öğretmen mülakatlarında yarı-yapılandırılmış soru formu kullanılmış olup, yeri geldikçe derinlemesine sorular da sorulmuş ve mülakatlar sırasında gözlem notları da tutulmuştur.

Nicel veri toplama aracı olarak ise anket yöntemi tercih edilmiştir. Öğrenci, veli ve öğretmen anketleri ayrı ayrı hazırlanarak uygulanmıştır.

Anket ve Mülakat Soruları Geliştirme Çalışmaları

Veri toplamak için tercih edilen anket uygulaması ve mülakatta bir kısım tercihlerde bulunulmuştur. İlk olarak anket uygulamasında Likert derecelendirme tekniği uygulanmış ve anket sorularına verilecek cevaplar: “ Kesinlikle Katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum, Kesinlikle Katılmıyorum” olarak sıralanmış ve araştırmaya katılanlardan bunlardan birisini seçerek cevap vermeleri istenmiştir.

Anket ve mülakat sorularının geliştirilmesiyle ilgili yapılan çalışmalar şu şekildedir:

- Anket ve mülakat soruları belirleme çalışmaları,
- Uzman görüşü alma çalışmaları,
- Ön test aşaması,
- Geçerlilik aşaması,
- Güvenirlik aşaması,
- Anket ve mülakat sorularının netleştirilmesi.

Anket ve mülakat sorularının belirlemede; şube rehber öğretmenlerin, velilerin, öğrencilerin ve nihayetinde ilgili uzmanların görüşlerinden istifade edilmiştir.

Anket ve mülakat soruları belirleme aşaması

Göç eden öğrencilerin eğitim yaşantıları ile ilgili anket, mülakat ve sosyo-demografik soru formlarının geliştirilmesi amacıyla öncelikle literatür taraması yapılmıştır. Literatür taraması sonucunda elde edilen bilgilerden de yararlanılarak, araştırmanın amacına yönelik olarak yeni anket ve mülakat soruları oluşturulmuştur. Uzman görüşünün de alınmasıyla anket, mülakat ve sosyo-demografik soru maddeleri belirlenmiştir.

Anket ve mülakat soruları hazırlanırken göç ile gelen öğrencilerin bilişsel yaşantısı, sosyal yaşantısı ve duyuşsal yaşantısı ile ilgili hem olumlu hem de olumsuz ifadelerin olmasına dikkat edilmiştir. Ayrıca anket maddelerinin ve mülakat sorularının kısa, öz ve anlaşılır olmasına dikkat edilmiştir. Bu bağlamda dil uzmanlarından da görüş alınarak anket maddelerinde düzeltmeler yapılmıştır.

Uzman görüşü alma aşaması

Hazırlanan anket ve mülakat soruları uzmanların görüşlerine sunulmuştur. Anket ve mülakat soruları uzmanlar tarafından göçün ortaokul öğrencilerinin eğitimine bilişsel, sosyal ve duyuşsal açıdan etkileri yönüyle incelenmiştir. Uzmanların gerekli gördükleri düzeltmeler ve değişiklikler yapılarak sorular araştırma için hazır duruma getirilmiştir.

Ön test, geçerlik aşaması, güvenilirlik aşaması, anket ve mülakat sorularının netleştirilmesi

Öncelikle ön test uygulaması yapılmıştır. Bu kapsamda araştırmaya katılmayı kabul eden 7 şube rehber öğretmeni ile altı, yedi ve sekizinci sınıflardan üçer olmak üzere toplam 9 göçle gelmiş öğrenci belirlenerek mülakat yapılmıştır. Araştırmanın anket ön test uygulaması göç ile gelen 41 öğrenciye, göç ile gelen 36 veliye ve 17 şube rehber öğretmenine uygulanmıştır.

Yapılan anket uygulamalarının son kısmına katılımcıların eklenmesini istediği düşünce ve öneri bölümü açılmıştır. Bu kısımdan elde edilen bilgiler eşliğinde madde ekleme, çıkarma ve düzeltme yapılmıştır. Ayrıca öğrencilere yapılan anket ve mülakat uygulamasının toplamda 20-30 dakika arasında olduğu, şube rehber öğretmenlerine uygulanan anket-mülakat uygulamasının ise 20-25 dakika civarında olduğu gözlemlenmiştir.

Araştırmada kullanılacak olan veri toplama araçlarının geçerliliği için bazı uygulamalar yapılmıştır. Ön testten sonra mülakat ve anket soruları uzmanlar tarafından değerlendirilmiştir. Sorular içerisinde anlaşılması zor olanlar düzeltilmiş, gereksiz olanlar çıkartılmış ve katılımcı jüri üyelerinin talepleri doğrultusunda yeni sorular eklenmiştir. Sonuçta yarı yapılandırılmış soru formu, anket ve sosyo-demografik formun geçerliliği daha da sağlamlaştırılmıştır.

Güvenirlilik için ise, araştırma kapsamına sadece 2012-13 ve 2013-14 yıllarında göç ile gelmiş örneklem dâhil edilmiştir. Bu sayede sadece doğrudan göç ve eğitim yaşantısı ilişkisini doğrudan tecrübe etmiş örneklemle ulaşarak araştırma kapsamına uygun örneklem ve verilere ulaşılmıştır. Sonuçta yapılan tüm bu işlemlerle, araştırmanın içeriğinin geçerlik ve güvenilirliğini artırılmıştır.

Araştırmanın veri toplama süreci

Mülakatlar resmi izin ve veli izni alınarak, öğrencinin eğitim yaşantısının en belirgin yer olduğu mekânlar olduğu için okulda, psikolojik danışma ve rehber öğretmenlerin odasında, yüz-yüze yapılmıştır. Mülakatlarda bilgilendirilmiş rıza formu katılımcı ve araştırmacı tarafından imzalanmış devamında mülakata geçilmiştir. Şube rehber öğretmenleri ile yapılan mülakatlar ise okullarda müdür yardımcısı odalarında yapılmıştır. Bütün mülakatlar ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir.

Anketler ise katılımcılar tarafından bizzat doldurulmuştur. Anketi öğrenci ve öğretmenler okulda, veliler ise evde doldurmuşlardır. Veli anketleri, öğrenciler aracılığıyla kapalı zarfta gönderilmiş ve yine kapalı zarfta teslim alınmıştır.

Verilerin analizi

Araştırmada hem nitel hem de nicel veriler toplandığı için, veriler ayrı ayrı analiz edilmiştir. Araştırma sonucu elde edilen nitel verilerin analizi Straus ve Corbin tarafından geliştirilen sistematik kodlama analizi ile yapıldı. Nicel verilerin analizi için ise betimsel sosyo-demografik analiz, frekans analizi ve yüzde analizi yapıldı.

Öncelikle nitel kısımda yapılan araştırmada öncelikle mülakatlara numara verildi ve her bir mülakatın kelimesi kelimesine kâğıda dökümü yapıldı. Katılımcıların gizliliğini (confidentiality) ve bilinmezliğini (anonymity) sağlamak için isimleri ve özel bilgileri analizden çıkartıldı.

Veri analizindeki amaç, Babbie'nin de belirttiği gibi, "veriler arasındaki sosyal hayata dair teorik anlayışı ortaya koyan örüntüleri keşfetmektir" (2010: 400). Bu amaçla veri analizinde, Straus ve Corbin tarafından geliştirilen sistematik kodlama metodu uygulandı. Açık kodlama (open coding) kısmında, mülakatlar okunup değerlendirildi ve olaylar, objeler, hareketler, etkileşimler vs. içerisinde konsept olarak birbirine benzer veya ilgili olanlar kategorilere ayrıldı. Eksen kodlama (axial coding) kısmında temel konseptlerin ortaya çıkartılması hedeflendi. Bu aşamada, açık kodlama kısmında keşfedilen kavramlar kullanılarak ve daha analitik bakış açısıyla önemli ve genel konseptler ön plana çıkartılarak kodlandı. Seçici kodlama(selective coding) kısmında ise açık ve eksen kodlama aşamalarında ortaya çıkartılan temel konseptlerin analizinin yapılması amaçlandı.

Bu amaçla, mülakat dökümlerinin daha genel ve birbirleriyle olan ilişkileri ortaya konuldu. Daha sonra analiz süresinde tutulan notlar (memoing) değerlendirilerek veri analizinde kavramların, metodolojik konuların ve teorik çerçevenin daha iyi tanımlanması sağlandı. Bu aşamadan sonra, kavramların ilişkilerinin grafiksel olarak görülmesini sağlayan kavram haritası (consept mapping) çıkartıldı (Strauss ve Corbin, 1998; Babbie, 2010). Son olarak mülakatlarda tutulan gözlem notları da, mülakat sonuçlarıyla uyumlu şekilde değerlendirildi ve analizi yapılan verilerin daha iyi anlaşılması ve ortaya konulmasında kullanıldı.

Nicel verilerin analizi için ise, istatistik programı (SPSS) kullanıldı. Anket sonuçlarının sosyo-demografik betimsel analizi, frekans ve yüzdeleri alınarak yorumlandı.

Üçüncü Bölüm

Bulgular

Bu bölümde,

- Göç ile gelen 6, 7, ve 8. sınıfta eğitim gören 120 öğrencinin anketi ve sonuçları, 43 öğrenci ile yapılan (yüz yüze) mülakat veri değerlendirmeleri,
- Göç ile gelen 120 öğrenci velisinin anketi ve sonuçları,
- 60 şube rehber öğretmenin anketi ve sonuçları ile birlikte 16 şube rehber öğretmeni ile yapılan (yüz yüze) mülakat veri değerlendirmeleri yer almaktadır.

Araştırmadan elde edilen veriler değerlendirilirken konu ve veri bütünlüğü sağlanması amacıyla:

- Öğrenci anket ve mülakat sonuçları birlikte ele alınmıştır.
- Veli anket sonuçları ayrı ele alınmıştır.
- Şube rehber öğretmeni anket ve mülakat sonuçları birlikte ele alınmıştır.

Bulguların son bölümünde ise 3 katılımcı grubunun (öğrenci-veli-öğretmen), araştırma sorularına verdikleri cevapların benzerlikleri ve (varsa) farklılıkları ele alınmıştır.

Göç ile Gelen Öğrencilerin Bilişsel Yaşantısı ile İlgili Veri Analizleri

Veri analizleri yapılırken önce öğrencilerin bilişsel anket ve mülakat analizleri, daha sonra velilerin bilişsel anket veri analizleri, en sonunda ise şube rehber öğretmenlerinin bilişsel anket ve mülakat veri analizleri yapılacaktır.

Öğrenci bilişsel yaşantı anket ve mülakat sonuçları

Bu kısımda öncelikle araştırmaya katılan 120 öğrenciye uygulanan anket sonuçları daha sonra ise mülakat yapılan 43 öğrenciden bazılarının bilişsel yaşantıları ile ilgili sorulara verdikleri cevaplar yer alacaktır. Son olarak ise anket sorularına verilen cevaplar, mülakat cevapları ve araştırmacının gözlem notları birlikte ele alınıp göç ile gelen öğrencilerin bilişsel yaşantısı ile ilgili genel bir değerlendirme yapılacaktır.

a) Anket Analizi ve Sonuçları

Araştırmaya katılan öğrencilerin bilişsel yaşantı ile ilgili ifadelere verdiği cevapların dağılımları Tablo 10'da görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bilişsel yaşantıları ile ilgili ifadelere verdiği cevaplar şu şekildedir:

“Göç sonrası geldiğim okulda nakil/kayıt işlemlerinde sıkıntı yaşadım.” ifadesine öğrencilerin, %79,2'si (n=95) kesinlikle katılmıyorum, %16,7'si(n=20) katılmıyorum, %1,7'si(n=2) kararsızım ve %2,5'i (n=3) katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye düşük ($1,2\pm 0,621$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Göç ile geldiğim okulda uyum eğitimi aldım.” ifadesine öğrencilerin, %72,5'i (n=87) kesinlikle katılmıyorum ve %27,5'i(n=33) katılmıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye düşük ($1,2\pm 0,448$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Göç sonrası geldiğim okulda derslerimde zorlanırım.” ifadesine öğrencilerin, %4,2'si(n=5) katılmıyorum, %5,8'i(n=7) kararsızım, %70,8'i (n=85) katılıyorum ve %19,2'si (n=23) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye yüksek ($4,0\pm 0,646$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Derslerimde zorlandığımda ders desteği (özel ders, dersane vs.) alırım.” ifadesine öğrencilerin, %21,7'si (n=26) kesinlikle katılmıyorum, %57,5'i(n=69) katılmıyorum, %12,5'i (n=15) katılıyorum ve %8,3'ü (n=10) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye orta($2,2\pm 1,182$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Göç ile geldiğim okulda akademik başarıım daha iyidir.” ifadesine öğrencilerin, %15,0'ı(n=18) kesinlikle katılmıyorum, %81,7'si (n=98) katılmıyorum ve %3,3'ü (n=4) kararsızım yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye düşük($1,8\pm 0,413$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Göçün oluşturduğu farklı nedenlerden dolayı okuluma devamsızlığım olur.” %93'ü (n=112) katılmıyorum, %2,5'i (n=3) kararsızım ve %4,2'si (n=5) katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye orta($2,1\pm 0,426$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

Tablo10

Öğrencilerin Bilişsel Yaşantı İle İlgili Sorulara Verdiği Cevapların Dağılımları

Sayı	İfadeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		ort	SS
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1	Göç sonrası geldiğim okulda nakil/kayıt işlemlerinde sıkıntı yaşadım.	95	79,2	20	16,7	2	1,7	3	2,5	0	0	1,2	0,621
2	Göç ile geldiğim okulda uyum eğitimi aldım.	87	72,5	33	27,5	0	0,0	0	0	0	0	1,2	0,448
3	Göç sonrası geldiğim okulda derslerimde zorlanırım.	0	0	5	4,2	7	5,8	85	70,8	23	19,2	4,0	0,646
4	Derslerimde zorlandığımda ders desteği (özel ders, dersane vs.) alırım.	26	21,7	69	57,5	0	0	15	12,5	10	8,3	2,2	1,182
5	Göç ile geldiğim okulda akademik başarımla daha iyidir.	18	15,0	98	81,7	4	3,3	0	0	0	0	1,8	0,413
6	Göçün oluşturduğu farklı nedenlerden dolayı okuluma devamsızlığım olur.	0	0	112	93,3	3	2,5	5	4,2	0	0	2,1	0,426
7	Göç sonrası geldiğim okuluma gitmek istemiyorum.	34	28,3	83	69,2	3	2,5	0	0	0	0	1,7	0,493
8	Göç sonrası geldiğim şehrin eğitim imkânları daha iyidir.	0	0	2	1,7	3	2,5	69	57,5	46	38,3	4,3	0,61
9	Göç sonrası geldiğim okulun eğitim imkânları daha iyidir.	3	2,5	6	5,0	8	6,7	102	85,0	1	0,8	3,7	0,67
10	Göç ile geldiğim okulda dersler aksamadan/düzenli işlenir.	0	0	2	1,7	2	1,7	107	89,2	9	7,5	4,0	0,398
11	Göç ile geldiğim okulda dersime giren öğretmenler sık sık değişir.	12	10,0	106	88,3	2	1,7	0	0	0	0	1,9	0,332
12	Sınıfımız kalabalık olduğu için derslere yeterince katılamam.	8	6,7	95	79,2	6	5,0	11	9,2	0	0	2,1	0,677
13	Okulumuzun içindeki veya dışındaki gürültü derse katılımımı ve başarımla olumsuz etkiler.	3	2,5	93	77,5	11	9,2	5	4,2	8	6,7	2,3	0,875
14	İhtiyaç hissettiğimde şube rehber öğretmenimle görüşürüm.	3	2,5	8	6,7	13	10,8	90	75,0	6	5,0	3,7	0,764
15	Türkçeyi düzgün konuşamadığım için derslerde faaliyetlere katılmam.	94	78,3	18	15,0	4	3,3	4	3,3	0	0	1,3	0,697
16	Türkçeyi düzgün konuşamamak derslerimi olumsuz etkiler.	112	93,3	4	3,3	1	0,8	3	2,5	0	0	1,1	0,527
17	Okulumun fiziki koşullarının iyi olması başarımla artırır. (sınıf, laboratuvar, akıllı tahta gibi).	0	0	3	2,5	4	3,3	38	31,7	75	62,5	4,5	0,684

“Göç sonrası geldiğim okuluma gitmek istemiyorum.” ifadesine öğrencilerin, ifadesine öğrencilerin, %28,3'ü(n=34) kesinlikle katılmıyorum, %69,2'si(n=83) katılmıyorum ve %2,5'i(n=3) kararsızım yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye düşük (1,7±0,493) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Göç sonrası geldiğim şehrin eğitim imkânları daha iyidir.” ifadesine öğrencilerin, %1,7'si (n=2) katılmıyorum, %2,5'si (n=3) kararsızım, %57,5'i (n=69) katılıyorum ve %38,3'ü (n=46) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye çok yüksek (4,3±0,610) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Göç sonrası geldiğim okulun eğitim imkânları daha iyidir.” ifadesine öğrencilerin, %2,5'i (n=3) kesinlikle katılmıyorum, %5,0'ı (n=6) katılmıyorum, %6,7'si (n=8) kararsızım, %85,0'ı (n=102) katılıyorum, %0,8'i (n=1) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye yüksek (3,7±0,670) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Göç ile geldiğim okulda dersler aksamadan/düzenli işlenir.”ifadesine öğrencilerin, %1,7'si (n=2) katılmıyorum, %1,7'si (n=2) kararsızım, %89,2'si (n=107) katılıyorum ve %7,5'i (n=9) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye çok yüksek (4,0±0,398) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Göç ile geldiğim okulda dersime giren öğretmenler sık sık değişir.” ifadesine öğrencilerin, %10'u (n=12) kesinlikle katılmıyorum, %88,3'ü (n=106) katılmıyorum, %1,7'si (n=2) kararsızım yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye düşük (1,9±0,332) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Sınıfımız kalabalık olduğu için derslere yeterince katılamam.” ifadesine öğrencilerin, %6,7'si (n=8) kesinlikle katılmıyorum, %79,2'si (n=95) katılmıyorum, %5'i (n=6) kararsızım ve %9,2'si (n=11) katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye orta (2,1±0,677) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Okulumuzun içindeki veya dışındaki gürültü derse katılımımı ve başarıımı olumsuz etkiler.”ifadesine öğrencilerin, %2,5'i (n=3) kesinlikle katılmıyorum, %77,5'i (n=93) katılmıyorum, %9,2'si (n=11) kararsızım, %4,2' si (n=5) katılıyorum ve %6,7'si (n=8) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye orta (2,3±0,875) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“İhtiyaç hissettiğimde şube rehber öğretmenimle görüşürüm.” ifadesine öğrencilerin, %2,5i (n=3) kesinlikle katılmıyorum, %6,7'si (n=8) katılmıyorum, %10,8'i (n=13) kararsızım, %75'i (n=90) katılıyorum ve %5'i (n=6) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye yüksek ($3,7\pm 0,764$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Türkçeyi düzgün konuşmadığım için derslerde faaliyetlere katılmam.” ifadesine öğrencilerin, %78,3'ü (n=94) kesinlikle katılmıyorum, %15'i (n=15) katılmıyorum, %3,3'ü (n=4) kararsızım ve %3,3'ü (n=4) katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye düşük ($1,3\pm 0,697$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Türkçeyi düzgün konuşamamak derslerimi olumsuz etkiler.” ifadesine öğrencilerin, %93,3'ü (n=112) kesinlikle katılmıyorum, %3,3'ü (n=4) katılmıyorum, %0,8'i (n=1) kararsızım ve %2,5'i (n=3) katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye çok düşük ($1,1\pm 0,527$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Okulumun fiziki koşullarının iyi olması başarıyı artırır. (sınıf, laboratuvar, akıllı tahta gibi)”ifadesine öğrencilerin, %2,5'i (n=3) katılmıyorum, %3,3'ü (n=4) kararsızım, %31,7'si (n=38) katılıyorum ve %62,5'i (n=75) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye çok yüksek ($4,5\pm 0,684$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

Göç ile gelen öğrencilerin bilişsel anket sorularının değerlendirmesi yapıldığında:

- Nakil ve kayıt işlemlerinde önemli bir sorun yaşamadıkları (% 95,9),
- Uyum/oryantasyon eğitimi almadıkları (%100),
- Okul derslerinde zorlandıkları (%90),
- Derslerine yardımcı olması için okul dışı ders desteği aldıkları, (%20,8)
- Göçün oluşturduğu olumsuz etki nedeniyle bazı öğrencilerin okula devamsızlık yaptıkları (%4,2),
- Göç ile geldikleri şehrin (%95,8) ve okullarının (%85,8) eğitim imkânlarından memnun oldukları,

- Göç ile geldikleri okullarda derslerin aksamadan ve düzenli olarak işlendiği (%96,7), ve derslerine giren öğretmenler sık sık değişmediği,
- Bazı öğrencilerin sınıflarının kalabalık olduğu ve bu nedenle derslere yeterince katılmadığı (%9,2),
- Okul içi-dışı gürültü nedeniyle ders katılımı ve başarısının düştüğü (%10,9),
- Şube rehber öğretmenleri ile rahatlıkla görüşebildikleri (%80),
- Türkçe dil telaffuzunun iyi olmaması nedeniyle bazı öğrencilerin (%3,3) derslere katılmak istemediği ve ders başarılarını olumsuz(%2,5) etkilediği,
- Okullarının fiziki koşullarının iyi olmasının başarılarını artırdığını düşündükleri (%94,2) değerlendirilmiştir.

b) Mülakat Sonuçları ve Analizi

Göç ile gelen ve araştırmanın mülakat kısmına katılan 43 öğrenciden bazılarının bilişsel yaşantıları ile ilgili mülakat soruları ve verdikleri cevaplar şu şekildedir:

Soru 1. Ankara'ya taşınma süreciniz ve okula ilk kayıt olma süreciniz nasıl gerçekleşti? Biraz bahsedebilir misiniz?

Araştırmaya katılan bazı öğrencilerin taşınma, nakil işlemleri ve okula ilk kayıt döneminin eğitim yaşantısına etkisi ile ilgili görüşleri şu şekildedir:

...Akrabalarımız filan hep burada oturduğu için Sivas'tan Ankara'ya taşındık. 29 Ekim de geldik. Ama beni okula kayıt etmediler başta ikametgâh filan istediler. 1 gün okula gidemedim, sonra kaydım oldu. Öğleden sonra geldim ama yanlış sraya girmişim. Tabelalar yanlış olduğu için 8G diye bir sınıfta yokmuş. 1 gün başka bir sınıfta ders gördüm sonra kendi sınıfımı buldum. Bir de ilk geldiğim gün İngilizce sınavı oldum. Ben diğer okulda 73 almıştım. Hiç çalışmamıştım. Kötü oldu. (Öğrenci3)

...Van depremi sonrası ailemle birlikte göç ettik. Depremden çok korkmuştum. Akrabalarımız olduğu için Ankara'ya taşındık. Okulumaya kayıt olmam kolay oldu. Nüfus cüzdanımı istediler. Sonra kayıt ettiler. (Öğrenci 7)

... Ankara'ya babamın tayini çıktığı için Kayseri'den geldik. Biz gelmeden babam evimizi filan tuttu. Taşındık. Sonra anne babamla birlikte okula geldik. Kaydımızı yaptırdık. Müdür yardımcısı X hoca vardı. Bize okulu gezdirdi. Yemek ikram etti. Güzeldi yani. Sonra okul çantası verdiler. (Öğrenci15)

...Babam polis. Bu nedenle sık sık tayin oluyoruz. Diyarbakır'dan geldik Ankara'ya. İlk başlarda mahallemize hiç alışamadım. Daha önceden de Iğdır, Manisa, Kastamonu ve Diyarbakır'da yaşadım. Kayıtta bir sorun olmadı. Hemen kayıt olduk. (Öğrenci17)

...Ankara'ya babam öğretmen olduğu için tayinle geldik. 7. Sınıfa kadar Kayseri de okudum. Kayıt işlerini babamla beraber yaptık. İlk geldiğimde bayağı zorlandım. Okul çıkışı eve giderken yanlış bir binaya girmişim. Ağladım. Sonra alışana kadar annem beni getirip götürdü. (Öğrenci20)

...Hakkâri'den geldik. Biz geldiğimizde ben hastaydım annemde belinden rahatsızdı. Sanatoryum hastanesinde yattık annemle beraber. Annemle beraber ameliyat oldum. Şimdi iyiyiz. Evimize yerleştik. Babam da iş buldu. Sonra okuluma babam kayıt ettirdi. Rehberlik hocası çok ilgilendi bizimle sağolsun. (Öğrenci25)

...Benim annemle babam anlaşamadılar! Ayrıldıkları için İstanbul'dan memleketimiz Kars'a, dayılarımın yanına taşındık. Orada da dayımın çocukları ile kavga edince Ankara'ya taşındık. Yani benim için çok zor oldu. İlk 2 yılımı İstanbul'da okudum, 3. Sınıfı Ankara'da, 4 ve 5'i Kars'ta şimdi de 6. sınıfı Ankara da okuyorum.(Öğrenci 35)

...Ben buraya gelmeden önce İzmir'deydim. Babamı vurdukları için kan davası nedeniyle annemle beraber geldik. İlk geldiğimizde evimize yerleştik sonra annem beni okula kayıt ettirdi.(Öğrenci 38)

...Babamın işi nedeniyle Ankara'ya geçen yıl geldik. Sonra babam beni okula kayıt ettirdi. İlk başlarda okula pek gitmek istemedim gidemediğim zamanlarda oldu da, sonra alıştım. Mahallemize alışmak zor oldu. Aslında mahalle çok yok burada, sadece apartmanlar var. Arkadaşlarım yok. Yozgat küçük olduğu için daha çok arkadaşım vardı. Yozgat'ta kendi mahallemiz filan vardı. (Öğrenci 39)

...Babamın işi nedeniyle Eskişehir'den Ankara'ya geldik sonra geri Eskişehir'e gittik şimdi geri Ankara'ya geldik. İlk geldiğimizde ilkokul 4. Sınıfta okula yazılamadık nakil işlemlerinde sorun oldu. 2. döneme alacaklardı. Babamda zaten bayağı zaman geçti dedi. Sonraki yıl okula başladım. Yani 1 yıl kaybım oldu. Aslında ben 7. Sınıf olacaktım. (Öğrenci 41)

Mülakatlardan da açıkça anlaşıldığı gibi, göç ile gelen öğrencilerin bilişsel yaşantısı üzerinde taşınma, nakil işlemleri ve okula kayıt önemli bir yer tutmaktadır. Yapılan mülakat görüşmelerinde, öğrencilerin yer değiştirme nedeniyle yaşadıkları ilk şokun, bu süreçte gerçekleştiği gözlemlenmiştir. Taşınma sürecinde ve taşındıktan sonra evlerine, yaşadıkları çevreye, okullarına uyum sağlamada bir kısım öğrencilerin zorlandığı, bu nedenle de okula gitme isteklerinin ve derse katılım isteklerinin azaldığı tespit edilmiştir. Bunun sonucu olarak da eğitim yaşantılarının bilişsel olarak olumsuz etkilendiği gözlemlenmiştir.

Nakil işlemleri ve okula kayıt olma konusunda ise, öğrencilerin büyük bir kısmında nakil/kayıt işlemlerinin çok kolay olmasının bilişsel yaşantıları üzerinde olumlu etki oluşturduğu ve bazı özel okulların kayıt sırasında göç ile gelen öğrencilerle özel olarak ilgilenmesinin öğrencinin bilişsel yaşantısı üzerinde doğrudan olumlu etki yaptığı tespit edilmiştir. Çok az sayıda öğrencinin ise sorun yaşadığı ve bunun sonucunda; okula geç başlama, eğitim yılı kaybı, kendi sınıfını bulamayıp başka sınıfta derse katılma gibi bilişsel yaşantısında olumsuz etkiler oluşturduğu tespit edilmiştir.

Soru 2. Göç ile geldiğiniz okulunuzda;

- Ders başarınız hakkında neler söylemek istersiniz?
- Okulunuz ve öğretmenleriniz derslerinizde ne tür etkiler oluşturmaktadır?
- Okul derslerinize yardımcı olması için okul dışından ders desteği alıyor musunuz?

Araştırmaya katılan bazı öğrencilerin akademik başarıda/başarısızlıkta okul, öğretmen ve dersane etkisi ile ilgili görüşleri şu şekildedir:

...Burada okul ve dersler daha zor. Orada daha rahat takdir alırken burada zor alıyorum. Yani daha çok çalışıyorum. Sadece burada derslerimde biraz düşüş

yaşadım. Yine takdir aldım ama notlarım düştü. Okulum ve öğretmenlerim iyi. Okul".(Öğrenci 5)

...Dersler zor hocam. Öğretmenlerimiz iyi ama fazla ödev veriyor. Ödevlerimi yetiştirmek için çalışıyorum. Babam dershaneye de yazdırdı beni. Bu yıl daha iyi. Bir de bu yıl dershaneye de gittiğim için derslerime çok faydası oluyor".(Öğrenci 9)

...Burada ders çalışmam biraz daha arttı. Okulumdan ve öğretmenlerimden memnunum. Bir de arkadaşlarım da çok ders çalışıyor. Derslerde düşük not alınca dalga geçerler diye de çok ders çalışıyorum. Babam dershaneye de yazdırdı. Her gün ders çalışıyorum aslında. (Öğrenci 13)

...Derslerim ilk zamanlar iyi değildi ama şimdi daha iyi. Burası çok iyi. Hocalar dersleri bayağı ciddi işliyorlar boş geçmiyor. Çok fazla ödev veriyorlar. Mesela önceki okulumda İnkılâp Tarihi hocası vardı. İşte, yararlı cemiyetleri tahtaya yazarken bizde söylüyorduk, o da bize çok biliyorsunuz siz deyip azarlıyordu. Şimdiki okulumda hocalar daha çok söz hakkı veriyor. (Öğrenci 17)

...Derslerde çok zorlanıyorum hocam. İlk yazılılarım çok düşük mesela. Ama eğitim olarak düşünürsek geldiğim yere geri dönmek istemem. Çünkü burada ki okulumda öğretmenler daha iyi. Fakat sakinlik ve güvenli olması açısından Artvin'e dönmek isterim. (Öğrenci 20)

...Derslerimde bir değişiklik olmadı. Orada özel okula gidiyordum. İmkânları daha iyiydi. Derslerim öğretmenlerim daha iyiydi. Burada da iyi ama sınıflar biraz kalabalık bir de gürültü çok oluyor. Okulun hemen yanındaki yoldan çok fazla araba sesi geliyor. (Öğrenci 21)

...Okulum ve öğretmenlerim çok iyi ama ben derslerimde çok zorlanıyorum. Dershaneye filan gitsem daha iyi olur. (Öğrenci 24)

...Hocam, derslerim burada daha kötü oldu. Önceden takdir alıyordum. Şimdi zor teşekkür aldım. Belediyenin açtığı kursa gittim. Verim alamadığım için bıraktım. (Öğrenci 27)

...Derslerde ödevleri yapmak mecburi. Yapmazsak öğretmenler kızıyor. Ailemize söylüyor. (Öğrenci 31)

...Şimdiki okulumun imkânları daha iyi. Sınıfları temiz, güvenlik var. Dersler daha zevkli işleniyor. Buranın eğitimi daha iyi. Diyarbakır da öğretmenlerin şive farkından dolayı dersleri anlamakta zorlanıyordum. Orada bazen dersler yetişmiyordu. Hocalar konu atlayabiliyordu. (Öğrenci 34)

...Okulumuzun eğitimi iyi. Hocalarda iyi. Ama benim derslerim biraz kötü oldu. Ankara'da nedense derslerim düştü. Herhalde dersler biraz zor gibi hocam. (Öğrenci 36)

...Şu an okula ve Ankara'ya tam alışamadığım için derslerime kendimi tam veremiyorum. Bazı derslerim iyi, bazıları kötü. Zaten geleli daha 6 ay filan oldu. (Öğrenci 37)

...Eee, 8.sınıf olduğum için TEOG a hazırlanıyorum. Elbette geçen yıla göre daha çok çalışıyorum. Ders bittikten sonra bazı günler hocamız (şube rehber öğretmeni) etüt yaptırıyor. Dershaneye de gidiyorum. Bu yıl kafamı dersten kaldıramıyorum. Başarım çok değişmedi, geldiğim yerde de iyiydi burada da iyi aslında. (Öğrenci 39)

...İlk başlarda Ankara'ya, hocalara ve okula alışamadım. Bu nedenle pek fazla ders çalışmadım. Derslerim biraz kötü oldu. Babam dershaneye yazdırdı. Dershanede etüt de oluyor. Şimdi daha iyi. (Öğrenci 41)

...Babam asker olduğu için 4 kez göç ettik. İlkokulda çok sıkıntı yaşamadım ama şimdi bir de TEOG sınavına gireceğim için eksiklerim var. Okul da derslerin tekrarı olmuyor. Hocalarımız yardımcı oluyor ama yeterli olmuyor. Mecburen dershaneye gidiyorum. (Öğrenci 42)

...Hocam okulumuzda öğretmenler yardımcı oluyor ama, biz sabahçıyız. Sonra ilkokullar geliyor. Derste anlamadığım yerleri soracak hoca olmuyor. Zaten bir de TEOG sınavı var. Annem dershaneye yazdırdı. İyi oldu aslında. Eksiklerimi tamamlıyorum. (Öğrenci 43)

Sonuç olarak, göç ile gelen öğrencilerin çoğunluğunun akademik başarılarının geldikleri okula göre düştüğü fakat okullarından ve verilen eğitimden, öğretmenlerinin ders anlatımından (pedagojik formasyonlarından) memnun oldukları görülmüştür.

Bunlarla birlikte göç ile gelen öğrencilerin derslerde zorlandıkları, çok fazla ödev verildiğini düşündükleri, bir kısmının ders başarısını yükseltmek için okul dışından ders desteği (dershane) aldığı ve bunun başarısını olumlu yönde etkilediği, diğer bir kısmının ise ders desteği almak istediği tespit edilmiştir.

Soru 3. Okulunuzun fiziki imkânları (laboratuvar, atölye, spor salonu gibi) eğitim yaşantınızda ne tür etkiler oluşturmaktadır?

Araştırmaya katılan bazı öğrencilerin okulların fiziki imkânlarının eğitim yaşantısına etkisi ile ilgili görüşleri şu şekildedir:

...Geldiğim yerde ortaokul-lise, İmam-Hatip ayrı binada idi ve sakindi. Buradaki sınıflar ve okul daha kalabalık. Teneffüslerde kantine gittiğimiz zaman sıra çok oluyor, derse geç kalınca da hocalar kızıyor. (Öğrenci 6)

...Burası çok iyi. Futbol oynamak için sahası filan var. Basket potası var. Diğer okulumda hiç yoktu. Bir de bu okulda bayağı bilgisayar var. Diğer okulumda vardı ama pek fazla kullanılmıyordu. (Öğrenci 9)

...Tunceli de kardeşimle birlikte özel X kolejine gittik. Arkadaşlarımız hocalarımız çok iyiydi. Aslında orada devam edecektik ama babam polis olduğu için son zamanlarda olaylar artınca Ankara'ya geldik. Bu okulumda spor salonu, konferans salonu filan yok. Zaten olsa da çok önemli değil. Çünkü bu yıl 8. sınıft olduğum için hep ders çalışıyorum. (Öğrenci 15)

...Benim önceki okulum da iyiydi, burası da iyi. Sadece burası çok daha büyük. Öğretmenlerle iyi anlaşıyoruz. Akıllı tahtalar var, bazen oradan öğretmenler ders işliyor. Zevkli oluyor yani. Sınıfları, konferans salonu, spor salonu, olimpiyat sınıfları her şey var. (Öğrenci 17)

...Şimdi ki okulum daha iyi. Öğretmenler çok ilgili. Müdür her zaman öğrencileri uyarıyor. Bir de bu okulda öğle yemeği var. Sabah geliyoruz saat 3'e (15:00) e kadar okul da ders işliyoruz. Önceki okulumda yarım gün okul oluyordu. (Öğrenci 33)

...Önceki okulum köyde olduğu için hem küçüktü hem de buradaki gibi imkânları yoktu. Buradaki okulumda kantin var, basket potaları var, arkadaşlarla voleybol oynuyoruz. Mesela burada resim atölyesi, fen laboratuvarı filan hepsi var. (Öğrenci 39)

Sonuçta, göç ile gelen öğrencilerin eğitim gördükleri okulların fiziki imkânlarının (sınıfların, laboratuvarların, resim atölyelerinin ve spor alanlarının), öğrencilerin bilişsel yaşantılarına olumlu etki yaptığı tespit edilmiştir. Fakat ikili eğitimin (sabahçı-öğlenci) uygulandığı okullarda kantin, okul spor alanları ve bahçelerin yetersizliği nedeniyle bazı öğrencilerin bilişsel yaşantısı üzerinde olumsuz etki oluşturduğu da tespit edilmiştir.

Soru 4. Göç ile geldiğiniz okulunuzda:

- Sınıf mevcudunuz fazla mıdır? (Evetse) Eğitim yaşantınızda ne tür etkiler oluşturmaktadır?
- Okul içi veya okul dışı gürültü olmakta mıdır? (Evetse) Eğitim yaşantınızda ne tür etkiler oluşturmaktadır?

Araştırmaya katılan bazı öğrencilerin sınıf kalabalıklığı ve okul içi-dışı gürültünün eğitim yaşantısına etkisi ile ilgili görüşleri şu şekildedir:

...Sınıfım çok kalabalık değil aslında, toplam 32 kişiyiz. Sınıfta fazla gürültü de olmuyor. Ama Keçiören'den Kızılay'a, Ulus'a giden tüm arabalar, bizim okulun önünden geçiyor. Ders boyunca korna sesi, ambulans sesi devamlı var. Derste olduğumuz zaman elbette etkiliyor dersi anlamamızı, hocayı duymamızı. Hele yazılı olduğumuz zaman, daha kötü oluyor. Geldiğim okul, Ordu'daki, daha sakindi. (Öğrenci 3)

...Okulumun eğitimi iyi ama sınıfımız 39 kişi. Kalabalık olduğu için gürültü oluyor. Önceki okulum da sınıf daha azdı. Bir de benim boyum uzun olduğu için arkada oturuyorum. Dersleri anlamada zorlandığım zamanlar oluyor. (Öğrenci 11)

...Okulumun imkânları iyi ama çok değişik çocuklar var burada. Yani gürültü, küfür filan başka şeyler çok fazla. Okulumuzda sabahçı öğlenci olduğu için sabahçılar dağılıp biz okula geldiğimizde, servisten inmek binmek kargaşa gürültü hepsi oluyor. Ben ilk geldiğimde sağ kolumu incittim servisteki kargaşada inerken. Geldiğim okulum öğrenci yönüyle daha iyiydi. Rahatsız oluyorum yani. (Öğrenci 19)

...Hocam aslında okulumu seviyorum. Fakat sınıfımızda bazı arkadaşlar sigara içiyor, küfür ediyor. Bir de sınıfımız 37 kişi, çok gürültü oluyor. Hocalar kızıyor ama yine de konuşuyorlar. (Öğrenci 37)

...Okulumuzun önü anayol olduğu için çok araba geçiyor. Gürültü çok fazla! Önceki okulum daha sakindi, yani Artvin'deki. Bu kadar gürültü araba yoktu. Sınıf pencerelerini açtığımızda hep gürültü geliyor, durmadan ambulans sesi geliyor hocam, yan taraf hastane olduğu için yani. (Öğrenci 39)

Sonuçta, göç ile gelen öğrencilerin bilişsel yaşantısında, bazı okullardaki, sınıf kalabalıklığının, sınıf içi gürültünün ve özellikle anayollara yakın bulunan okullarda okul dışı araç trafiğinin, okul servislerinin geliş-gidiş zamanlarında oluşan gürültünün, özellikle küçük yerleşim yerlerinden göç ile gelen öğrenciler üzerinde olumsuz etkiler oluşturduğu tespit edilmiş ve gözlemlenmiştir. Ayrıca hastane bölgesine yakın okullarda ambulans ve araç seslerinin, öğrencilerin ders verimliliğini düşürdüğü, derse adapte olamadıkları ve yazılı sınavlarda motivasyon sıkıntısı yaşadıkları tespit edilmiştir.

Soru 5. Göç ile geldiğiniz okulda Türkçe konuşma şeklinizden/telaffuzunuzdan dolayı olumlu/olumsuz bir şeyler yaşadınız mı? Eğitim yaşantınızda ne tür etkiler oluşturdu? Bahsedebilir misiniz?

Araştırmaya katılan bazı öğrencilerin, Türkçe dil kullanımı ve telaffuzunun eğitim yaşantısına etkisi ile ilgili görüşleri şu şekildedir:

...İlk geldiğimde arkadaşlar biraz dalga geçti, Ankara ağzı ile konuşmadığım için! Ben nazik konuşuyordum. Derslerde filan çok konuşmadım. Ama şimdi alıştık.”(Öğrenci 12)

...Samsunda daha çok devrik cümleler kuruyordum, burada söylediğim bir şeyin anlaşılması için tekrar söylemek zorunda kalıyorum. Arkadaşlarım güldüğü için konuşmama, derslere katılmak istemiyorum. Öğretmen bana söz hakkı verince, hemen bana bakıp gülüyorlar.”(Öğrenci 19)

...Ben Maraş'tan geldiğim için, biraz vurgulu bastırarak konuştuğum için, arkadaşlarım filan ilk başta çok dalga geçtiler. Benim için zor oldu yani, okulda kimseyle konuşmak istemiyorum, ama şimdi onlarda alıştılar.”(Öğrenci 23)

...Türkçe konuşma şeklim ve heyecan, ilk geldiğimde bayağı heyecanlanıyordum, bunun için konuşmam zor oluyordu. Bazen arkadaşlar gülüyordu, ben de üzülüyordum. Bu şekilde heyecanlandığım için derslere katılmak istemiyordum. Şimdi biraz daha iyi.”(Öğrenci 27)

...Mesela derslerde öğretmenlere soru soramıyorum. Öğretmenler bir şey demiyor ama konuşmam nedeniyle arkadaşlarım dalga geçer diye, anlamadığım yerleri soramıyorum.”(Öğrenci 33)

...Etkisi oldu hem de bayağı zorlandım. Bizim oralarda (Van) genelde Kürtçe konuşuluyor. Bu nedenle ilk başlarda kimseyle konuşmuyordum. Acaba ne derler bana diye. Derslerde filan hocalara soru soramıyordum. Şimdi iyi ama, konuşuyorum.”(Öğrenci 37)

...Yani ben biraz peltek konuştuğum için arkadaşlarım başta biraz taklit ettiler, ben de üzuldüm okula gitmek istemedim ama şimdi iyiler. (Öğrenci 39)

...Evet oldu. Mesela derslerde filan konuşunca arkadaşlarım gülüyordu. Aslında öğretmenler bana çok hak verdiler konuşmam için ama ben utandığım için, arkadaşlar gülüyordu onun için konuşmadım. Anlamadığım yerleri soramıyordum arkadaşlarım yine güler diye. (Öğrenci 41)

Mülakatlardan da açıkça anlaşıldığı gibi, göçün öğrencinin eğitim yaşantısı üzerindeki etkilerinden birisi de dil kullanım ve telaffuzuyla alakalıdır. Bu anlamda öğrencinin Türkçe dil kullanımının iyi olmamasının veya şive farklılıklarının olması, öğrencinin sınıf içerisinde anlamadığı yerleri soramaması ve kendisine sorulan sorulara cevap verememesi bağlamında öğrencinin derslere katılmak istememesine sebep olmaktadır. Ayrıca göçle gelen öğrencinin, arkadaşları tarafından alaya alınma-ayıplanma gibi olumsuz psikolojik etkilere açık hale gelmesi de, göçün -psikolojik bağlamda- öğrencinin bilişsel yaşantısında olumsuz etkilere sebep olduğunu göstermektedir. Mülakatlardan elde edilen öğrenci görüşleri de, bu durumu açıkça ortaya koymaktadır.

Anket ve mülakat sonuçları eşliğinde, göçün ortaokul öğrencilerinin bilişsel yaşantısı üzerine etkileri hakkında genel bir değerlendirme yaptığımızda hem olumlu hem de olumsuz etkilerin olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda, Türkiye'nin farklı şehirlerinden Ankara'ya göç ile gelen ortaokul öğrencilerinin bilişsel yaşantılarında, göçe bağlı olarak meydana gelen olumlu etkilere bakıldığında şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Nakil ve kayıt işlemlerinin genel anlamda sorunsuz olması,
- Öğrenim gördükleri okulların fiziki altyapısının iyi olması,

- Daha önceki okullarına kıyasla; öğrenim gördükleri okulda öğretmenlerin sık sık değişmemesi,
- Derslerine giren öğretmenlerinin pedagojik yeterliliklerinin iyi olması,
- Öğrenim gördükleri okulda derslerin daha düzenli işlenmesi,
- Velileri, özellikle, asker-polis gibi tayine tabi olup şark olarak tabir edilen yerlerden gelen öğrencilerin okullarından ve öğretmenlerinden çok daha memnun olmaları,
- Bazı okullarda okul disiplininin iyi olması, bilişsel olarak olumlu etki oluşturmaktadır.

Göçün bilişsel olarak öğrencinin eğitim yaşantısında olumsuz etkilerine bakıldığında ise;

- Bazı okullarda sınıfların kalabalık olması,
- Bazı okullarda okul ve sınıf yönetiminin iyi olmaması nedeniyle çok fazla gürültünün olması,
- Bazı öğrencilerin evlerine yerleşme süreci, ikametgâh ve nakil işlemleri nedeniyle okula gidemediği zamanların olması,
- Türkçe dil kullanımının iyi olmaması veya şive farklılıklarının olması nedeniyle sınıf içerisinde derslere katılımda sorunlar yaşaması,
- Derslerin, geldikleri okullara kıyasla, zor olması nedeniyle başarılarının düşmesi olarak tespit edilmiştir.

Bunlarla birlikte:

- Bazı özel okulların göç ile gelen öğrencilerin ders eksiklerini gidermek için ders çıkışı veya hafta sonları öğrencilere ders desteği verdiği,
- Derslerin daha zor olması nedeniyle, bazı öğrencilerin yeni eğitim yaşamında daha fazla ders çalıştıkları,
- Derslerinde zorlanan öğrencilerin bir kısmının ders desteği aldığı fakat destek alamayan bir kısmının da ders desteğine ihtiyaç duydu,

- Bir kısım öğrencilerin zayıf olduklarını düşündükleri dersleri tamamlamak için dersane veya etüt eğitim merkezlerinden destek eğitimi aldıkları/almak istedikleri,
- Özellikle TEOG sınavı nedeniyle, 7. ve 8. sınıfa giden öğrencilerin, dersane desteği aldıkları da tespit ve gözlemlerimizin sonuçları arasında yer almaktadır.

Veli bilişsel yaşantı anketi veri analizleri ve sonuçları

Bu kısımda araştırmaya katılan velilerin, çocuklarının bilişsel yaşantısı ile ilgili hazırlanan ankete verdikleri cevaplar, cevapların analizleri ve değerlendirmeleri yer alacaktır.

Araştırmaya katılan velilerin bilişsel yaşantı ile ilgili ifadelerine verdiği cevapların dağılımları Tablo 11’de görülmektedir.

Araştırmaya katılan velilerin, çocuklarının bilişsel yaşantısı ile ilgili ifadelerine verdikleri cevaplar incelendiğinde, şu sonuçlara ulaşılmıştır;

“Çocuğumun okula nakil/kayıt işlemlerinde sıkıntı yaşıyorum.”ifadesine velilerin %20’si (n=24) kesinlikle katılmıyorum, %74,2’si (n=89) katılmıyorum, %4,2’si (n=5) kararsızım ve %1,7’si (n=2) katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye düşük (1,8±0,543) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Çocuğumun yeni eğitim yaşantısı hakkında yetkililerce bilgilendirildim.”ifadesine velilerin %29,2’si (n=35) kesinlikle katılmıyorum, %57,5’i (n=69) katılmıyorum, %2,5’i (n=3) kararsızım ve %10,8’i (n=13) katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye düşük (1,9±0,868) düzeyde katıldıkları tespit edilmiştir.

“Çocuğum göç sonrası geldiği okulda derslerinde zorlanır.”ifadesine velilerin, %13,3’ü (n=16) katılmıyorum, %7,5’i (n=9) kararsızım, %50,8’i (n=61) katılıyorum ve %28,3’ü (n=34) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye yüksek (3,9±0,946) düzeyde katıldıkları görülmüştür.

“Çocuğuma okul haricinde ders desteği (özel ders, dersane vs.) sağlıyorum.” ifadesine velilerin %23,3’ü (n=28) kesinlikle katılmıyorum, %60,8’i (n=73) katılmıyorum, %1,7’si (n=2) kararsızım, %10,8’i (n=13) katılıyorum ve %3,3’si

(n=4) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye düşük ($2,1\pm 0,990$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Çocuğumun akademik başarısı göç ile geldiği okulda daha iyidir.”ifadesine velilerin %41,7'si (n=50) kesinlikle katılmıyorum, %43,3'ü (n=52) katılmıyorum, %10,8'i (n=13) kararsızım ve %4,2'si (n=5) katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye düşük ($1,7\pm 0,804$) düzeyde katıldıkları tespit edilmiştir.

“Göçün oluşturduğu farklı nedenlerden dolayı çocuğumun okuluna devamsızlığı olur.”ifadesine velilerin %77,5i (n=93) kesinlikle katılmıyorum, %20,8'i (n=25) katılmıyorum ve %1,7'si (n=2) kararsızım yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye düşük ($1,2\pm 0,467$) düzeyde katıldıkları görülmüştür.

“Çocuğum göç sonrası kayıt ettirdiğim okuluna gitmek istemiyor.”ifadesine velilerin %87,5'i (n=105) kesinlikle katılmıyorum, %10'u (n=12) katılmıyorum ve %2,5'i (n=3) kararsızım yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye çok düşük ($1,1\pm 0,423$) düzeyde katıldıkları değerlendirilmiştir.

“Göç sonrası geldiğimiz şehrin eğitim imkânları daha iyidir.”ifadesine velilerin %0,8'i (n=1) kesinlikle katılmıyorum, %3,3'ü (n=4) katılmıyorum, %4,2'si(n=5) kararsızım, %13,3'ü(n=16) katılıyorum ve %78,3'ü (n=94) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye çok yüksek ($4,6\pm 0,784$) düzeyde katıldıkları anlaşılmıştır.

“Göç sonrası geldiğimiz okulun eğitim imkânları daha iyidir.”ifadesine velilerin %1,7'si (n=2) kesinlikle katılmıyorum, %2,5'i (n=3) katılmıyorum, %87,5'i (n=105) katılıyorum ve %8,3'ü (n=10) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye yüksek ($3,9\pm 0,579$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Çocuğumun göç sonrası geldiği okulunda dersler aksamadan/düzenli işlenir.” ifadesine velilerin, %2,5'i (n=3) katılmıyorum, %3,3'ü (n=4) kararsızım, %81,7'si (n=98) katılıyorum ve %12,5'i (n=15) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye yüksek ($4,0\pm 0,508$) düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Tablo11

Velilerin Çocuklarının Bilişsel Yaşantısı İle İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Dağılımları

Sayı	İfadeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		ort	SS
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1	Çocuğumun okula nakil/kayıt işlemlerinde sıkıntı yaşarım.	24	20,0	89	74,2	5	4,2	2	1,7	0	0	1,8	0,543
2	Çocuğumun yeni eğitim yaşantısı hakkında yetkililerce bilgilendirildim.	35	29,2	69	57,5	3	2,5	13	10,8	0	0	1,9	0,868
3	Çocuğum göç sonrası geldiği okulda derslerinde zorlanır.	0	0	16	13,3	9	7,5	61	50,8	34	28,3	3,9	0,946
4	Çocuğuma okul haricinde ders desteği (özel ders, dersane vs.) sağlarım.	28	23,3	73	60,8	2	1,7	13	10,8	4	3,3	2,1	0,990
5	Çocuğumun akademik başarısı göç ile geldiği okulda daha iyidir.	50	41,7	52	43,3	13	10,8	5	4,2	0	0	1,7	0,804
6	Göçün oluşturduğu farklı nedenlerden dolayı çocuğumun okuluna devamsızlığı olur.	93	77,5	25	20,8	2	1,7	0	0	0	0	1,2	0,467
7	Çocuğum göç sonrası kayıt ettirdiğim okuluna gitmek istemiyor.	105	87,5	12	10,0	3	2,5	0	0	0	0	1,1	0,423
8	Göç sonrası geldiğimiz şehrin eğitim imkânları daha iyidir.	1	0,8	4	3,3	5	4,2	16	13,3	94	78,3	4,6	0,784
9	Göç sonrası geldiğimiz okulun eğitim imkânları daha iyidir.	2	1,7	3	2,5	0	0	105	87,5	10	8,3	3,9	0,579
10	Çocuğumun göç sonrası geldiği okulunda dersler aksamadan/düzenli işlenir.	0	0	3	2,5	4	3,3	98	81,7	15	12,5	4,	0,508
11	Çocuğumun göç sonrası geldiği okulunda öğretmenler sık sık değişir.	17	14,2	98	81,7	5	4,2	0	0	0	0	1,9	0,418
12	Çocuğumun okulunda sınıfının kalabalık olması derslerini olumsuz etkiler.	4	3,3	9	7,5	18	15,0	84	70,0	5	4,2	3,6	0,817
13	Çocuğumun eğitim gördüğü okul ve çevresi gürültülüdür.	5	4,2	29	24,2	9	7,5	66	55,0	11	9,2	3,4	1,080
14	İhtiyaç hissettiğimde çocuğumun şube rehber öğretmeni ile görüşürüm.	0	0	5	4,2	8	6,7	104	86,7	3	2,5	3,8	0,494
15	Çocuğumun Türkçe dil kullanımının iyi olmamasının derse katılımını engellediğini düşünürüm.	10	8,3	95	79,2	9	7,5	5	4,2	1	0,8	2,1	0,627
16	Çocuğumun Türkçeyi düzgün konuşmamasının derslerini olumsuz etkilediğini düşünürüm.	0	0	99	82,5	14	11,7	6	5,0	1	0,8	2,2	0,579
17	Çocuğumun okulundaki fiziki koşulların ders başarısını olumlu etkilediğini düşünürüm.(sınıflar, laboratuvarlar vs.).	16	13,3	22	18,3	5	4,2	73	60,8	4	3,3	3,2	1,191

“Çocuğumun göç sonrası geldiği okulunda öğretmenler sık sık değişir.” ifadesine velilerin %14,2'si (n=17) kesinlikle katılmıyorum, %81,7'si (n=98) katılmıyorum ve %4,2'si (n=5) kararsızım yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye düşük (1,9±0,418) düzeyde katıldıkları tespit edilmiştir.

“Çocuğumun okulunda sınıfının kalabalık olması derslerini olumsuz etkiler.”ifadesine velilerin %3,3'ü (n=4) kesinlikle katılmıyorum, %7,5'i (n=9) katılmıyorum, %15'i (n=18) kararsızım, %70'i (n=84) katılıyorum ve %4,2'si (n=5) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye yüksek (3,6±0,817) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Çocuğumun eğitim gördüğü okul ve çevresi gürültülüdür.”ifadesine velilerin, %4,2'si (n=5) kesinlikle katılmıyorum, %24,2'si (n=29) katılmıyorum, %7,5'i (n=9) kararsızım, %55'i (n=66) katılıyorum ve %9,2'si (n=11) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye yüksek (3,4±1,080) düzeyde katıldıkları anlaşılmıştır.

“İhtiyaç hissettiğimde çocuğumun şube rehber öğretmeni ile görüşürüm.” ifadesine velilerin, %4,2'si (n=5) katılmıyorum, %6,7'si (n=8) kararsızım, %86,7'si (n=104) katılıyorum ve %2,5'i (n=3) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye yüksek (3,8±0,494) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Çocuğumun Türkçe dil kullanımının iyi olmamasının derse katılımını engellediğini düşünürüm.” ifadesine velilerin %8,3'ü (n=10) kesinlikle katılmıyorum, %79,2'si (n=95) katılmıyorum, %7,5'i (n=9) kararsızım, %4,2'si (n=5) katılıyorum ve %0,8'i (n=1) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye düşük (2,1±0,627) düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Çocuğumun Türkçeyi düzgün konuşmamasının derslerini olumsuz etkilediğini düşünürüm.”ifadesine velilerin %82,5'i (n=99) katılmıyorum, %11,7'si (n=14) kararsızım, %5'i (n=6) katılıyorum, %0,8'i (n=1) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye orta (2,2±0,579) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Çocuğumun okulundaki fiziki koşulların ders başarısını olumlu etkilediğini düşünürüm (sınıflar, laboratuvarlar vs.)” ifadesine velilerin %13,3'ü (n=16) kesinlikle katılmıyorum, %18,3'ü (n=22) katılmıyorum, %4,2'si (n=5) kararsızım,

%60,8'i (n=73) katılıyorum ve %3,3'ü (n=4) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye yüksek (3,2,±1,191) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

Göç ile gelen öğrenci velilerinin bilişsel ankete verdikleri yanıtların genel bir değerlendirmesi yapıldığında, çocuklarının:

- Nakil ve kayıt işlemlerinde önemli bir sorun yaşamadığı,(%94,2)
- Eğitim yaşantısı hakkında ilgili kişilerce bilgilendirme yapılmadığı (%86,7)
- Ders başarılarının düştüğü(%85) bu nedenle bazı velilerin (% 14,1) çocuklarına okul dışı ders desteği sağladığı,
- Okula devamsızlıklarının (%98,3) genel anlamada olmadığı ve okula isteyerek (% 97,5) gittikleri
- Geldikleri şehrin eğitim imkânlarından (%91,6) ve okullarından (%95,8) memnun oldukları,
- Bazı okullarda okul içi ve okul dışı gürültünün (%64,2)çocuklarının eğitim yaşantısını olumsuz etkilediğini düşündükleri,
- Şube rehber öğretmeni ile rahatlıkla (%89,2) görüşebildikleri,
- Türkçe dil kullanımının derse katılımını engellediğini (%5) ve bu faktörün çocuklarının ders başarısını düşürdüğü (%5) sonucuna vardıkları yapılan anket uygulamasından elde edilmiştir.

Şube rehber öğretmenleri bilişsel yaşantı anket ve mülakat sonuçları

Bu kısımda öncelikle araştırmaya katılan 60 şube rehber öğretmenine uygulanan anket sonuçları daha sonra ise mülakat yapılan 16 şube rehber öğretmeninden bazılarının göç eden öğrencilerin bilişsel yaşantıları ile ilgili sorulara verdikleri cevaplar yer alacaktır. Son olarak ise anket sorularına verilen cevaplar, mülakat cevapları ve araştırmacının gözlem notları birlikte ele alınıp göç ile gelen öğrencilerin bilişsel yaşantısı ile ilgili şube rehber öğretmenlerinin verdikleri cevapların genel bir değerlendirmesi yapılacaktır.

a)Anket Sonuçları ve Analizi

Araştırmaya katılan şube rehber öğretmenlerinin bilişsel yaşantı ile ilgili ifadelerine verdiği cevapların dağılımları Tablo 12’de görülmektedir.

Araştırmaya katılan şube rehber öğretmenlerinin göç ile gelen öğrencilerin bilişsel yaşantısı ile ilgili ifadelerine verdikleri cevaplar incelendiğinde, şu sonuçlara ulaşılmıştır;

“Okulumuzda nakille gelen öğrencilerin kayıt işleri sorunsuz gerçekleşir.” ifadesine öğretmenlerin %6,7’si (n=4) katılmıyorum, %90’ı (n=54) katılıyorum ve %3,3’ü (n=2) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin bu ifadeye yüksek (3,9±0,543) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

Tablo12

Şube Rehber Öğretmenlerinin Göç İle Gelen Öğrencilerin Bilişsel Yaşantısı İle İlgili İfadelerine Verdiği Cevapların Dağılımları

Sayı	İfadeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		ort	SS
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1	Okulumuzda nakille gelen öğrencilerin kayıt işleri sorunsuz gerçekleşir.	0	0	4	6,7	0	0	54	90,0	2	3,3	3,9	0,543
2	Göç ile gelen öğrencilere okulumuzda uyum/oryantasyon eğitimi verilir.	18	30,0	39	65,0	0	0	2	3,3	1	1,7	1,8	0,747
3	Göç ile gelen öğrencilerim derslerinde zorlanır.	0	0	7	11,7	20	33,3	33	55,0	0	0	3,4	0,697
4	Derslerimde zorlanan öğrencilere okulumuzda ders desteği sağlanır.	0	0	48	80,0	7	11,7	2	3,3	3	5,0	2,3	0,773
5	Göç ile gelen öğrencilerimin okula devamsızlığı olur.	12	20,0	40	66,7	4	6,7	4	6,7	0	0	2,0	0,736

“Göç ile gelen öğrencilere okulumuzda uyum/oryantasyon eğitimi verilir.” ifadesine öğretmenlerin %30'u (n=18) kesinlikle katılmıyorum, %65'i (n=39) katılmıyorum, %3,3'ü (n=2) katılıyorum ve %1,7'si (n=1) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin bu ifadeye çok yüksek (1,8±0,747) düzeyde katıldıkları görülmüştür.

“Göç ile gelen öğrencilerim derslerinde zorlanır.”ifadesine öğretmenlerin %11,7'si (n=7) katılmıyorum, %33,3'ü (n=20) kararsızım ve %55'i (n=33) katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin bu ifadeye yüksek (3,4±0,697) düzeyde katıldıkları değerlendirilmiştir.

“Derslerimde zorlanan öğrencilere okulumuzda ders desteği sağlanır.”ifadesine öğretmenlerin %80'i (n=48) katılmıyorum, %11,7'si (n=7) kararsızım, %3,3'ü (n=2) katılıyorum ve %5'i (n=3) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin bu ifadeye orta (2,3±0,773) düzeyde katıldıkları tespit edilmiştir.

“Göç ile gelen öğrencilerimin okula devamsızlığı olur.”ifadesine öğretmenlerin %20'si (n=12) kesinlikle katılmıyorum, %66,7'si (n=40) katılmıyorum, %6,7'si (n=4) kararsızım ve %6,7'si (n=4) katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin bu ifadeye düşük (2,0±0,736) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

Şube rehber öğretmenlerine yapılan bilişsel anket sonuçlarına göre, göç ile gelen öğrencilerin:

- Nakil/kayıt işlemlerinde genel anlamda sorun olmadığı (%93,3),
- Uyum/oryantasyon eğitimi almadıkları (%95),
- Derslerinde zorlandıkları(%55),
- Okullarda derslerde zorlanan öğrencilere ders desteği verilmediği (91,7),
- Okula devamsızlık yapmadığı (%86,7) sonucuna ulaşılmıştır.

b) Mülakat Sonuçları ve Analizi

Araştırmanın mülakat kısmına katılan 16 şube rehber öğretmeninden bazılarının göç ile gelen öğrencilerin bilişsel yaşantısı ile ilgili mülakat soruları ve sorulara verdikleri cevaplar şu şekildedir:

Soru: Göç ile gelen öğrencilerin:

- Kayıt süreci nasıl gerçekleşmektedir?
- Akademik yaşantılarında ne gibi değişiklikler olmaktadır?

...Hocam kayıt işlerinde sorun olmuyor. İlgili müdür yardımcısı kaydını yapıyor. Özellikle Doğu'dan gelen öğrenciler derslerde biraz zorlanıyor. 1. Dönem polis bir velimiz geldi. X şehrinden gelmiş. Çocuğunun derslerinin kötüye gittiğinden bahsetti. Öğretmenlerin fazla ödev verdiğini filan söyledi. Tabii biz de, biraz gayret etmesi gerektiğini, zamanla düzeleceğini ifade ettik. Genel de nakille gelenler derslerde zorlanıyor. Sonradan toparlayan da oluyor, toparlayamayan da! Mesela İngilizce dersinde çoğu öğrenci sıkıntı yaşıyor. Geldiği yerde öğretmen olmuş, ders olmamış, ders olmuş, öğretmen olmamış gibi yani. (Şube rehber öğretmeni 1)

...Nakil işleri eskisi gibi değil kolayca yapılabilir. Akademik olarak genel itibariyle taşradan gelen öğrenciler zorlanıyor. Bazen bu tür öğrencilerin velileri geliyor; 'çocuğum geldiğimiz yerde takdir alıyordu. Şimdi düz geçti. Notları neden düşük' diye, bizde izah etmeye çalışıyoruz. Fakat bugüne kadar dersleri, okulu, öğretmenleri şikâyet eden olmadı. Yani, öğrenci biraz daha çalışması gerektiğini anlıyor. (Şube rehber öğretmeni 6)

...Sene başında müdür yardımcılarını kayıtları yapıyor. Bildiğim kadar herhangi bir sorun olmuyor. Zaten sistem üzerinden doğrudan işlem yapılıyor. Okulumuzun imkânları iyi. Fakat istenilen başarıyı elde edemediğimiz, sınavlarda görülüyor. Göç ile gelen öğrencilerin derslerde zorlandıkları oluyor. Öğrencilerin çoğu küçük yerlerden geldiği için burada zorlanıyor.(Şube rehber öğretmeni 9)

...Kayıt işleri kolay hocam. Eskiden bayağı zor oluyordu. Nakil evraklarını getir götür bir sürü iş. Veliler de öğrencilerde biz de zorluk yaşıyorduk. Şimdi çok iyi. Akademik olarak pek gerileme olmuyor okulumuza gelen öğrencilerde. Bugüne kadar sadece İstanbul'dan gelen bir öğrenci vardı, devamlı şikâyet ediyordu okulu. Fakat küçük ölçekli şehirlerden gelen öğrencilerde, bu tür bir şey gözlemlemediğimi söyleyebilirim.(Şube rehber öğretmeni 12)

...Nakil işinde binde bir sorun oluyor. Akademik olarak fiziksel tüm donanımımız var. Projeksiyon, laboratuvarlar, atölyeler vs. bunların öğrencinin bilişsel yaşantısında bir etkisi olur elbette. Kimi öğrenci duyarak, kimisi görerek,

kimisi de yaparak öğreniyor. Zaten Milli Eğitim'in bizlerden isteği de bu. İmkânları seferber ederek, iyi donanımlı öğrenciler yetiştirmek! Bizlerde elimizden gelen gayreti göstermeye çalışıyoruz. (Şube rehber öğretmeni 16)

Şube rehber öğretmenlerinin anket ve mülakat sonuçlarına göre genel bir değerlendirme yapıldığında göç ile gelen öğrencilerin bilişsel yaşantıları ile ilgili düşünceleri şu şekildedir;

- Öğrencilerin kayıt/nakil işlemlerinin sorunsuz olduğu,
- Öğrencilere uyum/oryantasyon eğitiminin verilmediği,
- Yeni şehrin ve okulun eğitim imkânlarının iyi olmasının, göç ile gelen öğrencilerin bilişsel yaşantıları için olumlu bir faktör oluşturduğu,
- Nakille gelen öğrencilerin çoğunluğunun derslerde zorlandığı, akademik olarak derslerde zorlandıkları ve başarılarının düştüğü,
- Bazı velilerin, çocuklarının derslerindeki başarısızlıkları nedeniyle, öğretmenlerden yardım talep ettikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Göç ile Gelen Öğrencilerin Sosyal Yaşantısı İle İlgili Veri Analizleri

Veri analizleri yapılırken önce öğrencilerin sosyal anket ve mülakat analizleri, daha sonra velilerin sosyal anket veri analizleri, en son ise şube rehber öğretmenlerinin sosyal anket ve mülakat veri analizleri yapılacaktır.

Öğrenci sosyal yaşantı anket ve mülakat sonuçları

Bu kısımda öncelikle araştırmaya katılan 120 öğrenciye uygulanan anket sonuçları daha sonra ise mülakat yapılan 43 öğrenciden bazılarının sosyal yaşantıları ile ilgili sorulara verdikleri cevaplar yer alacaktır. Son olarak ise anket sorularına verilen cevaplar, mülakat cevapları ve araştırmacının gözlem notları birlikte ele alınıp göç ile gelen öğrencilerin sosyal yaşantısı ile ilgili genel bir değerlendirme yapılacaktır.

a) Anket Analizi ve Sonuçları

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal yaşantı ile ilgili ifadelerine verdikleri cevapların dağılımları Tablo 13' de görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal yaşantıları ile ilgili ifadelerle verdiği cevaplar şu şekildedir:

“Uyum eğitiminin sosyal yaşantımı olumlu etkileyeceğini düşünürüm.” ifadesine öğrencilerin %1,7'si (n=2) kararsızım, %5'i (n=6) katılıyorum ve %93,3'ü (n=112) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye çok yüksek (4,9±0,332) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Şube rehber öğretmenim evimize ziyarete gelir.” ifadesine öğrencilerin %7,5'i (n=9) kesinlikle katılmıyorum, %75,8'i (n=91) katılmıyorum, %0,8'i (n=1) kararsızım, %10,8'i (n=13) katılıyorum ve %5'i (n=6) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye orta (2,3±0,940) düzeyde katıldıkları görülmüştür.

“Şube rehber öğretmenimin evimize ziyarete gelmesini isterim.” ifadesine öğrencilerin %1,7'si (n=2) kararsızım, %15,8'i (n=19) katılıyorum ve %82,5'i (n=99) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye çok yüksek (4,8±0,435) düzeyde katıldıkları tespit edilmiştir.

“Şube rehber öğretmenimle birlikte sosyal faaliyetler yaparım.” ifadesine öğrencilerin %6,7'si (n=8) kesinlikle katılmıyorum, %80'i (n=96) katılmıyorum, %1,7'si (n=2) kararsızım, %9,2'si (n=11) katılıyorum ve %2,5'i (n=3) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye orta (2,2±0,798) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Türkçe telaffuzum nedeniyle sosyal etkinliklere katılmak istemem.” ifadesine öğrencilerin %88,3'ü (n=106) kesinlikle katılmıyorum, %8,3'ü (n=10) katılmıyorum, %0,8'i (n=1) kararsızım ve %2,5'i (n=3) katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye çok düşük (1,1±0,560) düzeyde katıldıkları anlaşılmıştır.

“Okulumdaki fiziki koşullar sosyalleşmemi sağlar (spor salonu, atölye, bilgisayar sınıfı gibi).” ifadesine öğrencilerin %9,2'si (n=11) kesinlikle katılmıyorum, %51,7'si (n=67) katılmıyorum, %10,8'i (n=13) kararsızım, %18,3'ü (n=22) katılıyorum ve %10'u (n=12) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye orta (2,6±1,173) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

Tablo13

Öğrencilerin Sosyal Yaşantı İle İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Dağılımları

Sayı	İfadeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		ort	SS
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1	Uyum eğitiminin sosyal yaşantımı olumlu etkileyeceğini düşünürüm.	0	0	0	0	2	1,7	6	5,0	112	93,3	4,9	0,332
2	Şube rehber öğretmenim evimize ziyarete gelir.	9	7,5	91	75,8	1	0,8	13	10,8	6	5,0	2,3	0,94
3	Şube rehber öğretmenimin evimize ziyarete gelmesini isterim.	0	0	0	0	2	1,7	19	15,8	99	82,5	4,8	0,435
4	Şube rehber öğretmenimle birlikte sosyal faaliyetler yaparım.	8	6,7	96	80,0	2	1,7	11	9,2	3	2,5	2,2	0,798
5	Türkçe telaffuzum nedeniyle sosyal etkinliklere katılmak istemem.	106	88,3	10	8,3	1	0,8	3	2,5	0	0	1,1	0,56
6	Okulumdaki fiziki koşullar sosyalleşmemi sağlar. (spor salonu, atölye, bilgisayar sınıfı gibi).	11	9,2	62	51,7	13	10,8	22	18,3	12	10,0	2,6	1,173
7	Okulumuzda sosyal faaliyetler yapılır.	10	8,3	84	70,0	11	9,2	5	4,2	10	8,3	2,3	0,991
8	Göç ile geldiğimiz yerde sinema, tiyatro, müzik gibi sosyal faaliyetlere katılırım.	8	6,7	92	76,7	0	0	16	13,3	4	3,3	2,3	0,903
9	Göç ile geldiğimiz yerde bir kursa (spor, müzik, el becerisi vs.) başladım.	18	15,0	85	70,8	5	4,2	11	9,2	1	0,8	2,1	0,792
10	Okul yaşantımın dışında para kazanmak için bir iş yaparım.	117	97,5	3	2,5	0	0	0	0	0	0	1,0	0,156
11	Eğitim yaşantım ile ilgili evde aile toplantısı yaparız.	12	10,0	98	81,7	4	3,3	6	5,0	0	0	2,0	0,578

“Okulumuzda sosyal faaliyetler yapılır.” ifadesine öğrencilerin %8,3’ü (n=10) kesinlikle katılmıyorum, %70’i (n=84) katılmıyorum, %9,2’si (n=11) kararsızım, %4,2’si (n=15) katılıyorum ve %8,3’ü (n=10) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye orta (2,3±0,991) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Göç ile geldiğimiz yerde sinema, tiyatro, müzik gibi sosyal faaliyetlere katılırım.” ifadesine öğrencilerin %6,7’si (n=8) kesinlikle katılmıyorum, %76,7’si (n=92) katılmıyorum, %13,3’ü (n=16) katılıyorum ve %3,3’ü (n=4) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye orta (2,3±0,903) düzeyde katıldıkları görülmüştür.

“Göç ile geldiğimiz yerde bir kursa (spor, müzik, el becerisi vs.) başladım.” ifadesine öğrencilerin %15’i (n=18) kesinlikle katılmıyorum, %70,8’i (n=85) katılmıyorum, %4,2’si (n=5) kararsızım, %9,2’si (n=11) katılıyorum ve %0,8’i (n=1) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye düşük (2,1±0,792) düzeyde katıldıkları değerlendirilmiştir.

“Okul yaşantımın dışında para kazanmak için bir iş yaparım.” ifadesine öğrencilerin %97,5’i (n=117) kesinlikle katılmıyorum ve %2,5’i (n=3) katılmıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye çok düşük (1,0±0,156) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Eğitim yaşantım ile ilgili evde aile toplantısı yaparız.”ifadesine öğrencilerin, %10’u (n=12) kesinlikle katılmıyorum, %81,7’si (n=98) katılmıyorum, %3,3’ü (n=4) kararsızım ve %5’i (n=6) katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye düşük (2,0±0,578) düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Göç ile gelen öğrencilerin sosyal anket sorularının değerlendirilmesi yapıldığında;

- Uyum eğitimi almalarının sosyal yaşantılarını olumlu yönde etkileyeceği (%98,3),

- Şube rehber öğretmenlerinin aile ziyareti yapmadığı (% 82,5), fakat şube rehber öğretmenlerinin evlerine aile ziyareti yapmalarını istedikleri (%98,3),
- Şube rehber öğretmenleri ile sosyal faaliyet yapmadıkları (%86,7),
- Türkçe telaffuz şekillerinin sosyal faaliyetlere katılımlarını engellemediği (%96,4),
- Okullarındaki fiziki koşulların sosyalleşmelerine yardımcı olmadığı/yetersiz kaldığı (%60,9),
- Okullarında sosyal faaliyetler yapılmadığı (%80),
- Göç ile geldikleri yerde sinema, tiyatro ve müzik gibi sosyal faaliyetlere katılımlarının oldukça düşük olduğu (%83,4),
- Göç ile gelen yerde spor, müzik ve el becerisi gibi bir kursa başlayan öğrencilerin oldukça az olduğu (%10),
- Okul sonrası para kazanmak için hiçbir öğrencinin çalışmadığı (%0),
- Eğitim yaşantıları ile ilgili çok az öğrencinin evde aileleri ile birlikte toplantı yaptıkları (%5) değerlendirilmiştir.

b) Mülakat Analizi ve Sonuçları

Göç ile gelen ve araştırmanın mülakat kısmına katılan 43 öğrenciden bazılarının, sosyal yaşantıları ile ilgili mülakat soruları ve verdikleri cevaplar şu şekildedir:

Soru: Göç ile geldiğiniz şehirde:

- Herhangi bir sosyal faaliyet yapıyor musunuz?
- Geldiğiniz şehrin sosyal imkânları hakkında neler söylemek istersiniz?
- Okulunuzda sosyal faaliyetler yapılıyor mu?

...Maalesef hocam yapamıyorum. Aslında ben basketbolu çok seviyorum. Galatasaray'ın alt yapısı varmış. Babama gidelim dedim fakat babamın işleri yoğun olduğu için gidemedim. Bir de babam, 'orası çok uzak bize, her zaman getirip götürmem zor olur' dedi. Okulumuzda sosyal faaliyet yapılmıyor. (Öğrenci 2)

...Hayır, değişik kurslar var ama bizim mahalleye uzak. Gidiş geliş zor oluyor. Bir de annem yalnız başıma gitmeme izin vermiyor. Okulumuzda sosyal faaliyetler olmuyor. (Öğrenci 7)

... Evet arkadaşlarımla yapıyoruz. Şimdiki okuluma geldikten sonra neler değişti dersiniz, mesela burada okul kütüphanesi var. Haftada iki gün sınıfla beraber kitap okumaya çıkıyoruz kütüphane katına. Yeni kitaplar alıyorum, sonra okul bizleri geziye götürüyor. Ankara'da Meclis'i ziyarete gittik, müzeye gittik, Atatürk Orman Çiftliği'ne gittik.(Öğrenci 9)

... Sosyal yaşantımda ne gibi değişiklikler oldu, pek fazla değişen bir şey olmadı, bilmiyorum hocam.(Öğrenci 12)

...Ankara sosyal imkânlar yönüyle çok iyi. Daha önceki bulunduğumuz yer Erzincan'dı. Orada, buradaki gibi parklar, halı sahalar filan yoktu. Burada babamın arkadaşları ile her hafta maç yapıyoruz. Lunaparka gidiyoruz. Geldiğim yerde böyle şeyler yoktu hocam.(Öğrenci 17)

...Yok hocam, sosyal faaliyet yapmayı istiyorum. Her türlü imkân var aslında Ankara'da. Fakat burası biraz pahalı. Kurslara gidemiyorum. Kurslar paralı. Belediyenin sosyal merkezleri var ama bize çok uzak.(Öğrenci 21)

...Değişik kursların olduğunu biliyorum ama gitmeyi hiç düşünmedim.(Öğrenci 25)

...Ankara da her türlü imkân var hocam. Daha önceden geldiğim yer Niğde, küçük bir yerdi. Burası çok büyük ve her şey var. Mesela burada yüzme kursları, karate kursları, her şey var. Hafta sonları babam bizi büyük alışveriş merkezine götürüyor. Orada oyun filan oynuyorum. Bunların çoğu geldiğim yerde yoktu.(Öğrenci 29)

...Bizim oturduğumuz Batıkent'te değişik kurslar var ama pahalı. Babamla birlikte başta bir gittik konuştuk sonra başlamadım.(Öğrenci 33)

...Hocam değişik kurslara gitsem iyi olur ama 8. Sınıf olduğum için TEOG (temel eğitimden ortaöğretime geçiş) sınavı nedeniyle, bu tür şeylere vakit ayıramıyorum. Okul-dershane-ev! Devamlı böyle geçiyor hayatım. Boş vaktim olmuyor. Zaten burada sınavlar biraz daha zor. Okul dersleri de zorluyor yani! (Öğrenci 39)

...Sosyal faaliyet, şimdi ne desem tam bilmiyorum ama mesela ben ilk kez metroya burada bindim. Gençlik Parkı'na gittim. Daha çok geziyorum arkadaşlarımla. Fakat devamlı bir kursa gitmiyorum.(Öğrenci 40)

...Evet hocam ben piyano kursuna gidiyorum. Ne gibi farklılık oluştu dersiniz mesela piyano kursuna gidiyorum. Sıhhiye'de bir kurs var. Oraya her hafta sonu gidiyorum. İki yıl oldu. Bayağı ilerlettim. Okulda da yeteri kadar etkinlik oluyor zaten. Yaz okulu, geziler, piknikler oluyor. (Öğrenci 41)

...Kayseri'de iken yüzme kursuna gidiyordum, lisansım var, fakat şimdi gidemiyorum. Bize uzak yerde havuzlar! (Öğrenci 42)

...Ankara'ya geldikten sonra birçok şey gördüm hocam. Mesela metroya ilk burada bindim. Geçen yaz ailemle birlikte Rus sirkine gittik. Bayağı eğlenceli oldu. Birçok şey var burada. Atatürk'ün doğduğu eve de [Ankara Atatürk orman çiftliği içerisinde yer alan ve Atatürk'ün doğduğu evin kopyası olan ev] gittik mesela! (Öğrenci 43)

Sonuç olarak; öğrencilerin göç ile geldikleri yerin sosyal imkânlarını beğendikleri, bazı öğrencilerin farklı sosyal kazanımlar için kurslara gittikleri, kimi öğrencilerinde sinema, müzik ve gösteri gibi bazı faaliyetlere katıldıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin bir kısmının ise; öğrenci farkındalık düzeyinin düşük oluşu, maddi imkânların yetersizliği, ulaşım koşullarının zorluğu ve uzun sürmesi, güvenlik problemleri, anne babanın çalışması ve iş yoğunluğu gibi farklı sebeplere bağlı olarak sosyal yaşantılarının olumsuz etkilendiği ve dolayısıyla sosyal yaşantılarını zenginleştiremedikleri tespit edilmiştir.

Göç ile gelen öğrencilerin, anket ve mülakat sonuçları eşliğinde bir değerlendirme yaptığımızda; öğrencilerin anket sonuçlarındaki sosyal kazanımlar daha az görünürken, göç sonucu sosyal yaşantılarında oluşan olumlu etkiler mülakatlarda daha net olarak ortaya çıkmıştır. Bu sonuç, bize bireyin eğitim yaşantısı ile ilgili araştırmalarda yüz yüze mülakat yapmanın önemini bir kez daha göstermiştir.

Öğrencilerin sosyal yaşantıları ile ilgili anket ve mülakat sonuçlarına genel bir değerlendirme yapmak gerekirse:

- Öğrencilerin tamamına yakınının, göç ile geldikleri yerin sosyal imkânlarının çok iyi olduğunu düşündükleri,

- Ankara'nın büyükşehir olması nedeniyle birçok özelliği bünyesinde bulundurmasından dolayı, göç ile gelen öğrenciler eğlence merkezlerini görme ve gitme, farklı kursları görme ve gitme, yeraltı treni (metro) ve teleferik gibi farklı ulaşım araçlarını kullanma, büyük alışveriş merkezlerine gitme, farklı kültürlere sahip kişilerle tanışma ve farklı sportif etkinliklere katılma gibi sosyal anlamda birçok farklı zenginlikle karşılaştıkları,
- Velilerin eğitim seviyelerinin ve maddi imkânlarının, çocuklarının sosyalleşmesinde belli derecede etkili olduğu,
- Sosyal imkânlara ulaşmada; öğrenci farkındalık düzeyinin düşük oluşu, maddi imkânların yetersizliği, ulaşım koşullarının zorluğu ve uzun sürmesi, güvenlik problemleri, anne babanın çalışması ve iş yoğunluğu gibi faktörlerin öğrenci sosyalleşmesini olumsuz olarak etkilediği,
- Bazı öğrencilerin TEOG sınavı ve derslerin zor olması nedeniyle sosyal faaliyetlere zaman ayıramadıkları,
- Sosyal imkânlara her öğrencinin aynı derecede ulaşamadığı,
- Sosyo-ekonomik imkânları iyi olan bazı öğrencilerin, göç ettikleri yerde okulları veya velileri tarafından sinema, spor kursu ve müzik kursu gibi farklı sosyal etkinliklere yönlendirildikleri,
- Bazı öğrencilerin ailelerinin maddi imkânları iyi olsa bile, farklı birçok nedenle birlikte sosyal faaliyetlere katılım noktasında farkındalık oluşmadığı,
- Devlet okullarında öğrencilerin sosyal yaşantıları ile ilgili faaliyetlerin yetersiz olduğu,
- Göç sonrası özel okullara gelen öğrencilerin, okul imkânlarının daha iyi olmasından dolayı sosyal imkânlara ulaşma noktasında daha şanslı oldukları,
- Bazı okulların, kütüphanelerinin var olması nedeniyle öğrencilerin okuma kültürlerinin arttığı,

- Bazı okullarda yapılan sosyal faaliyetlerin (bahar şenliği, şehir gezisi, piknik, spor turnuvaları ve bilim şenlikleri gibi) öğrenci sosyalleşmesinde önemli rol oynadığı tespit edilmiştir.

Veli sosyal yaşantı anketi veri analizleri ve sonuçları

Bu kısımda araştırmaya katılan velilerin, çocuklarının sosyal yaşantısı ile ilgili hazırlanan ankete verdikleri cevaplar, cevapların analizleri ve değerlendirmeleri yer alacaktır.

Araştırmaya katılan velilerin bilişsel yaşantı ile ilgili ifadelerine verdiği cevapların dağılımları Tablo 14’de görülmektedir.

Araştırmaya katılan velilerin, çocuklarının sosyal yaşantısı ile ilgili ifadelerine verdikleri cevaplar incelendiğinde, şu sonuçlara ulaşılmıştır;

“Göç ile geldiğimiz okulda, göç ile gelen öğrencilerin sosyal yaşantısı ile ilgili bilgilendirme yapılır.”ifadesine velilerin %6,7’si (n=8) kesinlikle katılmıyorum, %88,3’ü (n=106) katılmıyorum, %2,5’i (n=3) kararsızım ve %2,5’i (n=3) katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye düşük (2,0±0,439) düzeyde katıldıkları görülmüştür.

“Çocuğumun şube rehber öğretmenini evimize ziyarete gelir.”ifadesine velilerin %5,8’i (n=7) kesinlikle katılmıyorum, %87,5’i (n=105) katılmıyorum, %5,8’i (n=7) katılıyorum ve %0,8’i (n=1) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye düşük (2,0±0,602) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Çocuğumun şube rehber öğretmenini evimize davet ederim.”ifadesine velilerin %4,2’si (n=5) kesinlikle katılmıyorum, %86,7’si (n=104) katılmıyorum, %3,3’ü (n=4) katılıyorum ve %5,8’i (n=7) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye orta (2,2±0,815) düzeyde katıldıkları görülmüştür.

“Çocuğumun şube rehber öğretmenini ile birlikte sosyal faaliyetler yaparım.”ifadesine velilerin %4,2’si (n=5) kesinlikle katılmıyorum, %84,2’si (n=101) katılmıyorum, %2,5’i (n=3) kararsızım ve %9,2’si (n=11) katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye düşük (2,1±0,639) düzeyde katıldıkları tespit edilmiştir.

Tablo14

Velilerin, Çocuklarının Sosyal Yaşantısı İle İlgili Sorulara Verdiği Cevapların Dağılımları

Sayı	İfadeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		ort	ss
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1	Göç ile geldiğimiz okulda, göç ile gelen öğrencilerin sosyal yaşantısı ile ilgili bilgilendirme yapılır.	8	6,7	106	88,3	3	2,5	3	2,5	0	0	2,0	0,439
2	Çocuğumun şube rehber öğretmenini evimize ziyarete gelir.	7	5,8	105	87,5	0	0	7	5,8	1	0,8	2,0	0,602
3	Çocuğumun şube rehber öğretmenini evimize davet ederim.	5	4,2	104	86,7	0	0	4	3,3	7	5,8	2,2	0,815
4	Çocuğumun şube rehber öğretmenini ile birlikte sosyal faaliyetler yaparım.	5	4,2	101	84,2	3	2,5	11	9,2	0	0	2,1	0,639
5	Türkçe dil telaffuzu nedeniyle çocuğumun sosyal etkinliklere katılmak istemediğini düşünürüm.	111	92,5	5	4,2	1	0,8	1	0,8	2	1,7	1,1	0,630
6	Çocuğumun okulundaki fiziki koşullar sosyalleşmesine yardımcı olur.(spor salonu, atölye, bilgisayar sınıfı gibi).	3	2,5	103	85,8	3	2,5	7	5,8	4	3,3	2,2	0,735
7	Çocuğumun okulunda öğrencilere yönelik sosyal faaliyet yapılır.	6	5,0	99	82,5	4	3,3	8	6,7	3	2,5	2,1	0,736
8	Göç ile geldiğimiz yerde çocuğum sinema, tiyatro, müzik gibi sosyal faaliyetlere katılır.	3	2,5	101	84,2	2	1,7	11	9,2	3	2,5	2,2	0,758
9	Göç ile geldiğimiz yerde çocuğumun sinema, tiyatro, müzik gibi sosyal faaliyetlere katılmasını sağlarım.	8	6,7	97	80,8	1	0,8	12	10,0	2	1,7	2,1	0,770
10	Çocuğum okul yaşantısı dışında para kazanmak çalışır.	120	100,0	0	0	0	0	0	0	0	0	1,0	0,0
11	Çocuğumun eğitim yaşantısı ile ilgili aile içi toplantı yaparım.	6	5,0	100	83,3	8	6,7	6	5,0	0	0	2,1	0,552

“Türkçe dil telaffuzu nedeniyle çocuğumun sosyal etkinliklere katılmak istemediğini düşünürüm.” ifadesine velilerin %92,5'i (n=111) kesinlikle katılmıyorum, %4,2'si (n=5) katılmıyorum, %0,8'i (n=1) kararsızım, %0,8'i (n=1) katılıyorum ve %1,7'si (n=2) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye çok düşük ($1,1\pm 0,630$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Çocuğumun okulumdaki fiziki koşullar sosyalleşmesine yardımcı olur.(spor salonu, atölye, bilgisayar sınıfı gibi).”ifadesine velilerin, %2,5'i (n=3) kesinlikle katılmıyorum, %85,8'i (n=103) katılmıyorum, %2,5'i (n=3) kararsızım, %5,8'i (n=7) katılıyorum, %3,3'ü (n=4) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye orta ($2,2\pm 0,735$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Çocuğumun okulunda öğrencilere yönelik sosyal faaliyet yapılır.” ifadesine velilerin, %5'i (n=6) kesinlikle katılmıyorum, %82,5'i (n=99) katılmıyorum, %3,3'ü (n=4) kararsızım, %6,7'si (n=8) katılıyorum, %2,5'i (n=3) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye düşük ($2,1\pm 0,736$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Göç ile geldiğimiz yerde çocuğum sinema, tiyatro, müzik gibi sosyal faaliyetlere katılır.”ifadesine velilerin, %2,5'i (n=3) kesinlikle katılmıyorum, %84,2'si (n=101) katılmıyorum, %1,7'si (n=2) kararsızım, %9,2'si (n=11) katılıyorum, %2,5'i (n=3) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye orta ($2,2\pm 0,758$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Göç ile geldiğimiz yerde çocuğumun sinema, tiyatro, müzik gibi sosyal faaliyetlere katılmasını sağlarım.”ifadesine velilerin, %6,7'si (n=8) kesinlikle katılmıyorum, %80,8'i (n=97) katılmıyorum, %0,8'i (n=1) kararsızım, %10'u (n=12) katılıyorum, %1,7'si (n=2) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye düşük ($2,1\pm 0,770$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Çocuğum okul yaşantısı dışında para kazanmak çalışır.”ifadesine velilerin, %100'ü (n=120) kesinlikle katılmıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye çok düşük ($1,0\pm 0,0$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Çocuğumun eğitim yaşantısı ile ilgili aile içi toplantı yaparım.”ifadesine velilerin, %5'i (n=6) kesinlikle katılmıyorum, %83,3'ü (n=100) katılmıyorum, %6,7'si (n=8) kararsızım, %5'i (n=6) katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye düşük ($2,1\pm 0,552$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

Göç ile gelen öğrenci velilerinin sosyal ankete verdikleri yanıtların genel bir değerlendirmesi yapıldığında, velilerin:

- Çocuklarının eğitim gördüğü okullarca sosyal yaşantıları ile ilgili bilgilendirilmediği (%95),
- Şube rehber öğretmeni ile diyaloglarının genellikle okulda olduğu, okul dışı görüşmelerinin oldukça az olduğu,
- Şube rehber öğretmeni ile birlikte sosyal faaliyet yapmadıkları (%88,4),
- Çocuklarının Türkçe dil telaffuzu nedeniyle sosyal sorun yaşamadığını düşündükleri (% 96,7),
- Okulların fiziki koşullarının iyi olmasının çocuklarının sosyalleşmesini artırdığını düşündükleri (%9,1)
- Çocuklarının sinema, tiyatro ve müzik gibi sosyal faaliyetlere katılımlarını sağlayamadıkları (%87,5),
- Çocuklarını para kazanmak için herhangi bir yerde çalıştırmadığı,
- Aile içi eğitim toplantısı yapmadıkları (%88,3) yapılan anket değerlendirmesinden elde edilen sonuçlardır.

Şube rehber öğretmenleri sosyal yaşantı anket ve mülakat sonuçları

Bu kısımda öncelikle araştırmaya katılan 60 şube rehber öğretmenine uygulanan anket sonuçları daha sonra ise mülakat yapılan 16 şube rehber öğretmeninden bazılarının göç eden öğrencilerin sosyal yaşantıları ile ilgili sorulara verdikleri cevaplar yer alacaktır. Son olarak ise anket sorularına verilen cevaplar, mülakat cevapları ve araştırmacının gözlem notları birlikte ele alınıp göç ile gelen öğrencilerin sosyal yaşantısı ile ilgili şube rehber öğretmenlerinin verdikleri cevapların genel bir değerlendirmesi yapılacaktır.

a) Anket Analizi ve Sonuçları

Araştırmaya katılan şube rehber öğretmenlerinin sosyal yaşantı ile ilgili ifadelerine verdiği cevapların dağılımları Tablo 15’de görülmektedir.

Araştırmaya katılan şube rehber öğretmenlerinin göç ile gelen öğrencilerin sosyal yaşantısı ile ilgili ifadelerine verdikleri cevaplar incelendiğinde, şu sonuçlara ulaşılmıştır:

“Okul başladığında göç ile gelen öğrencilerimle görüşürüm.”ifadesine öğretmenlerin %70'i (n=42) katılmıyorum, %26,7'si (n=16) kararsızım ve %3,3'ü (n=2) katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin bu ifadeye orta (2,6±0,990) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Sınıfıma göç ile gelen öğrencilerin ailesini ziyaret ederim.”ifadesine öğretmenlerin, %5'i (n=3) kesinlikle katılmıyorum, %76,7'si (n=46) katılmıyorum, %3,3'ü (n=2) kararsızım, %10'u (n=6) katılıyorum ve %5'i (n=3) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin bu ifadeye orta (2,3±0,914) düzeyde katıldıkları görülmüştür.

“Göç ile gelen velileri okula çağırır ve okulda görüşürüm.”ifadesine öğretmenlerin %3,3'ü (n=2) kararsızım, %88,3'ü (n=53) katılıyorum ve %8,3'ü (n=5) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin bu ifadeye yüksek (4,0±0,340) düzeyde katıldıkları tespit edilmiştir.

Tablo15

Şube Rehber Öğretmenlerinin Göç İle Gelen Öğrencilerin Sosyal Yaşantısı İle İlgili İfadelere Verdikleri Cevapların Dağılımları

Sayı	İfadeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		ort	SS
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1	Okul başladığında göç ile gelen öğrencilerimle görüşürüm.	0	0	42	70,0	16	26,7	2	3,3	0	0	2,6	0,990
2	Sınıfıma göç ile gelen öğrencilerin ailesini ziyaret ederim.	3	5,0	46	76,7	2	3,3	6	10,0	3	5,0	2,3	0,914
3	Göç ile gelen velileri okula çağırır ve okulda görüşürüm.	0	0	0	0	2	3,3	53	88,3	5	8,3	4,0	0,340
4	Okulumuzda göç ile gelen öğrencilere yönelik sosyal faaliyetler yapılır.	2	3,3	49	81,7	2	3,3	4	6,7	3	5,0	2,2	0,845
5	Göç ile gelen öğrencilere/velilere yönelik sosyal faaliyetler yaparım.	0	0	52	86,7	3	5,0	5	8,3	0	0	2,2	0,584
6	Göç eden öğrencilerin durumu ile ilgili çalışmalar yaparım.	2	3,3	54	90,0	2	3,3	2	3,3	0	0	2,0	0,445
7	Göç eden öğrencilerin yaşantısı ile ilgili kitap, dergi vb. eserleri okurum.	2	3,3	58	96,7	0	0	0	0	0	0	1,9	0,181
8	Göç ve eğitimle ilgili konferans, seminer, panel vb. olmasını isterim.	0	0	0	0	1	1,7	51	85,0	8	13,3	4,1	0,372

“Okulumuzda göç ile gelen öğrencilere yönelik sosyal faaliyetler yapılır.”ifadesine öğretmenlerin %3,3'ü (n=2) kesinlikle katılmıyorum, %81,7'si (n=49) katılmıyorum, %3,3'ü (n=2) kararsızım, %6,7'si (n=4) katılıyorum ve %5'i (n=3) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin bu ifadeye orta (2,2±0,845) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Göç ile gelen öğrencilere/velilere yönelik sosyal faaliyetler yaparım.”ifadesine öğretmenlerin %86,7'si (n=52) katılmıyorum, %5'i (n=3) kararsızım ve %8,3'ü (n=5) katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin bu ifadeye orta (2,2±0,584) düzeyde katıldıkları değerlendirilmiştir.

“Göç eden öğrencilerin durumu ile ilgili çalışmalar yaparım.”ifadesine öğretmenlerin %3,3'ü (n=2) kesinlikle katılmıyorum, %90'ı (n=54) katılmıyorum, %3,3'ü (n=2) kararsızım ve %3,3'ü (n=2) katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin bu ifadeye orta (2,0±0,445) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Göç eden öğrencilerin yaşantısı ile ilgili kitap, dergi vb. eserleri okurum.”ifadesine öğretmenlerin, %3,3'ü (n=2) kesinlikle katılmıyorum, %96,7'si (n=58) katılmıyorum yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin bu ifadeye düşük (1,9±0,181) düzeyde katıldıkları tespit edilmiştir.

“Göç ve eğitimle ilgili konferans, seminer, panel vb. olmasını isterim.”ifadesine öğretmenlerin, %1,7'si (n=1) kararsızım, %85'i (n=51) katılıyorum ve %13,3'ü (n=8) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin bu ifadeye yüksek (4,1±0,372) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

Şube rehber öğretmenlerine yapılan sosyal anket sonuçlarına göre;

- Sınıflarına göç ile gelen öğrencilerle görüşmedikleri/görüşemedikleri (%70),
- Öğrencilerin ailelerine aile ziyareti yapmadıkları/yapamadıkları (%81,7),
- Öğrenci velileri ile okulda görüştikleri (%96,6),
- Göç ile gelen öğrencilere yönelik okullarda sosyal faaliyetler yapılmadığı (%85), kendilerinin de sosyal faaliyet yapmadığı/yapamadığı (%86,7),
- Göç ile gelen öğrencilerle ilgili çalışmalarının olmadığı (%93,3),

- Göç ve eğitim ile ilgili konferans-seminer ve panel gibi etkinliklere katılmak istedikleri (%98,3) tespit edilmiştir.

b) Mülakat Analizi ve Sonuçları

Yapılan mülakatlarda bazı şube rehber öğretmenlerinin göç ile gelen öğrencilerin sosyal yaşantıları ile ilgili sorular ve sorulara verdikleri cevaplar şu şekildedir;

Soru: Sınıfınıza göç ile gelen öğrencilerin:

- Sosyal yaşantılarında ne tür değişiklikler olmaktadır?
- Sosyal yaşantılarına sizce neler etki etmektedir?

...Hocam bu öğrenciden öğrenciye değişir diye düşünüyorum. Zaten ilk geldiklerinde bi alışma süreci oluyor. İçeride kapanık oluyor çocuklar. Göç etmenin ve yeni okula gelmenin öğrencileri başlangıçta asosyal yaptığını düşünüyorum. Daha sonra alışıyor. Sosyal açıdan Ankara'nın sosyal imkânları diğer Anadolu şehirlerine göre elbette üst düzeyde. Öğrencilerin çoğu bu imkânlardan faydalanıyor. Tabii ekonomik imkânları iyi olan aileler, çocuklarını değişik kurslara gönderebiliyor. Elbette gidemeyenlerde oluyor. (Şube rehber öğretmeni 1)

...Hocam bu soruya net bir cevap vermesem olur mu? İşin aslı sosyal yaşantıları ile ilgili pek bilgi sahibi değilim. Biz öğrencilerle hafta içi öğleden sonra yarım gün beraberiz. Hangi öğrenci ne tür sosyal faaliyetler yapar bilmiyorum işin aslı. Fakat sosyal imkânlar açısından okulumuzda resim atölyesi, voleybol sahası, futbol sahası, piknik yapılacak bahçesi var. Bu imkânları kullanan öğrenciler var. (Şube rehber öğretmeni 4)

...Sosyal açıdan öğrenciler yeni kazanımlar elde edebilmektedir diye düşünüyorum. Çünkü okulumuzun sanat, müzik, spor gibi birçok etkinliği bir arada bulunduran fiziki imkânları mevcut! Gelen öğrenciler oldukça memnun. Hafta sonları isteyen öğrencilerimiz tek başına, isteyen velileri ile okulumuzun bu imkânlarından faydalanabiliyor. Yani isteyen öğrenci sosyal açıdan elbette daha fazla geliştirebiliyor. Ayrıca bahar şenlikleri, hafta sonu okulu, piknik etkinlikleri, veli-öğrenci-öğretmen programları gibi birçok etkinliği öğrencilerimizin sosyal yönlerinin gelişmesi için gayretle yapmaya çalışıyoruz. (Şube rehber öğretmeni 7)

...Eğer sosyal kazanım yönüyle soruyorsanız ekonomik imkânı iyi olan öğrencilerin geldikleri şehrin sosyal imkânlarını iyi kullandığını düşünüyorum. Sosyal yönden Ankara'da imkânların fazlaca olduğu zaten muhakkak. Sosyal imkânları kullanmak için ekonomik yeterlilik gerekir. Bu nedenle sosyalleşme öğrenciden öğrenciye değişir diye düşünüyorum. (Şube rehber öğretmeni 13)

...Öğrencinin sosyal yaşantısında pek bir değişiklik olduğunu düşünmüyorum. Eğer ekonomik imkânı varsa ve sosyal kazanımın farkındaysa değişik kurslara gidiyorlar. Yoksa okullarda öğrenciye yönelik sosyal faaliyet oldukça az. Yani okulda bir sosyal beceri kazanan öğrenci var mıdır diye merak etmiyor da değilim. Yani imkân var da çocuklar kullanmıyor değil. (Şube rehber öğretmeni 16)

Şube rehber öğretmenlerinin anket ve mülakat sonuçlarına göre genel bir değerlendirme yapıldığında göç ile gelen öğrencilerin sosyal yaşantıları ile ilgili düşünceleri şu şekildedir;

- Şube rehber öğretmenlerinin göç ile öğrencilerin durumu ile ilgili çalışmaları oldukça azdır,
- Şube rehber öğretmenleri göç ve eğitim ile ilgili yapılacak olan çalışmalara katılmak istemektedir,
- Sosyal yönden öğrenci-şube rehber öğretmeni ve veli şube rehber öğretmeni diyalogu oldukça zayıftır,
- Özel okullar hariç, okulların öğrencilere sundukları sosyal imkânlar, istenilen seviyede değildir,
- Öğrencilerin sosyal imkânlara kavuşmaları, genel itibariyle velinin sosyo-ekonomik ve kültürel yapısı ile ilgilidir,
- Bazı okulların spor salonu, sinema salonları ve farklı sosyal etkinlikler için imkânları yeterli derecededir. Bundan dolayı bu okullarda eğitim gören öğrenciler, daha fazla sosyal imkânlara sahiptir.

Göç ile Gelen Öğrencilerin Duyuşsal Yaşantısı ile İlgili Verilerin Analizi

Veri analizleri yapılırken önce öğrencilerin duyuşsal anket ve mülakat analizleri, daha sonra velilerin duyuşsal anket veri analizleri, en son ise şube rehber öğretmenlerinin duyuşsal anket ve mülakat veri analizleri yapılacaktır.

Öğrenci duyuşsal yaşantı anket ve mülakat sonuçları

Bu kısımda öncelikle araştırmaya katılan 120 öğrenciye uygulanan anket sonuçları daha sonra ise mülakat yapılan 43 öğrenciden bazılarının duyuşsal yaşantıları ile ilgili sorulan sorulara verdikleri cevaplar yer alacaktır. Son olarak ise anket sorularına verilen cevaplar, mülakat cevapları ve araştırmacının gözlem notları birlikte ele alınıp göç ile gelen öğrencilerin duyuşsal yaşantısı ile ilgili genel bir değerlendirme yapılacaktır.

Anket Analizi ve Sonuçları

Araştırmaya katılan öğrencilerin duyuşsal yaşantı ile ilgili ifadelere verdiği cevapların dağılımları Tablo 16'da görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin duyuşsal yaşantıları ile ilgili ifadelere verdiği cevaplar şu şekildedir:

“Okula başladığımda psikolojik desteğe ihtiyaç duydum.”ifadesine öğrencilerin %8,3'ü (n=10) katılmıyorum, %5,8'i (n=7) kararsızım, %79,2'si (n=95) katılıyorum ve %6,7'si (n=8) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye yüksek (3,8±0,661) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Okulumda veya çevremde zararlı alışkanlıklara sahip kişileri görürüm.”ifadesine öğrencilerin %3,3'ü (n=4) kesinlikle katılmıyorum, %28,3'ü (n=34) katılmıyorum, %4,2'si (n=5) kararsızım, %56,7'si (n=68) katılıyorum ve %7,5'i (n=9) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye yüksek (3,3±1,076) düzeyde katıldıkları görülmüştür.

“Okulumda veya çevremde zararlı alışkanlıklara sahip kişiler psikolojik olarak olumsuz etkiler.” ifadesine öğrencilerin %5,8'i (n=7) kesinlikle katılmıyorum, %65'i (n=78) katılmıyorum, %10,8'i (n=13) kararsızım, %16,7'si (n=20) katılıyorum ve %1,7'si (n=2) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye orta (2,4±0,895) düzeyde katıldıkları değerlendirilmiştir.

Tablo16

Öğrencilerin Duyuşsal Yaşantı İle İlgili Sorulara Verdiği Cevapların Dağılımları

Sayı	İfadeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		ort	SS
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1	Okula başladığımda psikolojik desteğe ihtiyaç duydum.	0	0	10	8,3	7	5,8	95	79,2	8	6,7	3,8	0,661
2	Okulumda veya çevremde zararlı alışkanlıklara sahip kişileri görürüm.	4	3,3	34	28,3	5	4,2	68	56,7	9	7,5	3,3	1,07
3	Okulumda veya çevremde zararlı alışkanlıklara sahip kişiler psikolojik olarak olumsuz etkiler.	7	5,8	78	65,0	13	10,8	20	16,7	2	1,7	2,4	0,895
4	Okulumda veya çevremde olumsuz gruplaşmalarla karşılaşırım.	4	3,3	12	10,0	7	5,8	88	73,3	9	7,5	3,7	0,871
5	Okulumda veya çevremde gördüğüm olumsuz gruplardan korkarım.	20	16,7	51	42,5	14	11,7	35	29,2	0	0	2,5	1,08
6	Göç ile geldiğim şehirde ve mahalleimde uyum sorunu yaşarım.	0	0	4	3,3	9	7,5	102	85,0	5	4,2	3,9	0,492
7	Şartlarım uygun olsa geldiğim yere geri dönmek isterim.	10	8,3	96	80,0	6	5,0	6	5,0	2	1,7	2,1	0,688
8	Göç ile geldiğim okulumda ve öğretmenlerime kolay uyum sağlarım.	6	5,0	12	10,0	10	8,3	84	70,0	8	6,7	3,6	0,934
9	Göç ile geldiğim okulda arkadaşlarıma kolay uyum sağlarım.	11	9,2	26	21,7	17	14,2	49	40,8	17	14,2	3,2	1,218
10	Göç ile geldiğim sınıfta arkadaşlarımdan dışlanırım.	26	21,7	40	33,3	7	5,8	37	30,8	10	8,3	2,7	1,33

“Okulumda veya çevremde olumsuz gruplaşmalarla karşılaşırım.”ifadesine öğrencilerin %3,3'ü(n=4) kesinlikle katılmıyorum, %10'u (n=12) katılmıyorum, %5,8'i(n=7) kararsızım, %73,3'ü(n=88) katılıyorum ve %7,5'i(n=9) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye yüksek (3,7±0,871) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Okulumda veya çevremde gördüğüm olumsuz gruplardan korkarım.”ifadesine öğrencilerin %16,7'si (n=20) kesinlikle katılmıyorum, %42,5'i (n=51) katılmıyorum, %11,7'si (n=14) kararsızım ve %29,2'si (n=35) katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye orta (2,5±1,084) düzeyde katıldıkları görülmüştür.

“Göç ile geldiğim şehirde ve mahallemde uyum sorunu yaşarım.”ifadesine öğrencilerin%3,3'ü (n=4) katılmıyorum, %7,5'i(n=9) kararsızım, %85'i (n=102) katılıyorum ve %4,2'si(n=5) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye yüksek (3,9±0,492) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Şartlarım uygun olsa geldiğim yere geri dönmek isterim.”ifadesine öğrencilerin, %8,3'ü(n=10) kesinlikle katılmıyorum, %80'i (n=96) katılmıyorum, %5'i (n=6) kararsızım, %5'i (n=6) katılıyorum ve %1,7'si (n=2) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye düşük (2,1±0,688) düzeyde katıldıkları değerlendirilmiştir.

“Göç ile geldiğim okuluma ve öğretmenlerime kolay uyum sağlarım.” ifadesine öğrencilerin %5'i (n=6) kesinlikle katılmıyorum, %10'u (n=12) katılmıyorum, %8,3'ü (n=10) kararsızım, %70'i (n=84) katılıyorum ve %6,7'si (n=8) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye yüksek (3,6±0,934) düzeyde katıldıkları tespit edilmiştir.

“Göç ile geldiğim okulda arkadaşlarıma kolay uyum sağlarım.” ifadesine öğrencilerin %9,2'si (n=11) kesinlikle katılmıyorum, %21,7'si (n=26) katılmıyorum, %14,2'si (n=17) kararsızım, %40,8'i (n=49) katılıyorum ve %14,2'si (n=17) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye yüksek (3,2±1,218) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Göç ile geldiğim sınıfta arkadaşlarımdan dışlanırım.”ifadesine öğrencilerin, %21,7'si (n=26) kesinlikle katılmıyorum, %33,3'ü (n=40) katılmıyorum, %5,8'i (n=7) kararsızım, %30,8'i (n=37) katılıyorum ve %8,3'si

(n=10) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğrencilerin bu ifadeye orta (2,7±1,330) düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Göç ile gelen öğrencilerin duyuşsal anket sorularının bir değerlendirmesi yapıldığında;

- Göç ile geldikleri okula başladıklarında psikolojik desteğe ihtiyaç duydukları (%85,9),
- Okullarında ve çevrelerinde zararlı alışkanlıklara sahip kişileri gözlemledikleri (%64,2) ve bazı öğrencilerin bu kişilerden psikolojik olarak olumsuz etkilendiği (%18,4),
- Okullarında veya çevrelerinde olumsuz gruplaşmalarla karşılaştıkları (%80,8) ve bazı öğrencilerin bu gruplardan korktuğu (%29,2),
- Geldikleri şehirde ve mahallede uyum sorunu yaşadıkları(%89,2),
- Geldikleri yere geri dönmek istemedikleri (%88,3),
- Bazı öğrencilerin(%23,3) okullarına ve öğretmenlerine, bazı öğrencilerin (%30,9) arkadaşlarına kolay uyum sağlayamadıkları,
- Bazı öğrencilerin (%39,1) ise arkadaşları tarafından dışlandığı sonucuna ulaşılmıştır.

b) Mülakat Analizi ve Sonuçları

Göç ile gelen ve araştırmanın mülakat kısmına katılan 43 öğrenciden bazılarının, duyuşsal yaşantıları ile ilgili mülakat soruları ve verdikleri cevaplar, şu şekildedir:

Soru 1: Okula, öğretmenlere ve sınıf arkadaşlarınıza alışma süreciniz nasıl oldu? Biraz bahsedebilir misiniz?

...Eee, tabi ilk geldiğim zamanlar biraz alışamadım. Kimseyle konuşmuyordum. Özellikle arkadaşlara filan alışmada çok zorlandım. Hâlâ da alışamadım. Özellikle ilk zamanlar sadece okula gidip geldim. Zaten okulda son yılım olduğu için sadece derslere girip çıkıyorum. (Öğrenci 3)

...İlk başlarda biraz sessizdim. Ama kısa sürede alıştım. X hoca (şube rehber öğretmeni) beni çağırıldı. Biraz konuştuk, tanıştık. Zaten her hafta sınıftaki

arkadaşlarla bir faaliyet yapılıyor. Çabuk kaynaştım yani. Arkadaşlarımla ve öğretmenlerimle bir sıkıntı yaşamadım.(Öğrenci 5)

...Bayağı zorlandım. Arkadaşlarım öğretmenlerim iyi, dışlama olmadı ama ben alışamadım. Okula tam uyum sağlayamadım. Bazen şube rehber öğretmeni ile konuşuyordum. Hocam yine de sık sık göç etmek iyi değil.(Öğrenci 9)

...Bu okula başladıktan sonra psikolojik sorunlar yaşadım. Kalabalık ve çok değişik öğrenciler var. Alışmakta zorlandım. Önceki öğretmenlerime çok alışmıştım. Arkadaşlarıma alıştım ama 6-7 ay geçmesine rağmen öğretmenlerime alışamadım. Ders anlatımları filan çok farklı.(Öğrenci 14)

...Okula ilk başladığımda müdür yardımcısı beni sınıfıma götürdü. Arkadaşlarımla tanıştırdı. Sonra beni X arkadaşımın yanına oturttu. Çok bir zorluk yaşamadım. Arkadaşlarımla da iyiyiz.(Öğrenci 23)

...Eylül ayında taşındık Ankara'ya. Okula ilk başta hiç kayıt olmak istememiştim. Şimdi bile hiç arkadaşım yok. Zaten kimseyle de konuşmak istemiyorum. Samsun'daki arkadaşlarıma çok alışmıştım.(Öğrenci 29)

...İzmir'den Ordu'ya, oradan da Ankara'ya geldik. Babam metal ustası. İş nedeniyle taşındık. İlk başlarda zorlandım da, şimdi biraz daha alıştım.(Öğrenci 33)

...Öğretmenlere filan alışmada çok zorlanmadım. Zaten bizim okulumuz yeni açıldığı için herkes yeniydi. Birazcık alışabildim. Kimseyle konuşasım gelmiyor. Her şey yabancı geliyor bana! Bir de eski okulumuz bu kadar büyük değildi. Bir keresinde yanlışlıkla 6. sınıfa girmişim. Tuvaletleri filan şaşırdım. 2. Dönem daha yeni alışmaya çalışıyorum.(Öğrenci 34)

...Alışma sürecinde başta biraz sıkıntı yaşadım. Yavaş yavaş alışıyorum. Sınıfa ve öğretmenlerime alışmada başta zorlandım ama şimdi okulda ikinci yılım olduğu için artık alıştım.(Öğrenci 38)

...Sınıfa ilk geldiğimde dışlama olmadı. Arkadaşlarım derslerimi sordular, iyi olduğunu öğrenince, hemen benimle otur filan dediler. Yani zorlanmadım.(Öğrenci 41)

...İlk geldiğim zamanlar bayağı zorlandım. Okul çok büyük geldi bana. Sınıflar çok fazla idi. Çok fazla öğretmen ve öğrenci vardı. Bayağı bir süre okulda

kimse ile konuşmadım. Sonra 2. dönemden sonra yavaş yavaş alıştım. (Öğrenci 42)

Mülakatlar değerlendirildiğinde; göç ile gelen öğrencilerin okullarına, öğretmenlerine ve arkadaşlarına alışma sürecinin, doğal olarak öğrenciden öğrenciye farklılık gösterdiği, kimi öğrencilerin daha kısa sürede uyum sağlarken, kimi öğrencilerin ise uyum sağlamakta zorlandıkları görülmüştür. Bunun nedenlerinin; şube rehber öğretmenlerinin yardımcı olması/olmaması, öğrencinin sosyal yapısı, akran gruplarının öğrenciyi kabullenip/kabullenmemesi ve öğrencinin Türkçe dil kullanımı ve telaffuzunun farklı olması gibi faktörlerin etkili olduğu tespit edilmiştir.

Soru 2: Göç ile geldiğiniz okulda ve sınıfınızda arkadaşlarınız tarafından dışlanma veya kabullenmeme oldu mu? Bu konu ile ilgili neler söylemek istersiniz?

...Ben 6 yıl Nevşehir'de okuduktan sonra Ankara'ya geldiğim için, arkadaşlarıma, öğretmenlerime bayağı zor alıştım. Bir de ilk geldiğimde bir kız ile tartışmıştık. Bana köylü demişti, kızlar beni hep dışlamıştı.7. sınıfta iken ilk başlarda derslerde hiç parmak kaldırmıyordum. Ama şimdi 8. sınıfta alıştım. (Öğrenci 2)

...Hocam bizim sınıfımız iyi. İlk geldiğimde bazı arkadaşlar beni maça almadığı için kavga ettik. Sonra benimle konuşmadılar sonra konuştu, şimdi barıştık. (Öğrenci 7)

...İlk geldiğimde arkadaşlarım hep bana bakıyordu. Benden bahsedip dalga geçiyorlardı. Soruyordum 'niçin gülüyorsunuz' diye! Acaba diyordum; 'hastalığımдан dolayı mı, yoksa Hakkâri'den geldiğim için mi benimle dalga geçiyorlar' diye çok üzülüyordum. Sonra beni yalancı ilan ettiler. Annemle, babamla konuştum, okula gitmek istemiyorum diye. Sonra annem olmaz gitmelisin dedi. Rehberlik hocasıyla görüştüm. O da sağolsun çok yardımcı oldu bana. Şimdi daha okula tam alışamadım ama.(Öğrenci 20)

...İlk geldiğim gün arkadaşlarım bayağı soğuk davrandı kendi gruplaşmaları vardı. İlk geldiğim gün ağladım. Teneffüslerde tek başıma bahçeye filan çıkıp ağlıyordum. Hâlâ da tam alışamadım.(Öğrenci 27)

...İlk geldiğimde arkadaşlarımla sorun yaşadım. Şimdi alıştım ama Hâlâ arkadaşlarımla sorun yaşıyorum, sınıfımı pek seviyorum diyemem. Öğretmenlerim çok iyi, fakat okula ve sınıfıma alışamadım.(Öğrenci 31)

...Öğretmenlerimle ve arkadaşlarımla tanıştım. Sadece ilk geldiğimde x isimli bir kızla, birkaç defa kavga ettim. Devamlı bana bir şeyler söylüyor. Hâlâ da küsüz yani.(Öğrenci 38)

...Sınıfa ilk geldiğim gün en ön sıraya oturmuştum. Sonra bir arkadaş bağıarak orası benim sıram dedi. Bende yeni geldiğim için biraz korktum. Geldiğim yerde, Yozgat'ta, herkes arkadaş canlısı idi. Fakat burada kavga gruplaşma filan hepsi oluyor. Sınıfımızdaki kızlardan bazıları ile iyiyiz, bazıları ile küsüz! (Öğrenci 39)

...İlk geldiğimde hep utanıyordum. Kimseyle konuşmuyordum, köyden geldiğim için! Bir de benim ismim 'Döndü' olduğu için, kız arkadaşlarım çok dalga geçti. Kimseyle konuşmuyordum. (Öğrenci 40)

...Kızlar kendilerine grup oluşturuyor, başkalarını içine almıyor. Birde bu okulda kızlar arasında çok kavga ve küfür oluyor. Sevmiyorum bu okulu onun için.(Öğrenci 42)

Sonuç olarak, göç ile gelen öğrencilerden bir kısmının eski yaşadıkları yer, isim, dil ve telaffuz, arkadaş gruplaşmaları, kavga, küçük düşürülme ve diğer bazı sebeplerden dolayı yeni sınıf arkadaşları tarafından dışlandıkları yapılan mülakatlarda tespit edilmiştir. Bu konuda cinsiyetin önemli rol oynadığı, kız öğrencilerin sınıf arkadaşları tarafından daha fazla dışlandıkları değerlendirilmiştir. Ayrıca dışlanan öğrencilerin bazılarının psikolojik olarak olumsuz etkilendikleri, duygusal travmalar yaşadıkları ve bundan dolayı ağlama, dönemsel ve sürekli arkadaşlarından uzak kalma isteği (yalnızlaşma), alışamama ve okula gitmeyi istememe gibi sendromlara sebep olduğu ve bu durumun, göçle gelen öğrencilerin akademik başarılarını olumsuz etkilediği değerlendirilmiştir.

Soru 3: Okul içinde veya dışında olumsuz gruplaşmalara şahit oldunuz mu? Evetse, bu konu ile ilgili neler söylemek istersiniz?

...Okulumuz çok disiplinli! Kavga filan çok olmuyor ama bizim okulun olduğu yer Dış kapı Hastanesine yakın olduğu için hırsızlık, araba camı kırmaları,

içki içenler filan böyle şeyler çok oluyor. 'E' tabi,-ister istemez- evimiz yakın yürüyerek gidip geldiğim için korkuyorum.(Öğrenci 5)

...Zaten bizim bu okulun etrafı ve mahallede hep çar-çakal dolu! Ama benim için önemli değil. Ben dersime girip çıkıyorum. Etkilenmiyorum da! Her şey var sigara, bira, çakmak gazı çekenler filan işte. Ya iyi çocuklar değil yani.(Öğrenci 12)

...Sınıfımda ve okulumda sigara, tiner kullananlar var. İlk geldiğim zaman, okul yanındaki bakkaldan sigara almıştı arkadaşlar, bana da verdiler ama sonra hiç içemedim. Derslerimi etkilemiyor. Sadece ben de onlar gibi olurum diye korktum. Ama onlara uymadım.(Öğrenci 17)

...Evet, gördüm, zaten bizim oturduğumuz mahallede böyle şeyler fazla! Kavga bayağı oluyor. Sınıfta da bazen oluyor, ayırmaya çalışıyorum, sınıf başkanımı aynı zamanda. (Öğrenci 22)

...Okula ilk geldiğimde bir gruba girdim. İlk geldiğimde benimle konuştular filan! İyi arkadaşlar zannetmiştim fakat öyle olmadıklarını anlayınca ayrıldım.(Öğrenci 24)

...Hocam okulda durmadan dövüş filan oluyor. Ben hemen ders bitince eve gidiyorum. Korkuyorum. Sigara içenler, okula bıçak filan getirenler var.(Öğrenci 27)

...Bazen okulda kavga filan oluyor ama hocalar kızıyor. Ama okulumuzun etrafında akşamları eylem filan oluyor. Bana bir şey olmayacağını biliyorum ama nedense içime böyle bir korku geliyor.(Öğrenci 32)

...Okulum da böyle şeylerle karşılaşmadım ama mahallemizde okulun çevresinde sigara içen veya bali çekenleri görüyorum. Bazen bizden para, sigara filan istiyorlar. Yok deyince bir keresinde bizi kovaladılar. Sonra babam okula geldi ama babamın geldiğinde parkta yoktular. Okula yürüyerek gelip gittiğim için ben de korku oluşturuyor.(Öğrenci 36)

...Kavga yapanlar çok oluyor. Bunları görünce korkuyorum. Geldiğim yer küçük olduğu için bu tür olaylar çok azdı. Burada her gün kavga oluyor. Bir de okul çıkışında sigara içenler, içki içenler oluyor.(Öğrenci 37)

...Okul içinde çok yok ama mahallemizde bali çeken sigara içen değişik insanlar var. Kavga etmek istiyorlar. Yozgat'ta böyle şeyleri görmemiştim. Bunları görünce "bana da bir zarar verebilir diye korkuyorum" ama onlar için üzülüyorum da.(Öğrenci 39)

...Ben okula kuzenimle beraber gelip gidiyorum, okul çıkışında bazı öğrenciler devamlı laf atıp dalga geçiyorlardı. Ben çok etkilenmedim, kendimi derslere verdim. Birde bu okuldakiler okulun yanındaki parkta sigara içiyorlar. (Öğrenci 41)

...Okulda değil de, okula gelip giderken çevremde görüyorum. Parklarda bali çekenleri, sigara içenleri görüyorum. Yani bana bir zararları yok. Sadece bazen değişik hareketler yapıyorlar, bağırıyorlar, sigara istiyorlar. Kendi sınıfımda olup da, sigara içen 5-6 arkadaşım da var. İyi arkadaşlar ama!.(Öğrenci 42)

...Okulumda hiç görmedim ama dışarıda görüyorum. Mesela bizim bu okulun çevresinde şahinciler, doğancılar [araba markası]var. Okulun orada buluşuyorlar. İyi insanlar değil yani! Bira içiyorlar, yüksek sesle müzik dinliyorlar, arabaları çok hızlı kullanıyorlar. Arkadaşım, onların uyuşturucu da sattığını söyledi ama ben görmedim hiç! (Öğrenci 43)

Sonuçta göç ile gelen bazı öğrencilerin okul içi/dışı olumsuz gruplaşmalara şahit olduğu, bazı öğrencilerin ise -kısa süreli de olsa- olumsuz gruplara katıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca yaşanan bu olumsuzlukların bazı öğrencilerde duyuşsal olarak korku, stres gibi psikolojik olumsuz etkiler oluşturduğu değerlendirilmiştir.

Öğrencilere yapılan anket ve mülakat sonuçları ile ilgili genel bir değerlendirme yapıldığında:

- Öğrencilerin büyük bir kısmının taşındıkları eve ve mahalleye alışmakta zorlandıkları,
- Öğrencilerin tamamına yakınının, okula ilk başladıkları haftalarda veya daha sonrasında herhangi bir uyum eğitimi almadıkları ve zorlandıkları,
- Bazı özel okulların yeni gelen öğrencilere, şube rehber öğretmeni aracılığı ile uyum eğitimi verdikleri ve sorunları ile ilgilendikleri,
- Öğrencilerin tamamına yakınının, yardım almadan buldukları ortama zamanla uyum sağlamaya çalıştıkları,

- Özellikle okula ilk başladıkları yarıyılıda uyum sıkıntısı yaşadıkları, ikinci yıllarında ise genel olarak uyum sorununu aştıkları,
- Sayıları az da olsa bazı öğrencilerin okula iki yıldır devam etmelerine rağmen uyum sorunlarının devam ettiği,
- Öğrencilerin duyuşsal olarak herhangi bir uzman desteği almadıkları,
- Öğrencilerin yaşadıkları sorunlarda genellikle sessiz kalma davranışı sergiledikleri,
- Okula ve öğretmenlere alışmada zorlandıkları,
- Sınıflarına alışma sürecinde ve arkadaş edinmede zorlandıkları
- Cinsiyet bağlamında değerlendirildiğine, özellikle kız öğrencilerin sınıflarına ve arkadaşlarına uyum sağlamada daha çok zorlandıkları,
- Yine cinsiyet bağlamında değerlendirildiğine, kız öğrencilerin kendi aralarında gruplaştıkları ve sınıflarına yeni gelen kız öğrencileri dışladıkları,
- Sosyo-ekonomik yapının düşük olduğu bölgelerde yer alan okulların, çevre güvenliğinin iyi olmadığı ve bu durumun öğrenciler üzerinde kaygı, korku ve strese sebep olduğu,
- Öğrencilerin geldikleri okullara göre zararlı madde kullananları gözlemledikleri ve çok az da olsa bazı öğrencilerin arkadaşlarının telkini ile sigara kullanmaya başladıkları,
- Okul içinde veya dışında kavga olmasının, bazı öğrenciler üzerinde kaygı, korku ve stres oluşturduğu, sonucuna ulaşılmıştır.

Veli duyuşsal yaşantı anketi veri analizleri ve sonuçları

Bu kısımda araştırmaya katılan velilerin, çocuklarının duyuşsal yaşantısı ile ilgili hazırlanan ankete verdikleri cevaplar, cevapların analizleri ve değerlendirmeleri yer alacaktır.

Araştırmaya katılan velilerin bilişsel yaşantı ile ilgili ifadelere verdiği cevapların dağılımları Tablo 17'de görülmektedir.

Araştırmaya katılan velilerin, çocuklarının duyuşsal yaşantısı ile ilgili ifadelere verdikleri cevaplar incelendiğinde, şu sonuçlara ulaşılmıştır;

“Göç sonrası çocuğumun yaşayabileceği psikolojik yaşantı hakkında araştırma yaparım.”ifadesine velilerin %2,5'i (n=3) kesinlikle katılmıyorum, %92,5'i (n=111) katılmıyorum, %4,2'si (n=5) kararsızım ve %0,8'i (n=1) katılıyorum cevabını vermişlerdir. Velilerin bu ifadeye düşük (2,0±0,315) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Çocuğumun okulunda veya çevresinde zararlı alışkanlıklara sahip kişileri gözlemlerim.”ifadesine velilerin %15'i (n=18) katılmıyorum, %8,3'ü (n=10) kararsızım, %69,2' i (n=83) katılıyorum ve %7,5'i (n=9) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye yüksek (3,6±0,817) düzeyde katıldıkları görülmüştür.

“Zararlı alışkanlıklara sahip kişilerin çocuğumu psikolojik açıdan olumsuz etkilediğini düşünürüm.”ifadesine velilerin,%5'i (n=6) kesinlikle katılmıyorum, %78,3'ü (n=94) katılmıyorum, %0,8'i (n=1) kararsızım ve %15,8'i (n=19) katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye orta (2,2±0,788) düzeyde katıldıkları anlaşılmıştır.

“Çocuğumun okulunda veya çevresinde olumsuz gruplaşmaları gözlemlerim.”ifadesine velilerin %0,8'i (n=1) kesinlikle katılmıyorum, %84,2'si (n=101) katılmıyorum, %1,7'si (n=2) kararsızım, %11,7'si (n=14) katılıyorum ve %1,7'si (n=2) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye orta (2,2±0,749) düzeyde katıldıkları tespit edilmiştir.

“Olumsuz grupların çocuğumda korku ve tedirginlik oluşturduğunu düşünürüm.”ifadesine velilerin %5'i (n=6) kesinlikle katılmıyorum, %87,5'i (n=105) katılmıyorum, %0,8'i (n=1) kararsızım, %4,2'si (n=5) katılıyorum ve %2,5'i (n=3) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye düşük (2,1±0,663) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

Tablo17

Velilerin, Çocuklarının Duyuşsal Yaşantısı ile İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Dağılımları

Sayı	İfadeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		ort	SS
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1	Göç sonrası çocuğumun yaşayabileceği psikolojik yaşantı hakkında araştırma yaparım.	3	2,5	111	92,5	5	4,2	1	0,8	0	0	2,0	0,315
2	Çocuğumun okulunda veya çevresinde zararlı alışkanlıklara sahip kişileri gözlemlerim.	0	0	18	15,0	10	8,3	83	69,2	9	7,5	3,6	0,817
3	Zararlı alışkanlıklara sahip kişilerin çocuğumu psikolojik açıdan olumsuz etkilediğini düşünürüm.	6	5,0	94	78,3	1	0,8	19	15,8	0	0	2,2	0,788
4	Çocuğumun okulunda veya çevresinde olumsuz gruplaşmaları gözlemlerim.	1	0,8	101	84,2	2	1,7	14	11,7	2	1,7	2,2	0,749
5	Olumsuz grupların çocuğumda korku ve tedirginlik oluşturduğunu düşünürüm.	6	5,0	105	87,5	1	0,8	5	4,2	3	2,5	2,1	0,663
6	Göç ile geldiğimiz şehirde ve mahalleimde çocuğum uyum sorunu yaşar.	0	0	4	3,3	12	10,0	99	82,5	5	4,2	3,8	0,511
7	Şartlarım uygun olsa çocuğumun eğitimi için geldiğim yere geri dönmek isterim.	6	5,0	99	82,5	11	9,2	2	1,7	2	1,7	2,1	0,587
8	Çocuğum göç ile geldiği okuluna ve öğretmenlerine kolay uyum sağlar.	2	1,7	5	4,2	6	5,0	106	88,3	1	0,8	3,8	0,589
9	Çocuğum göç ile geldiği okulunda sınıf arkadaşlarına kolay uyum sağlar.	6	5,0	79	65,8	8	6,7	26	21,7	1	0,8	2,4	0,916
10	Çocuğum göç ile geldiği sınıfta arkadaşları tarafından dışlanır.	2	1,7	102	85,0	8	6,7	8	6,7	0	0	2,1	0,564

“Göç ile geldiğimiz şehirde ve mahallemde çocuğum uyum sorunu yaşar.”ifadesine velilerin %3,3'ü (n=4) katılmıyorum, %10'u (n=12) kararsızım, %82,5'i (n=99) katılıyorum ve %4,2'si (n=5) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye yüksek ($3,8\pm 0,511$) düzeyde katıldıkları görülmüştür.

“Şartlarım uygun olsa çocuğumun eğitimi için geldiğim yere geri dönmek isterim.”ifadesine velilerin %5'i (n=6) kesinlikle katılmıyorum, %82,5'i (n=99) katılmıyorum, %9,2'si (n=11) kararsızım, %1,7'si (n=2) katılıyorum ve %1,7'si (n=2) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye düşük ($2,1\pm 0,587$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Çocuğum göç ile geldiği okuluna ve öğretmenlerine kolay uyum sağlar.”ifadesine velilerin %1,7'si (n=2) kesinlikle katılmıyorum, %4,2'si (n=5) katılmıyorum, %5'i (n=6) kararsızım, %88,3'ü (n=106) katılıyorum ve %0,8'i (n=1) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye yüksek ($3,8\pm 0,589$) düzeyde katıldıkları görülmüştür.

“Çocuğum göç ile geldiği okulunda sınıf arkadaşlarına kolay uyum sağlar.”ifadesine velilerin %5'i (n=6) kesinlikle katılmıyorum, %65,8'i (n=79) katılmıyorum, %6,7'si (n=8) kararsızım, %21,7'si (n=26) katılıyorum ve %0,8'i (n=1) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye orta ($2,4\pm 0,916$) düzeyde katıldıkları tespit edilmiştir.

“Çocuğum göç ile geldiği sınıfta arkadaşları tarafından dışlanır.”ifadesine velilerin %1,7'si (n=2) kesinlikle katılmıyorum, %85'i (n=102) katılmıyorum, %6,7'si (n=8) kararsızım %6,7'si (n=8) katılıyorum yanıtını vermiştir. Velilerin bu ifadeye düşük ($2,1\pm 0,564$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

Göç ile gelen öğrenci velilerinin duyuşsal ankete verdikleri yanıtların genel bir değerlendirmesi yapıldığında:

- Velilerin çoğunluğunun (% 95) göç sonrası çocuklarının duyuşsal yaşantısı ile ilgili herhangi bir araştırma yapmadıkları,
- Bazı velilerin (%23,3) çocuklarının okulunda veya çevresinde zararlı alışkanlıklara sahip kişileri gözlemledikleri, çoğu velinin (%69,2) ise bu hususta bir karar veremediği,

- Velilerin çoğunluğu (%83,3), zararlı alışkanlıklar sahip kişilerin çocuklarını psikolojik açıdan olumsuz etkilediğini düşünmediği,
- Velilerin bir kısmının (%13,4) çocuklarının eğitim gördüğü okul çevresinde olumsuz gruplaşmaları gördüğü ve yine bir kısmının (%6,7) gördükleri bu olumsuz grupların çocukları üzerinde korku ve tedirginlik oluşturduğunu düşündüğü,
- Bir kısım velilerin (%4,2) taşındıkları mahalleye çocuğunun uyum sağlayamadığını değerlendirdiği,
- Velilerin büyük bir kısmının (%86,1) çocuklarının eğitimi için göç ile geldikleri yerden memnun oldukları,
- Velilerin çoğunluğunun (%89,1) çocuklarının okullarına ve öğretmenlerine kolay uyum sağladığını düşündüğü,
- Velilerin büyük bir kısmının (%70,8) çocuklarının sınıf arkadaşlarına kolay uyum sağlayamadığını değerlendirdiği,
- Velilerin çok az bir kısmının (%6,7) çocuklarının sınıf arkadaşları tarafından dışlandığını düşündükleri, sonucuna ulaşılmıştır.

Şube rehber öğretmenleri duyuşsal yaşantı anket ve mülakat sonuçları

Bu kısımda öncelikle araştırmaya katılan 60 şube rehber öğretmenine uygulanan anket sonuçları daha sonra ise mülakat yapılan 16 şube rehber öğretmeninden bazılarının göç eden öğrencilerin duyuşsal yaşantıları ile ilgili sorulan sorulara verdikleri cevaplar yer alacaktır. Son olarak ise anket sorularına verilen cevaplar, mülakat cevapları ve araştırmacının gözlem notları birlikte ele alınıp göç ile gelen öğrencilerin yaşantısı ile ilgili şube rehber öğretmenlerinin verdikleri cevapların genel bir değerlendirmesi yapılacaktır.

a) Anket Analizi ve Sonuçları

Araştırmaya katılan şube rehber öğretmenlerinin sosyal yaşantı ile ilgili ifadelerine verdiği cevapların dağılımları Tablo 18’de görülmektedir.

Araştırmaya katılan şube rehber öğretmenlerinin göç ile gelen öğrencilerin duyuşsal yaşantısı ile ilgili ifadelerine verdikleri cevaplar incelendiğinde, şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Tablo18

Şube Rehber Öğretmenlerinin Göç İle Gelen Öğrencilerin Duyuşsal Yaşantısı İle İlgili İfadelere Verdikleri Cevapların Dağılımları

Sayı	İfadeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		ort	SS
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1	Uyum eğitiminin öğrencinin eğitim yaşantısını olumlu etkileyeceğini düşünürüm.	0	0	0	0	0	0	39	65,0	21	35,0	4,3	0,481
2	Göç ile gelen öğrenciler psikolojik desteğe ihtiyaç duyar.	0	0	0	0	2	1,7	43	71,7	15	25,0	4,2	0,490
3	Göç ile gelen öğrencilerim okula isteksiz gelir.	4	3,3	44	36,7	9	15,0	1	1,7	2	3,3	2,2	0,738
4	Göç ile gelen öğrencilerimin okula/öğretmenlere uyumu kolay olur.	4	6,7	45	75,0	7	11,7	4	6,7	0	0	2,1	0,650
5	Göç ile gelen öğrencilerimin sınıf arkadaşlarına uyumu kolay olur.	3	5,0	12	20,0	5	8,3	40	66,7	0	0	3,3	0,973

“Uyum eğitiminin öğrencinin eğitim yaşantısını olumlu etkileyeceğini düşünürüm.”ifadesine öğretmenlerin %65'i (n=39) katılıyorum ve %35'i (n=21) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin bu ifadeye çok yüksek (4,3±0,481) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Göç ile gelen öğrenciler psikolojik desteğe ihtiyaç duyar.”ifadesine öğretmenlerin %3,3'ü (n=2) kararsızım, %71,7'si (n=43) katılıyorum ve %25'i (n=15) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin bu ifadeye çok yüksek (4,2±0,490) düzeyde katıldıkları görülmüştür.

“Göç ile gelen öğrencilerim okula isteksiz gelir.”ifadesine öğretmenlerin %6,7'si (n=4) kesinlikle katılmıyorum, %73,3'ü (n=44) katılmıyorum, %15'i (n=9) kararsızım, %1,7'si (n=1) katılıyorum ve %3,3'ü (n=2) kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin bu ifadeye orta (2,2±0,738) düzeyde katıldıkları anlaşılmıştır.

“Göç ile gelen öğrencilerimin okula/öğretmenlere uyumu kolay olur.” ifadesine öğretmenlerin %6,7'si (n=4) kesinlikle katılmıyorum, %75'i (n=45) katılmıyorum, %11,7'si (n=7) kararsızım ve %6,7'si (n=4) katılıyorum yanıtını

vermiştir. Öğretmenlerin bu ifadeye düşük ($2,1\pm 0,650$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır.

“Göç ile gelen öğrencilerimin sınıf arkadaşlarına uyumu kolay olur.” ifadesine öğretmenlerin %5’i (n=3) kesinlikle katılmıyorum, %20’si (n=12) katılmıyorum, %8,3’ü (n=5) kararsızım ve %66,7’si (n=40) katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin bu ifadeye yüksek ($3,3\pm 0,973$) düzeyde katıldıkları değerlendirilmiştir.

Şube rehber öğretmenlerine yapılan duyuşsal anket sonuçlarına göre, göç ile gelen öğrencilerin:

- Uyum eğitimi almalarının sosyal yaşantılarını olumlu yönde etkileyeceği (%100),
- Psikolojik desteğe ihtiyaç duydukları (%96,7),
- Okullarına istekli geldikleri (%96),
- Okula ve öğretmenlere uyumlarının kolay olmadığı (%81,7) ,
- Sınıf arkadaşlarına uyum sağlamada zorlandığı (%25) şeklinde düşüncelere sahip oldukları değerlendirilmiştir.

Mülakat Analizi ve Sonuçları

Yapılan mülakatlarda bazı şube rehber öğretmenlerinin göç ile gelen öğrencilerin duyuşsal yaşantıları ile ilgili sorular ve sorulara verdikleri cevaplar şu şekildedir;

Soru: Sınıfınıza göç ile gelen öğrencilerin duyuşsal yaşantıları hakkında ve duyuşsal yaşantılarının eğitim yaşantılarına etkisi hakkında neler söylemek istersiniz?

...Sayın hocam duyuşsal yönden öğrencilerimizin eğitim yaşantısını, üç temel stres kaynağının etkilediğini düşünüyorum: Ölüm, boşanma ve yer değişikliği! Yer değişikliği sonucu, elbette, nakille gelen öğrencilerin eğitim yaşantılarında olumlu-olumsuz değişiklikler olur diye düşünüyorum. Öğrenci zaten yeni bir yere geldiği için sessizlik sergiliyor başta. Fakat sonra zamanla alışıyor. Kimisi hemen kimisi zamanla. Ben 8-X sınıfının hocasıyım. Sene başında İstanbul’dan bir kız öğrenci geldi. Babası X işi ile uğraşiyor. Kız ne kendisi sınıfa alışabildi ne de sınıf kıza. Problem bir çocuk, sınıftakileri

beğenmiyormuş. Falan filan işte hocam. Böyle olunca çocuğun birçok şeyi olumsuz etkileniyor. (Şube rehber öğretmeni 1)

...Duyuşsal olarak ise, hem göç edip hem de ergenlik dönemi olan bu öğrenci grubu, ister istemez hem sosyal hem de psikolojik açıdan önemli bir eşikten geçiyor aslında. Özellikle 7. ve 8. sınıfa nakille gelen öğrenciler, bir gruba dâhil olmak istiyor. Burada en büyük iş aslında şube rehber öğretmenine düşüyor. Takip edilmediği takdirde çocuklar farklı gruplaşmalara katılabiliyor. Bu nedenle bizlerin, ailelerin, bu öğrencilere olumlu destek vermemiz, toplumda iyi bireylerin artmasına fayda sağlayacaktır. Bize geçen yıl x ilinden gelen 8. sınıfta x isimli bir erkek öğrenci vardı. Anne babası ayrılmış. Geldikten kısa bir süre sonra okul dışında yaramaz çocuklar grubuna dâhil olmuş ve sınıfındaki, okuldaki çocuklardan zorla para topluyormuş. En son bir öğrencinin cep telefonunu almış. Sonra ailesi geldi, öyle haberimiz oldu. Gerekli görüşmeleri yaparak meseleyi hallettik ama sonradan haberimiz oluyor yani. (Şube rehber öğretmeni 7)

...Ben kendi okulumda özellikle yaşadıklarımı paylaşmak isterim. Daha çok, kız öğrencilerde zorlanıyorum. Öğrenci bir de nakille gelmişse, durum biraz daha zor oluyor. Sınıftaki kız öğrencilerde gruplaşmalar daha fazla! Bir de ergenlik dönemi olduğu için, kız öğrenciler arasında ister istemez farklı alanlarda rekabet oluyor. Yani kabullenmeme, dışlama gibi filan. Eğer bu tür durumlarla, gelen kız öğrenci karşılaşmışsa; içine kapanıyor. Elbette bu derslerine sosyal hayatına da yansıyor. Şimdi bu yıl (2013-2014 eğitim öğretim yılı) gelen 8. sınıf bir nakil öğrencisi var, kız. Sınıf kızı kabullenmiyor. Sık sık hem sınıfla hem de bu öğrenciyle görüşüyoruz. Fakat insanların her ânını kontrol edemezsiniz. Size tamam diyorlar, fakat öte taraftan yalnız kalınca yine olumsuz şeyler yapabiliyorlar. Gelen öğrenci bunu bir sorun kabul ediyor ve bu dışlanmanın derslerini olumsuz etkilediğini ve TEOG sınavına gireceği için bu sınıftan ayrılmak istediğini iletiyor. Bizim görevimiz zaten bu tür sorunları halletmek. İdare ile görüşüp hallediyorsun ama sonuçta sıkıntı oluyor işte! (Şube rehber öğretmeni 10)

...Birkaç tane böyle öğrenciyle karşılaştım. Derslerinde sıkıntı olduğu için velileri gelmişti, onlarla görüştüm. Okula uyum sağlayamadığını gözlemledim. Benim gözlemim okula ve sınıfa uyum sağlayamıyor bir, ikincisi; derslerindeki başarı düşüyor! (Şube rehber öğretmeni 12)

...Zaten geldiklerinde başlangıç da okula uyum sağlamaya çalışıyor öğrenciler! Yani resmi olarak bir oryantasyon (uyum eğitimi) olmuyor. Genelde içe kapanık oluyorlar ama sonra alışıyorlar. (Şube rehber öğretmeni 15)

...Okulumuza kayıt edilen her öğrenciye, kayıt olduktan sonra okulu ve okulun yaptığı faaliyetleri, tanıtıcı kitapçıklar, broşürler kayıt sırasında veriliyor. Şube rehber öğretmeni, öğrenci ve velisi ile görüşüyor. Öğrencinin okula, sınıfa, arkadaşlarına uyumunda sorumluluk, birinci derecede öncelik, şube rehber öğretmeninde oluyor. Tabi bir de özel okul olması hasebiyle, velinin de beklentisi fazla oluyor. İlk hafta okula geldiğinde elbette bir müddet sessiz ve sakin olup etrafı gözlemliyorlar. Fakat kısa süre içerisinde alışıyorlar. Ben iki yıldır bu okulda çalışıyorum. Bugüne kadar bu hususla ilgili bir sıkıntı iletilmedi. Özel okul olduğumuz için, zaten veli de bu tür faaliyetleri talep ediyor. (Şube rehber öğretmeni 16)

Şube rehber öğretmenlerinin anket ve mülakat sonuçlarına göre genel bir değerlendirme yapıldığında göç ile gelen öğrencilerin duyuşsal yaşantıları ile ilgili düşünceleri şu şekildedir;

- Göç etmek öğrencinin duyuşsal yaşantısı üzerinde etkili unsurlardan biridir,
- Göç ile gelen öğrenciler, başlangıçta uyum sağlayamamaktadır,
- Ortaokul, öğrencinin ergenlik dönemini de kapsadığı için, ergenlik döneminde göç etmek önemli bir duyuşsal süreci oluşturmaktadır,
- Göç ile gelen öğrenciler, yalnızlıktan kurtulmak için bir gruba dâhil olmak istemektedir,
- Kız öğrenciler için duyuşsal yaşantı bağlamında, daha fazla problemle karşılaşmaktadır.

Şube Rehber Öğretmenlerinin Göç ve Eğitim Konusundaki Mülakat Soruları ve Verdikleri Cevapların Analizi

Şube rehber öğretmenleri ile yapılan mülakatlarda, göç ile gelen öğrencilerin eğitim yaşantısı konusundaki görüşleri de tespit edilmiştir. Öğretmenlerin bu konulardaki görüşleri, alt başlıklar halinde aşağıda verilmiştir.

Soru 1. Göç ederek okulunuza, nakille, şehir dışından gelen öğrencilerle ilgili neler söylemek istersiniz?

...Okulumuza nakille gelen öğrenciler hakkında açıkça söylemek gerekirse pek fazla bir bilgim yok. Ancak bir olaya karışır, bir sıkıntı olursa veya bir çalışma yaparsak haberdar oluyoruz. Bazen arkadaşlar haber verdiği zaman tanıyoruz, sohbet ediyoruz. Zaten sene başında nakille gelen öğrenci direkt müdüre veya ilgili müdür yardımcısına gidiyor. Biz, veliyi ve öğrenciyi göremiyoruz. Aslında velinin de, şube rehber öğretmeni ile görüşme isteği de olmuyor. Çünkü bizim okulumuz tercih edilen bir okul olduğu için, velinin tek derdi, 'acaba çocuğumu okula kayıt ettirebilir miyim' düşüncesi oluyor. Eğitimleri ile ilgili şu şöyledir dersem, doğru olmaz. (Şube rehber öğretmeni 1)

...Bizim okulumuz sizin araştırmanız için tam tercih edilecek okul! Memur tayinleri nedeniyle her yıl çok fazla öğrenci gelip-gidiyor. Çok fazla bu şekilde, böyle öğrencimiz oluyor. Fakat bizim doğrudan bir görüşmemiz veya iletişimimiz olmuyor. (Şube rehber öğretmeni 13)

...Okulumuza bu şekilde gelen öğrenciler var. Fakat biz genel itibariyle daha çok psikolojik danışma ve rehberlik öğretmenlerinin ve idarecilerin yönlendirmesiyle çalıştığımız için, doğrudan şu öğrenciler nakille geldi diyemem. Bu öğrencilerle doğrudan bir tanışmamız olmuyor. (Şube rehber öğretmeni 14)

Soru 2. Göç eden öğrencilerin eğitim yaşantıları üzerine herhangi bir çalışma/araştırma yaptınız mı? Bu tür çalışmalarla ilgili neler söylemek istersiniz?

...Bugüne kadar bilimsel bir çalışma yapmadım. Sadece gördüklerimiz, tecrübelerimiz var. Tabii bu da öznel oluyor. Olursa iyi olur. Bu tür nakille gelen öğrencilerle ilgili gerçekten somut bir şey yok. (Şube rehber öğretmeni 1)

...Hayır, doğrudan böyle bir çalışmam yok. Bu tür araştırmaların olmasının faydalı olacağı düşüncesindeyim. Zaten bizim bulunduğumuz X Okulu, üç mahallenin kesişim noktasında. Yani her yıl sizin dediğiniz şekilde nakille gelen çok fazla öğrenci var. Kimisi tayinle geliyor kimisi iş için geliyor. Bu nedenle bizim okula bu şekilde gelen farklı aile yapısına sahip birçok öğrenci tipi var. Hepsinin de ihtiyaçları elbette farklı farklı oluyor. Bizim bu tür konulara eğilmemiz gerekiyor. Ancak okulumuzda ikili eğitim (sabahları ortaokullar, öğleden sonra ilkokullar) olduğu için eğitim süresi kısıtlı. Yani fiziki imkânlar

sınırlı. Öğrenci sayımız fazla olduğu için öğrenciyle görüşecek bir yerimiz bile yok yani. Zaten her teneffüs bir olay oluyor. Bu tür öğrenciler için ayrı bir çalışma yapmamız mümkün değil. (Şube rehber öğretmeni 3)

...Maalesef, böyle bir çalışmam yok! İyi olacağını düşünüyorum. Zaten bizim okulumuza her yıl nakille öğrenci geliyor. Fakat bunlar kimdir, ne yapar, ne sıkıntıları bilemiyoruz. Niçin? Çünkü bir defa çok fazla böyle öğrenci var. İkincisi, bu öğrencilerle ilgili kimin ne yapacağı belli değil. Üçüncüsü okulumuzun imkânı bu öğrencilerle ilgilenmek için müsait değil. Hocam bir kere boş bir oda yok. Müdür, müdür yardımcıları odası zaten müsait olmuyor. Okul zaten kalabalık. İşin Türkçesi, ne yapılacağını bilmiyoruz yani. Şimdi siz geldiniz benim zihnimde kapalı olan bir ışığı yaktınız. Şimdi düşünüyorum bu öğrencilerle ilgili olarak ne yapabiliriz diye yani. Birçok şeyden dolayı bu konuyu belki de kimse düşünemiyor. (Şube rehber öğretmeni 7)

... Hayır yapmadım. Fakat ben 2 yıldır bu okulda çalışıyorum. Bu okulun bulunduğu bölge devamlı göç edilen bir bölge olduğu için, devamlı bu tür öğrencilerle karşılaşıyorum. Mesela uyum problemi, mesela okula gelmeme isteği, mesela ekonomik imkânı iyi olmayan ailelerin çocuklarının eğitim problemleri, velilerin duyarsızlığı gibi birçok konuda araştırmalar yapılabilir. (Şube rehber öğretmeni 10)

...Yok yapmadım. Gerçekten bizim okula her yıl nakille farklı şehirlerden öğrenciler geliyor. Yapılabilir mi, yapılabilir! Ya ihtiyaç hissetmiyoruz veya farkında değiliz. Bugüne kadar, doğrudan bu hususla ilgili bir gündemimiz olmadı. (Şube rehber öğretmeni 11)

...Hayır, bir çalışma yapmadım, ama yeterince nakille gelen öğrencimiz olduğu için bayağı tecrübeli sayılırım diye düşünüyorum. Bu şekilde gelen öğrencilerin en temel sorunu ders! Yani çocuklar derslere uyum sağlayamıyor. Genelde derslerin zor olduğundan bahsediyorlar. Özellikle bu şikâyetler, kız öğrencilerde daha fazla! 'Geldiğim yerde takdir alıyordum. Şimdi zor geçiyorum veya teşekkür alıyorum' diyen, kız öğrenciler oluyor. Ben en çok bu tür problemlerle karşılaşıyorum. Dershaneye gidip takviye alanlar oluyor, ama ne kadarı! Bir diğer sorun, Anadolu'dan gelen çocuklarda özentisi çok oluyor. Kılık kıyafet noktasında, gösteriş veya özentisi, artık ne denirse! Kız öğrencilerde bu

problemlerle sık karşılaşıyoruz. Bu tür problemler, öğrencileri psikolojik olarak olumsuz etkiliyor. Birde ergenlik dönemi buna eklenince, nakil öğrencileri elbette hem sorun yaşayabiliyor hem de dersleri olumsuz etkilenebiliyor.(Şube rehber öğretmeni14)

Soru 3. Göç eden öğrenciler ve eğitim yaşantıları üzerine kitap, konferans, çalıştay ve seminer gibi herhangi bilgilendirici bir faaliyette buldunuz mu/katıldınız mı? Neler söylersiniz?

...Katıldığımı söyleyemem. Aslında bu tür çalışmalar var mı, yok mu, onu da bilmiyorum. Bilgilendirme olsa elbette katılmayı isterim. Bugüne kadar birçok okulda görev yaptım, ilk defa bu hususla ilgili bir çalışmaya ilk kez katılıyorum (Şube rehber öğretmeni3)

...Hayır, katılmadım. Yani bilmiyorum ki, böyle bir seminer, çalıştay var mı? Yoksa var da katılmadım manasında değil tabii! (Şube rehber öğretmeni 7)

...Hayır, katılmadım. Fakat İlçe Milli Eğitim'in geçen yıl öğrencilerin sosyo-ekonomik yapılarını araştıran bir anket çalışması vardı. Orada göç ile gelenler ayrıca değerlendirildi mi bilmiyorum. (Şube rehber öğretmeni 9)

...Hayır katılmadım. Siz araştırma yapıyorsunuz, böyle bir kitap veya konferanslar var mı? Yani nakille gelen öğrencilerin eğitim yaşantısı ile ilgili, ben hiç görmedim. (Şube rehber öğretmeni13)

...Hayır katılmadım. Siz araştırma yapıyorsunuz, böyle bir kitap veya konferanslar var mı? Yani nakille gelen öğrencilerin eğitim yaşantısı ile ilgili, ben hiç görmedim. Araştırmanızın sonuçlarını bize de maille veya bir şekilde ulaştırırsanız sevinirim. (Şube rehber öğretmeni16)

Soru 4. Göçle gelen öğrencilerin eğitim yaşantılarının daha iyi olması açısından, somut olarak neler yapılmasını tavsiye edersiniz?

...Hocam öncelikle bu öğrencilerle sene başında bir program yapılmalı! Yani okul hakkında, dersler hakkında, şehir hakkında bilgi verilmeli! Anadolu'dan gelen çocuklar hayata zaten geriden başlıyor. Bir de arkadaş edinmesi filan, elbette zor bir dönem öğrenci için. Rehberlik servisleri bu öğrencileri tek tek bilip, bunlarla mülakat yapması lazım. Zaten şu an (5Mart 2014) 6. sınıfta okuyan öğrencilerin şube rehber öğretmeni bulunmamakta. Bu yıl

ki ders programında rehberlik saati yer almamakta. Aslında sınıf rehberliğini isteyerek yapan arkadaşlar için bu rehberlik saati sınıfı ve öğrencileri tanımak için çok önemli. (Şube rehber öğretmeni 3)

...Bu konunun ben şehirden şehre, okuldan okula hatta öğrenciden öğrenciye değişeceğini düşünüyorum. Elbette ortak yapılması gerekenler olabilir. Fakat tek tek düşünülmesinin daha doğru sonuçlar vereceğini düşünüyorum. Genel olarak baktığımızda şehir ve okul değişikliği yapan çocuklarda ilk gördüğümüz şey, alışma ve kabullenme durumu! Oryantasyon olmazsa olmaz, bence ilk olarak. Devamında, sınıfta arkadaşlık uygulaması çocuğun uyumunu kolaylaştıracaktır. Bir diğer konu ise, ders eksikliği olan öğrenciler oluyor. Bunların ders eksikliği giderilmelidir. Özellikle şube rehber öğretmenin, veli-öğrenci diyalogu iyi olmalıdır. (Şube rehber öğretmeni6)

... Ben kendi okulum ve bu bölge için bir şeyler söylemek istiyorum. Bizim okul için söylüyorum. Bir defa buraya göç edenlerin ana amacı, çocuklarının eğitimi değil! İş bulmak için geliyor. Çocuğu okula kayıt ettiriyorlar, sonrası koca bir hiç! Zaten okulun bulunduğu bölgede birçok sıkıntılı insan var. Biz bu çocukların eğitimi için, elimizden gelen her şeyi yapmaya çalışıyoruz. Çocuk beş yarım gün okulda, sonra sokakta! Ben görüyorum yani! Çevrede zararlı madde kullananlar var, çakmak gazı çekenler var, sigara kullananlar var, çeteleşmeye yatkın çocuklar var. Okul sonrası çocuk, sokağın oluyor. Şimdi size soruyorum; veli eğitimin bir parçası olmazsa, çocuğuna sahip çıkmazsa, bir çocuğun eğitim yaşantısı nasıl iyi olabilir?(Şube rehber öğretmeni 8)

... Bir şey söylemem ne kadar doğru olur sizce? Ne yapılabilir; bu tür öğrencilerle ve velileriyle sene başında şube rehber öğretmeni görüşerek birebir öğrenciler hakkında bilgi alabilir, öğrencilere ve velilere toplantı yapılabilir gibi! Şimdilik aklıma gelen bunlar!(Şube rehber öğretmeni 11)

... Bu konu ile ilgili pek fazla bilgim yok. Yanlış şeyler söyleyip sizi yönlendirmeyelim.(Şube rehber öğretmeni 12)

... Yani şu anda ne söylesem doğru olmaz. Fakat genel bir çerçeve çizmemi isterseniz, başta bu şekilde farklı bir şehirden gelen öğrencilerin, okula, arkadaşlarına uyumu elbette bir süre alıyor. Belki de başlangıçta, ilk önce bu sorunun çözülmesi gerekir. Çünkü göç ile gelen öğrenciler ile ilgili eğitim camiası

olarak, somut hiçbir çalışmamız yok. Bir diğer konu benim okulumun öğrencisi farklı, diğer okulun ki farklı! Mesela benim okulumun sosyo-ekonomik yapısı çok yüksek. Çocukların ellerinde x, y, z, marka cep telefonları var. Orta ve alt ekonomik yapıya sahip bir öğrenci için bu, önemli bir psikolojik sorun olarak karşımıza çıkıyor. Çünkü yeni gelen öğrenci üzerinde, ekonomik baskı oluşuyor ister istemez.(Şube rehber öğretmeni 16)

Soru 5. Göç ile gelen öğrencilere ve ailelerine, ilgili kişi ve kurumlarca, ev ziyareti yapılarak eğitim yaşantıları hakkında bilgilendirilmeleri ile ilgili neler söylemek istersiniz?

...İsterseniz şöyle bir örnek vereyim. Biz sıkıntılı öğrencilerin velilerini sık sık çağırıp çözüm adına ne yapabileceğimizi konuşuyoruz. Gelmeyen velinin evine, kendi arabamızla, kimseden bir maddi destek almadan gidiyoruz. Hem veli ile hem de öğrenci ile görüşüyoruz. Sonuçta ne mi oluyor; sorunlu birçok öğrencinin sorunları düzeliyor. Biz bunları doğrudan uyguluyoruz. Elbette ki velileri evinde, işyerinde ziyaret etmek, velilere sosyal faaliyetler yapmak sadece göç ederek gelen öğrenciler için değil, tüm öğrenciler için önemli faaliyettir. Keşke imkânlar el verse, tüm veliler ziyaret edilebilse! Fakat büyükşehir şartlarında maddi olanaklar da buna engel olabiliyor. Olabilir mi? Neden olmasın! (Şube rehber öğretmeni 1)

...‘E’ elbette faydası olur. Fakat bu ne kadar gerçekleştirilebilir! Kendi şahsi gayretleri ile velilerini ziyaret eden öğretmen arkadaşlarımız var. Fakat bu şekilde velileri ile irtibat kuran öğretmen sayımız sınırlı! Diğer taraftan velilerin büyük bir kısmı, zaten veli toplantılarına bile gelmiyor. Buradaki önemli bir sorunumuzda, sadece nakille gelen öğrenciler değil; diğer öğrenci velilerimizin de çocuklarının eğitimi konusunda pek fazla duyarlı olmamaları! Diyalog kopuk olunca aile ziyareti filan da pek olmuyor. Yani aileden talep olmadan olmaz. Bir de işin maddi boyutu var tabi. O da ayrı bir konu. (Şube rehber öğretmeni 7)

...Kesinlikle, yapılmalı! Çok faydası olur. Fakat kim, nasıl, ne zaman yapacak? Bunun için öğretmene müsait bir vakit ayarlanmalı, ekonomik gideri karşılanmalı filan. Aile ziyareti yapılmalı fakat altı dolu bir proje olmalı ki, uygulanmalı! Zaten bizim şube rehber olarak tecrübelerimiz gösteriyor ki, velisi okula gelen veya öğretmeni tarafından ziyaret edilen, takip edilen öğrencilerle

ilgili çok az veya hiçbir sıkıntı yaşamıyoruz. Bununla birlikte bu şekilde gelen öğrenci velilerine, sosyal etkinlikler yapılabilir. Mesela bizim okulun bahçesi müsait. Devlet okulu olmasına rağmen piknik alanı, spor alanı var. Kermes, piknik veya spor turnuvaları ile veli okula çekilebilir. Tabi benim bu dediklerim temenni. Bizim şu an için en büyük sıkıntımız veli-okul kopukluğu! Babalar çalışıyor bazen her ikisi de çalışıyor. Yani okula hiç gelemeyen velilerimiz var. Bu da ayrı bir sorun! (Şube rehber öğretmeni 10)

...Benim düşüncem kesinlikle evet. Eğer biz veliyi okula ve çocuklarının eğitimine dâhil edebilseniz birçok sorunu çözeceğimizi düşünüyorum. Fakat sosyo-ekonomik yapısı düşük yerlerde, bu oldukça güç oluyor. Bizim arkadaşlardan velileri ziyarete gidenler oluyor. Bazen toplantılarda paylaşıyorlar. Tamamen kendi gayretleri ile yani! Tabi bu olması gereken bir şey fakat birçok nedeni var ki, yapılamıyor. Öğretmen ne zaman gidecek, masraflarını kim nasıl karşılayacak vs. Belki ziyaret edilemese bile, en azından veliler okula çağırılmalı!(Şube rehber öğretmeni 11)

...Ayrıca şimdi yedi ve sekizlerin şube rehber öğretmenleri var. Altıların ve bundan sonra gelecek olan sınıfların şube rehber öğretmeni yok! Veli okula gelse, çocuğunun durumunu kime soracak? Kim bilebilir sizin çocuğunuzun durumunu? Tek tek öğretmenleri gezeceksiniz, müsait vakitlerini bularak! (Şube rehber öğretmeni 13)

...Eğitim de zaten genel itibariyle veli olmadan çok ileri gidilemiyor. Elbette ziyaretler çok faydalı olur. Bazı öğretmen arkadaşlar bu tür ziyaretler yapıyor okulumuzda. Tabi kendi gayretiyle! Biz de diğer arkadaşlarla ziyaretler yapıyoruz fakat sorunlu öğrenci velilerine oluyor bu ziyaretler. Okula gelmeyen, kavgacı, kısaca sorunlu öğrencilerin ailesi ile görüşüyoruz. Bazen de okula çağırıyoruz.(Şube rehber öğretmeni 15)

Şube rehber öğretmenlerinin, göç ile gelen öğrencilerin, eğitim yaşantıları üzerine mülakatlardan elde edilen görüşleri genel olarak değerlendirildiğinde;

- Konuyla ilgili herhangi bir çalışmalarının/araştırmalarının olmadığı,
- Farkındalık düzeylerinin oldukça düşük olduğu,
- Konferans, çalıştay ve panel gibi faaliyetlere, -bu tür faaliyetlerin olmadığını ifade ederek- hiç katılmadıkları,

- Bu tür araştırmalardan/çalışmalardan haberdar olmak istedikleri,
- Şube rehber öğretmenliğinin, göç ile gelen öğrencilerin eğitim yaşantılarında önemli bir yer teşkil ettiği,
- 2013-2014 Eğitim-öğretim yılında başlatılan uygulamayla, 6. sınıfların Şube rehber öğretmenlerinin olmadığı ve bu durumun öğrenci-veli-okul işbirliği adına bir dezavantaj oluşturduğu,
- Veli-okul diyalogunun kopuk denecek derecede yetersiz olduğu,
- Veli ziyareti yapılması ile ilgili düşüncelerinin olumlu olduğu, ancak zaman ve kaynak yetersizliği gibi nedenlerin ziyaretler için engel teşkil ettiği,
- Neler yapılması gerektiği konusunda bir kısmının bazı öneriler sunarken, bir kısmının ise hiçbir öneri sunamadıkları tespit edilmiştir.

Dördüncü Bölüm

Tartışma Sonuç ve Öneriler

Tartışma

“Göçün Öğrencinin Eğitim Yaşantısı Üzerindeki Etkisi” adlı araştırmamızın tartışma kısmında daha önce literatür kısmında ele aldığımız araştırmalar/çalışmalar ile, yaptığımız araştırmada elde edilen araştırma sonuçlarının karşılaştırılması ve farklılıkları ele alınacaktır. Literatür taramasında; yapılan bilimsel araştırmalar ve çalışmalar ile birlikte, göç ve eğitim üzerine farklı ülkelerde ve farklı eğitim kademelerinde yapılan araştırmalara da yer verilmiştir. Ayrıca göç ve eğitim üzerine bazı ülkelerin uyguladıkları politikalar ile birlikte, Türkiye Cumhuriyeti’nde göç ve eğitimle ilgili durum da bu kısımda incelenmiştir.

Türkiye’de göç ve eğitim üzerine yapılan araştırmaların çoğunluğunda katılımcı gruplar genelde öğrenci ve öğretmenlerdir. Veriler, çoğunlukla bu iki katılımcı grubundan nicel araştırma yöntemleri (anket) ile elde edilmiştir ve nicel verilerden bir sonuca gidilmiştir. Bu araştırmada ise, öğrencinin eğitim yaşantısında hayati önemi haiz, bir anlamda eğitim üçgeni de diyebileceğimiz, üç farklı katılımcı grubu olan öğrenci, veli ve şube rehber öğretmenin konuya ilişkin tutum ve görüşleri tespit edilerek sonuca gidilmiştir. Bir başka deyişle, araştırma sorularına verdikleri cevaplar tek tek ele alınarak analiz edilmiş ve böylece konunun farklı taraflarının konuya yaklaşımlarını tespit etme imkânına ulaşılmıştır.

Metodolojik olarak da daha önceki çalışmalara kıyasla, daha zengin veriler elde edebilmek için farklı bir yol takip edilmiş ve karma yöntem (mixed method) benimsenerek hem nitel hem de nicel veri toplama enstrümanları kullanılmıştır. Bu bağlamda anket, mülakat ve gözlem metodu kullanılmış olup hem nitel hem de nicel veriler elde edilerek daha doyurucu sonuçlar elde edilmiştir.

Türkiye’de göç ve eğitim konusunda: Han (2010), Parlakkaya (2010), Nar (2008), Çuhadar ve Sarı (2007), Karakuş (2006), Gün (2002), Sevim (2001) ve Bayraktar (1999) gibi araştırmacılar tarafından yapılan çalışmaların/araştırmaların tamamına yakını ilkokul ve ortaokul öğrencileri üzerine iken; yurtdışındaki çalışmaların eğitimin çok farklı kademeleri üzerine olduğu tespit edilmiştir. Bu

bulgu, Türkiye’de göç ve eğitim üzerine yapılan araştırmaların kapsam olarak yetersizliğini ortaya koymakta ve Türkiye’deki araştırmaların içerik olarak da yetersizliğinin nedenlerini önemli bir tartışma konusu haline getirmektedir.

Ayrıca yurtdışında Tórrrez (2013), Hinderliter-Ortloff ve Frey (2007), Junn (2004), Exposito ve Favela (2003), Gray,Rolph ve Melamid (1996) ve Jones (1987) gibi araştırmacılar tarafından yapılan araştırmalarda/çalışmalarda; göç ile gelen öğrencilerin uyum sorunlarını çözmeye, dil sorunlarını çözmeye, kabullenme, eşit yurttaşlık ve akademik destek verme gibi konularda ne tür faaliyetlerin yapılması gerektiği konularına da eğilmektedir. Bu hususla ilgili farklı devletler tarafından farklı eğitim politikaları geliştirilmiştir. Türkiye’de göç ve eğitim üzerine yapılan araştırmalarda ise daha çok; öğrencinin uyumsuzluğu, ailenin ekonomik yetersizliği, sınıf mevcutlarının fazla olması, akran zorbalığı, terör nedeniyle göç ve olumsuz sonuçları, işsizlik nedeniyle göç gibi öğrencilerin, öğretmenlerin ve velilerin yaşadıkları sorunlar üzerinde durulmuştur.

Han (2010), Parlakkaya (2010), Nar (2008), Çuhadar ve Sarı (2007), Karakuş (2006) ve Gün (2002) gibi birçok araştırmacı göçün eğitim üzerindeki farklı etkilerini araştırmış, bulgular elde ederek sonuca gitmişlerdir. Fakat yapılan bu araştırmaların sonuç ve öneriler kısmında, eğitim politikalarının doğrudan merkezinde yer alan Milli Eğitim Bakanlığıyla, politika yapıcılarla ve eğitimcilerle ilgili hususlara çok fazla değinilmemiştir. Dolayısıyla bu araştırmanın, belki de tartışılması gereken en önemli sonuçlarından birisi, göç eden öğrencilerle ilgili herhangi bir politikası bulunmayan Milli Eğitim Bakanlığı’na (Ek-12) önerilerde bulunmasıdır. Milli Eğitim Bakanlığı’nın bu konuda herhangi bir eğitim politikası olmadığı için, göç ile gelen öğrenciler, yeni eğitim yaşantılarına bilişsel-sosyal-duyuşsal herhangi bir destek alamamakta ve birçok sorunla hayatın akışı içerisinde uyum sağlamaya çalışmaktadır. Dolayısıyla bu araştırmada göç ile gelen öğrencilere yönelik “milli bir politika” geliştirilerek uygulamaya konulması önemli bir madde olarak tespit edilmiştir.

Han (2010), Parlakkaya (2010), Nar (2008), Çuhadar ve Sarı (2007), Karakuş (2006) ve Gün (2002) gibi Türkiye’de birçok araştırmacı tarafından yapılan araştırmalarda göç ile gelen öğrencilerin eğitim yaşantılarının bir çok farklı alanı incelenmiş fakat göçten sonra eğitimin ilk başlangıcı olan nakil-kayıt işlemlerinin öğrencinin eğitim yaşantısında ne tür etkilerinin oluşturduğu ile ilgili

bir hususa değinilmemiştir. Yaptığımız araştırmada göç ile gelen öğrencilerin (%2,5) nakil-kayıt işlemlerinde sorun yaşadıkları, fakat genel itibariyle, öğrenci-veli ve şube rehber öğretmenlerinin ortak görüşleriyle göç ile gelen öğrencilerin nakil-kayıt işlemlerinde önemli bir sorun yaşamadıkları görülmüştür.

Yaptığımız araştırmada göç ile gelen öğrencilerin geldikleri şehre, okula, arkadaşlarına ve öğretmenlerine uyum sağlamada zorlandıkları tespit edilmiştir. Han (2010), Exposito ve Favela (2003), Junn (2004) ve Bayraktar (1999), gibi araştırmacılar göç ile gelen öğrencilerin uyum sorunlarının olduğunu ve öğrencilerin eğitim yaşantılarını olumsuz etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Fakat ilgili kişiler tarafından uyum/oryantasyon eğitimi verilir verilmediği, uyum süresinin öğrenciden öğrenciye farklılık gösterip göstermediği hususlarında derinlemesine bir bilgi verilmemiştir. Yaptığımız araştırmada göç ile gelen öğrencilere (%100) uyum eğitimi verilmediği ve hususla ilgili hem eğitim yöneticilerinin hem de ailelerin farkındalıklarının oldukça düşük olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte uyum eğitiminin faydalı bir uygulama olacağı öğrencilerden- velilerden ve şube rehber öğretmenlerinden elde edilen verilerden tespit edilmiştir. Bu bağlamda neden bir uyum eğitimi verilmediği araştırmacılar ve ilgili eğitim yöneticileri tarafından tartışılması gereken önemli bir husus olarak karşımıza çıkmıştır.

Yaptığımız araştırmada göç ile gelen öğrencilerin tamamına yakınının (%90) geldikleri okulda derslerinde zorlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucu Han (2010) tarafından yapılan araştırma da desteklemektedir. Yaptığımız mülakatlarda derslerinde zorlanmayan öğrencilerin, kayıt olduğu özel okulda, ders çıkışlarında veya hafta sonunda takviye ders alan öğrencilerle, dersane desteği alan öğrenciler olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca göç ile gelen öğrencilerin akademik başarıları düşmesine rağmen göç ile geldikleri okuldan, öğretmenlerden ve geldikleri şehrin eğitim imkânlarından memnun oldukları tespit edilmiştir. Bu konuda tartışılması gereken konu göç ile gelen öğrencilere yönelik akademik destek verilmesi için eğitim yöneticileri ve veliler tarafından neler yapıldığı/yapılmadığıdır.

Çuhadar ve Sarı (2007), Karakuş (2006) ve Bayraktar (1999) göçün olduğu yerlerde okulların fiziki imkânlarının yetersiz kaldığını ifade ederek bu fiziki yetersizliklerin öğrencilerin eğitim yaşantısını olumsuz etkilediği sonucuna

ulaşmıştır. Yaptığımız araştırmanın sonuçlarında bazı okulların fiziki imkânsızlıklarının olduğu/sınıflarının kalabalık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Fakat araştırmaya katılan öğrencilerin ve velilerin çoğunluğu geldikleri şehirdeki okulun fiziki imkânlarını beğenmektedir. Ayrıca okulların fiziki olanaklarını beğenmekle birlikte geldikleri şehrin eğitim imkânlarından, öğretmenlerinden oldukça memnundur ve geldikleri yere geri gitmek istememektedir.

Han (2010) ve Parlakkaya (2010) yaptıkları araştırmada göç ile gelen öğrencilerin bir kısmının okula devamsızlık yaptığı ve okula gitmek istemediği sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmanın sonuçlarında da benzer bulgular elde edilmiştir. Fakat yapılan mülakatlarda okullarına gitmek istemeyen öğrencilerin (%5) genel itibariyle sınıftaki kız arkadaşları tarafından dışlanan kız öğrenciler olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmamızda göç ile gelen öğrencilerin bir kısmının Türkçe telaffuz farklılığı nedeniyle sınıf içi iletişimde ve akademik yaşantısında sorun yaşadıkları tespit edilmiştir. Parlakkaya (2010), Hornberger (1998) ve Gray, ve diğ., (1996) gibi araştırmacılarda göç ile gelen öğrencilerin dil veya telaffuz-şive farklılığı nedeniyle eğitim yaşantılarında zorluklar yaşadığı tespitine yer vermiştir.

Karakuş (2006) yaptığı araştırmada göç ile gelen bazı öğrencilerin okul yaşamı dışında iş hayatına atıldığı sonucuna ulaşmıştır. Yaptığımız araştırmaya katılan ve farklı sosyo-ekonomik yapıya sahip olan hiçbir öğrencinin çalışma hayatı içerisinde olmadığı tespit edilmiştir. Bu durumun, ya çalışma durumunun farklı sebeplerden dolayı gizlenmesinden ya da çocuk işçiler konusundaki toplumsal farkındalığın artması sonucu yetkililerce yapılan sıkı denetimlerden kaynaklandığı değerlendirilmiştir.

Gün (2002), Sevim (2001) ve Bayraktar (1999) ise ailelerinin ekonomik imkânlarının iyi olmaması nedeniyle çocuklarına yeterli eğitim imkânları sunamadıkları tespitini yapmıştır. Araştırmamızda bazı ailelerin çocuklarına ders desteği, sosyal destek ve duyuşsal eğitim desteği sağlayamadığı sonucu yapılan bu araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Kowalczyk (2011), Han (2010), Parlakkaya (2010), Nar (2008) ve Exposito ve Favela (2003) gibi araştırmacıların yaptıkları araştırmalarda göç ile gelen öğrencilerin yaşadıkları duyuşsal kaynaklı sorunlarla bu araştırma sonucunda

tespit edilen sorunlar benzerlik göstermektedir. Bununla birlikte öğrencilerin %85,9'unun göç sonrası duyuşsal destek istemeleri, okul yollarının güvensiz olması ve okul çevresinde yer alan park ve bahçelerde zararlı alışkanlığa sahip kişilerin öğrencilerde korku ve stres oluşturmaları diğer araştırmalara göre ortaya çıkan farklı bir sonuçtur. Ayrıca göç ile gelen kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla sınıf arkadaşları tarafından daha zor kabullenilmeleri, kız öğrenciler arası gruplaşmaların olması ve kız öğrencilerin daha fazla duyuşsal sorun yaşamaları bu konudaki diğer farklı sonuçlardır.

Araştırmamızda yer alan şu hususlar ise daha önceki araştırma ve çalışmalarında derinlemesine veya hiç ele alınmamıştır:

- Önceki araştırmaların pek çoğunda araştırmaya katılan öğrencilerin göçle geldikleri okulda kaç yıldır eğitim gördükleri ve göçün ilk yılındaki etkileri ile sonraki yıllardaki etkilerinin sonuçlarına değinilmemiştir. Bu araştırmada ise, yıl farklılıklarının etkileri tespit edilmiş ve böylece göç eden öğrencilerin, göçün ilk yılında eğitim yaşantıları bağlamında bilişsel, sosyal ve duyuşsal alanda pek çok sorunla karşılaştıkları, ikinci yılında ise duyuşsal alanda yaşadıkları sorunları aştıkları fakat bilişsel ve sosyal alanda yaşadıkları sorunların genel anlamda devam ettiği görülmüştür.
- Türkiye'de göç ve eğitim ile ilgili araştırmaların pek çoğu, öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal yaşantıları üzerine olup sosyal yaşantıları konusundaki çalışmalar yetersizdir. Bu araştırma neticesinde ise, göçün öğrencilerin sosyal yaşantıları üzerindeki etkileri tespit edilerek, çözüm önerileri sunulmuştur.
- Türkiye'de yapılan araştırmalarda, göç ile gelen öğrencilerin aileleri ve şube rehber öğretmenleri arasındaki diyalog zayıflığı, daha önceki araştırmalarla tespit edildiği gibi, bu araştırmayla da kayıt altına alınmıştır. Fakat konuyla ilgili bu araştırmanın farkı, araştırma soruları içerisinde yer alan ve veli-öğrenci-şube rehber öğretmeni birlikteliğini sağlayacak olan aile ziyaretlerinin yer almasıdır. Bu araştırmada hem velilerin, hem öğretmenlerin, hem de öğrencilerin (%98,3) bu ziyaretleri istedikleri ve ziyaretlerin faydalı olduğuna inandıkları görülmüş, konuyla ilgili öneriler sunulmuştur.

- Bu araştırmada dikkat çeken en önemli konulardan birisi de; şube rehber öğretmenlerinin konuyla ilgili farkındalık düzeylerini ölçme maksadıyla yapılan mülakatlardır. Yapılan diğer araştırmalarda şube rehber öğretmenleri konusuna neredeyse hiç değinilmemişken; bu araştırma ile şube rehber öğretmenlerinin, öğrencinin eğitim yaşantısı üzerinde çok önemli bir rol oynadığı görölmüştür. Araştırma süresince yapılan gözlemler ve mülakatlardan elde edilen tespitlere göre; ilgili şube rehber öğretmenin göç ile gelen öğrenciyle diyaloga geçmesi neticesinde, oluşabilecek birçok olumsuz durumun önüne geçilebilmektedir. Fakat yine bu araştırmanın sonuçları göstermektedir ki; şube rehber öğretmenlerinin, velilerin ve diğer eğitimcilerin de bu konu ile ilgili farkındalıkları oldukça düşüktür.

Son olarak tartişılması gereken bir diğer husus ise, eğitim ile ilgili yetkililer tarafından, göç ile gelen öğrencilerle ilgili ne eğitimcilere ne de velilere dönük herhangi bir bilgilendirici faaliyetin yapılmamış olmasıdır. Bu araştırmayla, böylesi bir faaliyetin son derece zaruri olduğu tespit edilmiş ve gerekli birimlere öneriler sunulmuştur.

Sonuç

Eğitim sorunu, göçe bağlı olarak ortaya çıkan sorunlardan birisi olup, öğrenciler bu durumdan doğal olarak etkilenmektedir. Eğitim faaliyetlerinin gerçekteşirilmesi, öğrencilerin uyum problemi gibi pek çok problemle baş etmelerine katkı sağlamakla birlikte, eğitimin verimliliği ve sürekliliği adına da bir kısım tedbirler uygulanmalıdır (Bilgili ve diğ, 1997, s. 337). Bu araştırma tam olarak bahsi geçen göçün eğitim üzerindeki etkilerini minimize etmek ve eğitimin verimliliğini ve sürekliliğini sağlamaya katkıda bulunmak amacıyla yapılmıştır.

Daha net bir ifadeyle bu çalışmada, farklı sebeplere bağlı olarak Ankara iline 2012-2013 ve 2013-2014 yıllarında iç göç ile gelen ve 6. 7. ve 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve sosyal yönden eğitim yaşantıları, yukarıda bahsedilen konu bağlamında ve karma desenli olarak araştırılmıştır. Veri toplama araçları olarak göç ile gelen öğrenciler, öğrenci velileri ve şube rehber öğretmenleriyle yapılan anket, mülakat ve gözlem notları kullanılmıştır. Sonuçta,

göçün öğrencinin eğitim yaşantısı üzerinde olumlu/olumsuz birçok farklı etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar aşağıda paylaşılmıştır.

Araştırmada en dikkat çekici husus; öğrenci, veli ve şube rehber öğretmenlerinin araştırma sorularına oldukça benzer cevaplar vermeleridir. Bu nedenle, üç farklı katılımcı grubunun görüşlerinden ortak olanlar birlikte; farklı olan görüşler ise ayrı olarak değerlendirilecektir.

Göç sonucu öğrencilerin bilişsel yaşantılarında oluşan etkilerin sonuçları

Öğrenci, veli ve şube rehber öğretmenlerinin ortak görüşlerine göre; göçün genellikle öğrencilerin bilişsel yaşantılarını olumlu yönde etkilediği ortaya çıkmıştır. Bunun nedeni olarak ise, öğrencilerin göç ile geldikleri ilin okul, öğretmen ve fiziki şartlar gibi eğitim imkânlarının daha iyi olması değerlendirilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çok az bir kısmı (%3) hariç göç ile geldikleri okulda nakil ve kayıt işlemlerinde herhangi bir sorun yaşamamışlardır. Veli ve şube rehber öğretmenlerine uygulanan anket ve mülakat analizleri de bu sonucu desteklemektedir. Bu sonuç, okullarda kayıt işlerinin sorunsuz bir şekilde yapıldığını göstermektedir ve öğrencinin bilişsel yaşantısı üzerinde olumlu etki oluşturduğu öğrencilerle yapılan mülakatlarda da gözlemlenmiştir.

Hem öğrenciler hem de veliler göç ile geldikleri okulda uyum/oryantasyon eğitimi almamaktadır ve uyum eğitimi almalarının oldukça faydalı olacağını ifade etmişlerdir. Göç ile gelen öğrenciler, özellikle, 1. Eğitim-öğretim dönemi içerisinde okuluna, sınıfına ve arkadaşlarına uyum sağlamakta zorlanmaktadır. 2. Yıllarında uyumsuzluk yaşamadıkları tespit edilmiştir. Geldikleri yere uyum sağlayana kadar öğrencilerin içlerine kapandıkları, derslere katılmak istemedikleri, ağlama şeklinde duygusal boşalmalar yaşadıkları ve kendilerini korku ve stres içerisinde hissettikleri tespit edilen bir diğer sonuçtur. Yapılan mülakatlarda özellikle kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre daha fazla uyumsuzluk yaşadıkları görülmüştür. Bu uyum sürecinde öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve sosyal açıdan olumsuz etkilendikleri ve herhangi bir yerden yardım almadıkları elde edilen bir diğer sonuçtur. Bu nedenlerden dolayı, göç ile gelen öğrenci ve velilere, yeni eğitim-öğretim yılı başında uyum eğitimi verilmesinin oldukça faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu eğitimi okul psikolojik danışma ve

rehber öğretmenleri ile şube rehber öğretmenlerinin idareyle koordinasyon halinde vermelerinin daha uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Göç eden öğrencilerin neredeyse tamamına yakınının, geldikleri yeni okullarında akademik olarak zorlandıkları (%90) ve akademik başarılarının da düştüğü (%96,7) tespit edilmiştir. Veli ve şube rehber öğretmenlerinin görüşlerinin de bu yönde olduğu görülmüştür. Yapılan mülakat görüşmelerinde, öğrencilerin göç ile geldikleri okulda akademik başarılarının düşme nedeni olarak; uyum sorunu, yeni okullarında derslerin daha ciddi işlenmesi, sınavların zor olması ve geriye dönük eksiklerinin olmasının başarısızlığa neden olduğu değerlendirilmiştir.

Göç ile gelen öğrencilerin akademik başarılarını artırmak ve eksiklerini gidermek için yerel yönetimler tarafından açılan kurslara, etüt merkezlerine, okuma salonlarına ve dershanelere gittikleri, elde edilen bir diğer sonuçtur. Özellikle 8. sınıfta eğitim gören öğrencilerin TEOG sınavı nedeniyle daha iyi bir lisede eğitim hakkı kazanmak için okul dışı ders desteği aldıkları tespit edilmiştir. Bunlarla birlikte özel okulların hafta sonları veya hafta içi mesai bitimi ders ihtiyacı olan öğrencilere, okulda ders desteği sağladıkları tespit edilmiştir. Araştırmaya anket ile katılan veli (120) ve öğrenci sayısının (120) aynı olmasına rağmen; öğrencilerin %20,8'i okul dışı ders desteği aldıklarını ifade ederken, velilerin %12,9'u çocuklarına ders desteği sağladıklarını ifade etmiştir. Aradaki bu dikkat çekici farkın, ders desteği kavramının farklı anlaşılması olabileceğinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Öğrencilerin göç ile geldikleri yeni ilin eğitim imkânlarından (%95,8), eğitim gördükleri okuldan (85,8), öğretmenlerinden ve öğretmenlerinin ders anlatımlarından memnun oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Veli anket sonuçları da bu bulguyla örtüşmektedir. Bu sonucun ortaya çıkmasında, göç ile gelinen şehrin başkent ve büyükşehir olması sebebiyle eğitim yatırımlarının daha fazla olmasının etkili olduğu değerlendirilmiştir. Bununla birlikte, yapılan mülakatlarda uyum sorunu yaşayan bazı öğrencilerin okulun eğitim imkânları iyi olsa dahi yaşadıkları duyuşsal sorunlar nedeniyle memnuniyetsizliklerini ifade ettikleri görülmüştür.

Öğrencilerin göç sonucu geldikleri okullarda derslerin düzenli olarak aksamadan işlenmesinin ve sık sık öğretmen değişikliğinin olmamasının

öğrencinin bilişsel yaşantısını olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Özellikle kırsal bölgelerden ve şark tayininden dönen ailelerin çocukları mülakat görüşmelerinde geldikleri yerlerde derslerin bazı zamanlarda boş geçtiğini, sık sık öğretmen değişikliği olduğunu ifade etmiştir.

Göçün oluşturduğu farklı nedenlerden dolayı bazı öğrencilerin(%4,2) okula devamsızlık yaptığı tespit edilmiştir. Yapılan mülakatlarda, okula devamsızlık yapan veya isteksiz devam eden öğrencilerin bu davranışları sergilemelerinde; göç öncesi şehirdeki okullarından, öğretmenlerinden ve sınıf arkadaşlarından duyuşsal olarak kopamamalarının temel sebep olduğu değerlendirilmiştir. Bunun sonucunda da geldikleri şehre, okula, sınıflarına, arkadaşlarına, öğretmenlerine alışamadıkları görülmüştür.

Öğrencilerin göç ile geldikleri okulların fiziki imkânlarının iyi olmasının, öğrencilerin yeteneklerini geliştirdiği ve akademik başarılarını artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Mülakat görüşmelerinde laboratuvar, atölye ve spor salonu gibi fiziki imkânları fazla olan okul öğrencilerinin eğitim yaşantılarıyla ilgili olumlu yönde cevap verdikleri, fiziki yeterlilik açısından yetersiz olan okul öğrencilerinin ise okullarının fiziki şartlarının iyileştirilmesinin eğitim yaşantılarını olumlu yönde etkileyeceği yönünde cevap verdikleri tespit edilmiştir.

Bazı okullarda eğitim gören öğrencilerin (%9,2), sınıflarının kalabalık olması nedeniyle derslere yeterince katılamadıkları ve bunun bilişsel olarak olumsuz sonuçlara neden olduğu tespit edilmiştir. Araştırma yapılan kimi okullarda sınıf mevcutlarının kırk üç'e (43) kadar çıktığı, öğrenci ve şube rehber öğretmenleri aracılığıyla öğrenilmiştir. Özellikle iyi eğitim olanaklarına sahip okulların daha fazla tercih edilmesi nedeniyle, bu tür okulların sınıf mevcutlarının fazla olduğu gözlemlenmiştir. Ankara'nın her yıl göç alması, nüfus artışı ve okul/sınıf yetersizliği gibi faktörlerin bu soruna neden olduğu değerlendirilmiştir.

Ayrıca araç trafiğinin yoğun olduğu bölgelerdeki okullara göç ile gelen öğrencilerin (%10,9), trafik gürültüsünden dolayı derslere yeterli seviyede adapte olamadıkları ve sınavlarda bu tür gürültülerin öğrencileri menfi anlamda etkilediği, kısacası bilişsel yaşantılarında olumsuz etkiler oluşturduğu tespit edilen bir diğer sonuçtur. Bu olumsuz sonuca bazı okulların hastane yakınında yer almasının, şehirlerde hızla artan araç sayısının, trafik yoğunluğunun ve maalesef

eğitim ve kültür seviyesi düşük bireylerin sorumsuzca korna kullanmalarının neden olduğu, yapılan mülakat ve gözlemler sonucunda değerlendirilmiştir.

Gç ile gelen öğrenciler (% 90,8) şube rehber öğretmenleri ile diyalog halindedir ve istedikleri zaman ulaşabilmektedirler. Fakat ikili eğitimin (sabahçı-öğlenci) yapıldığı ve sınıf mevcutlarının fazla olduğu okullarda, güç ile gelen öğrenciler şube rehber öğretmenleri ile görüşme sorunu yaşamaktadır. Bu soruna neden olan faktörler; şube rehber ğretmenlerinin gç ile gelen öğrencilerin yaşayabilecekleri sorunlara karşı farkındalıklarının düşük olması, şube rehber ğretmenlerinin sınıf mevcudunun yüksek olması nedeniyle öğrencilerine bire-bir vakit ayıramaması, bazı öğrencilerin gç nedeniyle ie kapanık bir tavır sergileyerek iletişime kapalı olması ve bazı okullarda ikili eğitim nedeniyle oluşan zaman ve fiziki imkân yetersizliğidir.

Türkçeyi düzgün telaffuz edemeyen veya aksanla konuşan bazı öğrencilerin (%3,3) derslere katılmak istemediği ve bu durumun ders başarisına olumsuz etki (%2,5) ettiği tespit edilmiştir. Türkçeyi düzgün telaffuz edemeyen veya aksanla konuşan bu öğrencilerin, arkadaşları tarafından kmsenmeleri ve alaya alınmaları nedeniyle, derslere katılmak istememeleri bu olumsuz sonuca neden olmuştur.

Güç ile gelen öğrenciler ve veliler okullarından ve okullarının fiziki imkânlarından memnundur. Okulların fiziki donanımlarının iyi olmasının, öğrencinin bilişsel yaşantısı üzerinde olumlu etki oluşturduğu ve akademik başarisını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Fakat araştırma yapılan okulların tamamının fiziki şartlarının iyi olmadığı da gözlemlenmiştir. Bu konuda dikkat çekici enteresan bir husus; okul bahçesi, kantin, bilgisayar laboratuvarı, spor salonu ve atölye gibi fiziki donatıların yetersiz olduğu okul ğrencilerinin, okullarının fiziki imkânlarından memnun olmalarıdır. Bunun nedeni olarak ise, öğrencilerin yeterli fiziki donatılara sahip okullar konusunda bilgi yetersizlikleri, daha önceki okullarına benzerliği nedeniyle mevcut okullarını yeterli görmeleri veya şartları kabullenmiş olmaları olarak değerlendirilmiştir.

Gç sonucu öğrencilerin sosyal yaşantılarında oluşan etkilerin sonuçları

Bireylerin sosyalleşmeleri üzerinde aile, okul, ğretmen, arkadaş ve evre gibi birçok faktör gibi güç de rol oynamaktadır. Bu bağlamda güç ile Ankara'ya

gelen bazı öğrencilerin sosyal yaşantılarında duruma bağlı olarak ciddi değişikliklerin ve kazanımların olduğu, diğer bir kısmında ise ciddi bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Bazı öğrencilerin sosyal kazanımlarının yetersiz olmasında; uyum eğitimi verilmeyişi, öğrenci ve veli farkındalık düzeyinin düşük oluşu, şube rehber öğretmeni ile öğrenci diyalogunun sadece okulla sınırlı kalması, maddi imkânların yetersizliği, ulaşım koşullarının zorluğu, ulaşımın uzun zaman alması, güvenlik problemleri, anne babanın çalışması/iş yoğunluğu, Türkçe telaffuz farklılıkları, TEOG sınavları, özel okul ile devlet okulu imkânlarının farklılıkları gibi faktörlerin etkili olduğu tespit edilmiştir. Sosyal kazanımların, bireye ne kadar büyük katkılar sağlayabileceği noktasında, hem velilerin hem de öğrencilerin farkındalık düzeylerinin oldukça düşük olması ve okullarda sosyal kazanım faaliyetlerinin/imkânlarının yetersiz olması da bu konuda etkilidir. Bunun sonucunda da, sosyal yaşantıları az gelişmiş bireylerin, topluma katacağı katma değer düşük olacağı değerlendirilmiştir.

Sosyal kazanım yönünden okullarda veli ve öğrencilere yönelik bilgilendirme faaliyetleri yapılmamaktadır. Aynı zamanda öğrenci, veli ve öğretmen arasında sosyal birliktelikler de son derece azdır. Veliler ve öğrenciler, şube rehber öğretmenleri ile birlikte sosyal etkinlikler yapmayı istemektedir. Fakat okullardaki sosyal faaliyet uygulamaları-özel okullar hariç- oldukça yetersizdir. Bu sonuca; veli ve şube rehber öğretmeni diyalogunun -öğrencilerin bilişsel yaşantısı dışında- zayıf olması, okulların sosyal faaliyetler için imkânlarının yetersiz olması ve ekonomik yetersizlikler gibi faktörlerin neden olduğu değerlendirilmiştir. Bu bağlamda sosyal ilişkileri geliştirmek için, veliler ve öğrenciler şube rehber öğretmenlerinin kendilerine aile ziyareti yapmasını istemektedir. Fakat bir sosyal kazanım çeşidi olan aile ziyareti hususunda veliler, çok az bir kısmı hariç (%9,1), şube rehber öğretmenlerini evlerine davet etmemektedir.

Bazı öğrencilerin eğlence merkezlerini görmek ve gitmek, farklı kursları görmek ve katılmak, farklı ulaşım araçlarını kullanmak (yeraltı treni/metro, teleferik gibi),büyük alışveriş merkezlerine gitmek ve halı saha maçları yapmak gibi sosyal kazanım çeşitlerini ilk defa göç ile geldikleri şehirde gördüğü ve katıldığı tespit edilmiştir.

Özel okullarda ve bazı devlet okullarında bahar şenliği, şehir gezisi, piknik, spor turnuvaları, bilim şenlikleri, okuma şenlikleri gibi faaliyetler yapıldığı ve bu tür faaliyet/etkinliklerin göç ile gelen öğrencilerin hem sosyal yaşantısını hem de duyuşsal yaşantısını olumlu anlamda etkilediği ortaya çıkan bir diğer sonuç olarak değerlendirilmiştir.

Okullarda kütüphane olmasının ve öğrencilerin öğretmenleri tarafından buralara yönlendirilmelerinin, öğrencilere okuma alışkanlığı bağlamında sosyo-kültürel bir kazanım sağladığı değerlendirilmiştir.

Ayrıca göç ile gelen öğrencilerden okul sonrası, para kazanmak için çalışan çocukların olmadığı da tespit edilmiştir.

Bir diğer tespit ise, çok az da olsa, göç ile gelen bazı öğrencilerin okulda veya okul dışında müzik ve spor alanlarında farklı kurslara başlamalarıdır. Çocuklarını bu tür kurslara gönderen ailelerin aylık gelirlerinin, 1501 lira ve üstü olması, ekonomik durum ile sosyal hayat arasındaki ilişkiyi göstermesi bakımından dikkat çeken bir diğer sonuçtur.

Göç ile gelen öğrencilerin pek çoğunun ders/konu eksikleri nedeniyle derslerde zorlanmaları, ödevlerin fazla olması ve sekizinci sınıf öğrencilerinin TEOG sınavına çalışmaları nedeniyle sosyal faaliyetlere daha az zaman ayırdıkları ya da hiç zaman ayıramadıkları tespit edilen bir diğer sonuçtur.

Araştırmada en önemli bulgulardan birisi de, ailelerin çocuklarının eğitim yaşantısı ile ilgili çocukları ile birebir iletişim kurup, eğitim yaşantısı hakkında bilgi paylaşımında (%95) bulunmamalarıdır. Bu sonuca göre velilerin aile içi eğitim toplantıları yapmadığı (%95) veya çocukları ile eğitim yaşantısı hakkında fikir alış-verişinde bulunmadıkları tespit edilmiştir. Aile içi eğitim toplantısı yapılması hususunda hem velilerde, hem öğrencilerde, hem de şube rehber öğretmenlerinde farkındalık oluşmadığı/çok az olduğu anket, mülakat ve gözlem sonuçları ile tespit edilmiştir.

Göç sonucu öğrencilerin duyuşsal yaşantılarında oluşan etkilerin sonuçları

Göçün, öğrencilerin duyuşsal yaşantıları bağlamında birçok konuda, olumsuz etkiler oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Göç ile gelen öğrencilerin duyuşsal açıdan en kritik dönemlerinin göç ettikten sonraki ilk yıl olduğu tespit

edilmiştir. Göç ile gelinen yerde birinci yıl bittikten sonra öğrencilerin daha az duyuşsal sorun yaşadığı değerlendirilmiştir. Özellikle; taşınma süreci, geldikleri şehre-mahalleye alışma süreci, kayıt süreci, okulun ilk günleri, okula-öğretmenlere ve özellikle arkadaşlarına alışma süreci göç ile gelen öğrencilerin duyuşsal yaşantılarının şekillenmesinde etkili olan en önemli faktörler olarak tespit edilmiştir.

Öğrencilerin okula kayıt oldukları yıl birçok konuda duyuşsal sorunlar yaşadıkları fakat ikinci yılda, zamana bağlı olarak ve herhangi bir yardım almadan duyuşsal sorunlarını en aza indirdikleri tespit edilmiştir. Bu süreçte aile, şube rehber öğretmeni ve psikolojik danışma ve rehberlik öğretmenlerinden destek alan öğrencilerin, birçok konuda daha rahat oldukları ve kısa sürede duyuşsal açıdan uyum sağladıkları değerlendirilmiştir.

Göç ile gelen öğrencilerin(%85,9) psikolojik desteğe ihtiyaç duyduğu fakat herhangi bir kurum ve kuruluştan duyuşsal yaşam desteği almadıkları tespit edilmiştir. Bunun sonucunda öğrencilerin yeni bir şehre, mahalleye, okula, öğretmenlerine ve arkadaşlarına uyum sağlamada zorlandıkları ve göç ettikten sonra özellikle okulun ilk döneminde, içe kapanık bir davranış sergiledikleri sonucu ortaya çıkmıştır.

Özel okulların, öğrencilere şube rehber öğretmeni aracılığıyla duyuşsal yönden destek verdikleri tespit edilmiştir. Bu konuda şube rehber öğretmenlerinin sınıflarına göç ile gelen öğrencilerle bire-bir ilgilenmelerinin öğrenci duyuşsal yaşamında çok olumlu etkiler oluşturduğu ve öğrencinin mekân değişikliğinden kaynaklanan psikolojik sorunları daha kısa sürede aştıkları değerlendirilmiştir.

Göç ile gelen öğrencilerin okulun ilk günlerinde; sessiz kalmayı tercih ettikleri, duygusal boşalma yaşayarak ağladıkları veya akran zorbalığına maruz kaldıkları ve bu sürecin bilinçaltılarında olumsuz etki oluşturduğu yapılan mülakatlarla tespit edilmiştir. Özellikle göç ile gelen kız öğrencilerin sınıflarındaki kız öğrenciler tarafından dışlandıkları; bunun sonucunda da psikolojik olarak içine kapanma, okula isteksiz gitme, sınıf değişikliği talebi ve hatta kızlar arasında kavgalara neden olduğu tespit edilen bir diğer sonuçtur. Ayrıca göç ile gelen öğrencilerin neredeyse tamamına yakını (89,2), göç ettikleri mahalleye ve şehre alışmamakta ve uyum sorunu yaşamaktadır. Fakat dikkat

çekici bir şekilde öğrenciler (88,3), göç ile geldikleri mahallelerine ve şehre alışmasalar da, geldikleri yere geri dönmek istemektedir. Bu konuda öğrencilerin velileri de (86,1) çocukları ile aynı düşüncededir.

Sosyo-ekonomik düzeyi yüksek bölgelerde eğitim gören öğrencilere kıyasla, sosyo-ekonomik yapının düşük olduğu bölgelerdeki okullarda eğitim gören öğrencilerin, zararlı madde kullananları daha fazla gözlemledikleri tespit edilmiştir. Bunların arasında arkadaşlarının telkini ile sigara kullanan fakat daha sonra bırakan öğrencilerin olduğu da tespit edilmiştir.

Sosyo-ekonomik yapının düşük olduğu bölgelerde yer alan okulların çevre güvenliğinin iyi olmadığı ve bunun da öğrencilerin okula geliş-gidişleri esnasında öğrencilerde korku ve stres oluşturarak, öğrencilerin duyuşsal yaşantılarını olumsuz etkilemektedir.

Göç ile gelen öğrencilerin duyuşsal yaşantılarını olumsuz yönde etkilediği değerlendirilen bir diğer konu ise; öğrencilerin okul içinde, okul çıkışında veya okul yolunda kavgalara şahit olmalarıdır. Özellikle bazı okulların çevresinde yer alan parklarda, olumsuz gruplaşmalar oluşturan kişilerin okul çıkışı evlerine yürüyerek gidip gelen öğrencilere laf atarak sataştıkları, sigara istedikleri, hatta kavgaya çekmek istedikleri de tespit edilmiştir.

Bu araştırmayla tespit edilen eğitim adına çok dramatik bir gerçek ise şu şekildedir. Milli Eğitim Bakanlığının araştırmamız için istediğimiz bilgi edinme kanunu çerçevesindeki dilekçemize verdiği cevaptan (Ek 9) ve şube rehber öğretmenleri ile yapılan mülakatlardan elde edilen değerlendirmelere göre; göç ile gelen öğrencilerle ilgili Milli Eğitim Bakanlığı'nın, ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri'nin, okul yöneticilerinin, psikolojik danışma ve rehberlik öğretmenlerinin ve şube rehber öğretmenlerinin yeterli düzeyde bir çalışma ve araştırmalarının bulunmamasıdır. Bu durum, referans bir kaynak olacak mahiyette olması itibarıyla bu araştırmanın önemini bir kere daha ortaya koymaktadır.

Yapılan mülakat ve anket değerlendirmeleri ile araştırmacının gözlemlerine göre; şube rehber öğretmenlerinin göç ile gelen öğrencilerin eğitim yaşantıları ile ilgili farkındalık düzeyleri son derece düşüktür. Bu bağlamda bazı şube rehber öğretmenleri göç ile gelen öğrencileri evlerinde ziyaret edip öğretmen-öğrenci ve veli diyalogunu geliştirirken, büyük bir çoğunluğu zaman yetersizliği ve

ekonomik destek yetersizliği gibi nedenlerden dolayı bu ziyaretler gerçekleştirmektedir.

Araştırmanın en önemli sonuçlardan birisi de, şube rehber öğretmenleri ile yapılan mülakatlarda ortaya çıkmıştır. 2013-2014 eğitim ğretim yılından itibaren, okullarda 6. sınıflardan başlanması kaydıyla, haftalık ders programında rehberlik saatinin olmaması nedeniyle şube rehber öğretmenlik uygulamasının kaldırılmasıdır. Bu araştırma özellikle güç ile gelen öğrencilerin kendilerine yardımcı olacak ve yönlendirecek şube rehber öğretmenlerine fazlaca ihtiyaç duyduklarını ortaya koymaktadır.

Öneriler

Göçün ğrencinin eğitim yaşantısı üzerindeki etkisini “bilişsel, duyuşsal ve sosyal” açıdan araştıran bu araştırma ile hem olumlu hem de olumsuz bazı sonuçlara ulaşılmış ve buradan hareketle bazı öneriler hazırlanmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın belirlediği kazanımlar çerçevesinde istendik ve beğendik davranışlar sergileyen eğitimi, terbiyeli, sağlıklı ve donanımlı bireyler yetiştirmek; başta politika yapıcılar, eğitimciler ve veliler olmak üzere tüm toplumun ortak görevidir. Bu nedenle araştırma sonucunda ortaya çıkan sonuçlara dayalı olarak ortaya çıkan bazı öneriler şunlardır:

- Yoğun i g hareketliliğinin yaşandığı Türkiye'de, başta yoğun i g alan şehirler olmak üzere, göç eden öğrencilerin eğitim yaşantısı ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Politikaları Daire Başkanlığı tarafından, göç eden öğrencilere yönelik “milli bir politika” geliştirilmelidir.
- G ile gelen öğrencilere ve velilerine yönelik ilgili okul tarafından sene başında, kesinlikle, uyum/oryantasyon eğitimi verilmelidir.
- G ile gelen öğrencilere ve velilerine yönelik sene başında ve belli aralıklarla dönem içinde okul şube rehber öğretmenleri ve diğer ilgili kişilerce toplantılar yapılmalı; öğrencinin psikolojisi, eğitimi ve g neticesinde oluşması muhtemel bilişsel, sosyal ve duyuşsal yaşantı değişiklikleri hakkında takip ve bilgilendirme yapılmalıdır.
- Milli Eğitim Bakanlığı ve/veya İl/İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından öğrencilere ve velilere yönelik “Göçün ğrencinin Eğitim Yaşantısı Üzerindeki Etkisi” ile ilgili bilgilendirici küçük kitapçıklar veya

broşürler hazırlanmalı ve “kayıt esnasında” ilgili kişilerce öğrenci ve velilere verilip, okumalarının faydalı olacağı yönünde telkinde bulunulmalıdır. (Bknz, örnek veli-öğrenci mektubu, Ek.10-11)

- Şube rehber öğretmenleri sınıflarına göç ile gelen öğrenci ve velilere yönelik sene başında bilgilendirici tanışma/kaynaşma toplantıları yapmalıdır.
- Okullarda görevli öğretmenler ve okul aile birlikleri daha etkin ve işbirliği içinde çalışarak, göç ile gelen öğrencilere ve öğrenci velilerine yönelik sosyal faaliyetler (okul kermesi, şehir gezisi, sinema, tiyatro, sportif turnuvalar, bahar şenlikleri vb.) yapmalı, böylece öğrenci-veli-öğretmen-okul diyalogunu artırmalıdır.
- Göç sonrası akademik başarısı düşen ve dersleri anlamakta zorlanan öğrencilere yönelik, okullarda ve/veya özel kurumlarda ders takviyesi yapılmalıdır.
- Göç ile gelen öğrencilerin uyum sorunlarını kısa sürede aşmalarına yardımcı olmak için şube rehber öğretmenleri tarafından, sınıf içinden ve gönüllü olan, bir veya birkaç öğrenci görevlendirilerek göç ile sınıfa gelen öğrenciyle tanıştırılmalı, “iyi arkadaş, can dost veya kanka” gibi uygulamalar adı altında bu faaliyetler özendirilmelidir.
- Göç ile gelen öğrencilerin geldikleri şehre uyum sağlamaları ve sosyo-kültürel şok yaşamamaları için veliler, okul idarecileri veya il-ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından tanıtıcı/bilinçlendirici çevre gezisi yapılmalıdır.
- Şube rehber öğretmenleri tarafından, göç ile gelen öğrencilerin aile ziyaretleri yapılmalı ve ilgili kurumlarca da bu ziyaretler için ödenek tahsis edilmelidir.
- Okullarda idareci, öğretmen ve psikolojik danışma ve rehberlik öğretmenlerine yönelik, göç ile gelen öğrencilerle ilgili farkındalıklarını artırmaya yönelik seminer, toplantı ve konferans gibi bilgilendirici faaliyetler yapılmalıdır.
- Okullarda şube rehber öğretmenlerinin öğrencileri ile görüşebilecekleri ve öğrencilerin kendilerini rahatça ifade edebilecekleri fiziki mekânlar sağlanmalıdır.

- Okullarda öğrencilerin sosyalleşmelerini sağlayacak fiziki donatılar (spor salonu, cep sinema ve tiyatro salonu gibi) yapılmalıdır.
- Velilerin, çocuklarının eğitim yaşantıları içerisinde gerektiği kadar yer almadıkları; bu nedenle göç ile gelen velilerin çocuklarının eğitimlerine katkıda bulunmalarını sağlamak için, özellikle eğitim öğretimin 1. döneminde her ay belirli tarihlerde okul yöneticileri ve şube rehber öğretmenleri ile görüşmeleri sağlanmalıdır.
- Veliler, çocuklarının eğitim yaşantılarını yakından takip etmeli ve evlerinde, çocuklarının eğitim yaşantıları ile ilgili aile toplantısı yaparak, fikir alışverişinde bulunmalıdır. Bu konunun önemi, veli ve öğrencilere verilecek uyum/oryantasyon eğitiminde anlatılmalıdır. Ayrıca veli bilgilendirme kitapçığında/mektubunda da bu hususun önemini anlatan bir kısım olmalıdır.
- Özellikle göç ile gelen kız öğrencilere yönelik duyuşsal yönden aileler, Psikolojik Danışma ve Rehberlik öğretmenleri ve şube rehber öğretmenleri tarafından destek verilmelidir.
- Türkçe dil telaffuzu iyi olmayan öğrencilere yönelik şube rehber öğretmenleri ve okul psikolojik danışma ve rehberlik öğretmenleri tarafından psikolojik destek verilmelidir. Ayrıca sınıf içerisinde Türkçe dil telaffuzu iyi olmayan öğrencilere yönelik olumsuz psikolojik baskı yapan öğrenciler uyarılarak, bu yanlış davranışlarından vazgeçmeleri için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.
- Okul yolları ve okulların yakın çevresinde bulunan park ve bahçe gibi umuma açık yerler, ilgili kişi ve kurumlarca daha güvenli hale getirilmelidir.
- Trafik yoğunluğunun fazla olduğu bölgelerde bulunan okullar, imkânlar dâhilinde gürültünün az olduğu yerlere taşınmalı; bu mümkün değilse okul çevresinde korna kullanılmasının önüne geçmek için caydırıcı kontrol yapılması ve okul camlarının ses yalıtımına duyarlı olacak şekilde yenilenmesi gibi gürültüyü önleyici tedbirler alınmalıdır. Ayrıca eğitimin kalitesi adına, yapılacak yeni okulların yer ve bina tercihinde bu hususa özellikle dikkat edilmelidir.

Kaynaklar

- Akkoyunlu, S. & Wigley, A. (2013). Türkiye’de eğitim politikalarının gelişimi ve sonuçları. Mete Yıldız & Mehmet Zahid Sobacı (Eds). *Kamu Politikası Kuram ve Uygulama*. Ankara: Liberte Yayın Grubu.
- Arı, F. A. (2007). *Türkiye’de yabancı işçiler: uluslararası göç, işgücü ve nüfus hareketleri*. İstanbul: Derin Yayınları.
- Arıbaş, S. (1999). Milli kültür, bilim ve eğitim alanındaki ilişki. *Milli Eğitim Dergisi*, 141:19-21
- Arzubiaga, A. E., Noguerón, S. C. & Sullivan, A. L. (2009). The education of children in ım/migrantfamilies. *Review of Research in Education*, 33, 246-271.
- Atalay, İ. (1994). *Türkiye coğrafyası*, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Atalay, İ. (2007). *Genel coğrafya*. İzmir: Meta Basım Matbaacılık Hizmetleri.
- Aydın, M. K. (2013). British multiculturalism: diversityissuesand development of multicultural education in britain. In. H. Aydın (Ed). *Multicultural Education: Diversity, Pluralism, and Democracy An International Perspective* (s. 58-91). Saarbrucken: LAP LAMBERT Academic Publishing.
- Babbie, E. (2010). *The practice of social research*. Belmont: Wadsworth, Cengage Learning.
- Balcıoğlu, İ. (2007). *Sosyal ve psikolojik açıdan göç*, İstanbul: Elit Kültür Yayınları.
- Banks, J. A. (1999). *An introduction to multicultural education* (2nd ed.). Boston: Allynand Bacon.
- Basol, K. (1995). *Demografi*. İzmir: Anadolu Matbaası.
- Baum, S. ve Flores, S. M. (2011). Higher education and children in ımigrant families. *Future Child*, 21 (1), 171 – 193.
- Bilgili, A. (1996). *Doğu Anadolu bölgesinde göçe maruz bırakılan çocuklar*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

- Bilgili, A., Aydoğan, F., Güngör, C. (1997). Doğu Anadolu Bölgesi'nde zorunlu göç olgusunun sosyolojik zmlenmesi: Van rneği. *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, (Toplum ve Gç)*, Ankara: Sosyoloji Derneği Yay.
- Bleich, E. (1998). From international ideas to domestic policies: educational multiculturalism in england and france. *Comparative Politics*, 31(1), 81-100.
- Boyd, M., Vickers, M. (2000). 100 years of immigration in Canada. *Canadian Social Trends*, 58, 2- 12. *Statistics Canada—Catalogue N. 11-008*.
- Brinker Gabler, G., Smith, S. (1997). *Writing new identities: gender, nation, andimmigration in contemporary Europe*. Minneapolis: University of Minnesota.
- Bruno Jofre, R., Aponiuk, N. (2001). *Educating citizens for a pluralistic society*. Calgary: Canadian Ethnic Studies.
- Cornbleth, C., Waugh, D. (1995). *The great speckled bird: Multicultural politics and education policy making*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- elik, F. (2007). Türkiye'de i gçler: 1980-2000. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22 (1), 87-109.
- Çuhadar, A. ve Sarı, M. (2007, Haziran). *Gç yollarında eğitim: İlköğretim 8. sınıf ğrencilerinin okula ilişkin algılarının gç bağlamında değerlendirilmesi*. Sosyal Bilimler Kongresi'nde sunulan bildiri, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Dewing, M.(2013). *Canadian Multiculturalism*. Background paper. Ottawa: Library of Parliament.
- Erdoğmuş, Z. (1989). Türkiye'de kırdan kente gcn sosyal temelleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 97-108.
- Exposito ve Favela Exposito. (2003). "Reflective voices: valuing immigrant students and teaching with ideological clarity". *The Urban Review*, 35(1), 73-91.
- Gay, G. (2000). *Culturally responsive teaching: Theory, research, & practice*. New York: Teachers College Press.

- Gibson, M. A. (1984). Approaches to multicultural education in the united states: some concepts and assumptions. *Anthropology & Education Quarterly*, 15(1), 94-120.
- Gün, Z. (2002). *Çocuk ve göç*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi. (125239)
- Gray, M. J., Rolph, E., Melamid, E. (1996). *Immigration and higher education: institutional responses to changing demographics*, Santa Monica, CA: Rand.
- Han, T. (2010). *Göç eden ailelerin çocukların eğitim ve öğretimde karşılaştıkları uyum sorunları*, (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi. (264180)
- Hainmueller, J. And Hiscox, M. J. (2007). Educated preferences: explaining attitudes toward immigration in europe. *International Organization*, 61, 399-442.
- Hessari, R., Hill, D. (1990). *Practical ideas for multicultural learning and teaching in the primary classroom*. London: Routledge.
- Hinderliter Ortloff, D., Frey, C. J. (2007). Blood relatives: language, immigration, and education of ethnic returnees in Germany and Japan. *Comparative Education Review*, 51, (4), 447-470.
- Hornberger, N. H. (1998). Language policy, languageeducation, languagerights: Indigenous, immigrant, and international perspectives. *Language in Society*, 27, 439-458.
- İçli, G. (1999). Denizli iline göç eden ailelerin eğitime bakış açıları. 4. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5, 70-74.
- Jones, F. E. (1987). Age at immigration and education: further explorations. *International Migration Review*, 21 (1), 70-85.
- Joshee, R., Peck, C. L., Thompson, L. A., Chareka, O., & Sears, A. (2010). Multi cultural education, diversity, and citizenship in Canada. *Paper presented at the International Alliance of Leading Institutes (IALEI) Workshop on Multicultural Education*, Seoul, Korea.

- Junn, J. (2004). Diversity, immigration, and the politics of civic education. *PS*, 37(2), 253-255.
- Karakuş, E. (2006). *Göç olgusu ve eğitime olumsuz etkileri (Sultanbeyli örneği)*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi. (186676)
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. 23. Baskı, Ankara: Nobel Yayınları.
- Karpat, K. (2010). *H. Osmanlı'dan günümüze etnik yapılanma ve göçler*. Çeviren Bahar Tırnakçı. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Kowalczyk, J. (2011). The immigration problem and european education reforms: from the education of migrants' children to intercultural education, *European Education*, 42 (4), (Winter 2010–11), 5–24.
- Köknel Ö. (1989). *Bireysel ve toplumsal şiddet*. Altın Kitaplar, İstanbul.
- Martinez Brawley, E. E., Zorita, P., M. B. (2011). Immigration and social work: contrasting practice and education, *Social Work Education*, 30(1), 17–28.
- Mavisakalyan, A. (2011). Immigration, public education spending, and private schooling, *Southern Economic Journal*, 78 (2), 397-423
- Freilich, J. D. vd. (2002). *Migration, culture conflict and crime*. Aldershot: Ashgate, XIII, 319.
- MEB. (2014). *Çocuk gelişimi ve eğitimi, bilişsel gelişim*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB. (2007). *MEGEP çocuk gelişimi ve eğitimi, sosyal gelişim*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB. (2013). *MEGEP çocuk gelişimi ve eğitimi, duygusal gelişim*. Ankara: MEB Yayınları.
- Milligan, L., Pachauri, A., Jha, S., Zhou, T., Sondhi, G., Rounsaville, C. (2011). Cutbacks in student immigration: a nail in the coffin for high education in the UK?. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 41:6, 839-856.
- Montero Sieburth, M., LaCelle-Peterson, M. (1991). Immigration and schooling: an ethno historical account of policy and family perspectives in an urban community, *Anthropology & Education Quarterly*, 22, 4, 300–325

- Moses, J. W. (2006). *International migration: Globalization's last frontier*. London: Zed Books.
- Nar, B. (2008). *Göçün eğitime ve eğitim yönetimine etkileri (Dilovası örneği)*, (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi. (228763)
- OECD, (2012). *PISA 2012 Results in Focus: What 15-year-olds know and what they can do with what they know*, PISA, OECD Publishing.
- OECD, (2014). *PISA 2012 Results: What Students Know and Can Do - Student Performance in Mathematics, Reading and Science (Volume I, Revised edition, February 2014)*, PISA, OECD Publishing.
- Özçağlar, A. (2005). Türkiye'de mülki idare bölümlerinin idari coğrafya analizi. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 3 (1), 1-25 s.18)
- Parlakkaya, Ç. (2010). *Göçe bağlı olarak ilköğretim okullarında yaşanan istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi. (265905)
- Pries, L. (1999). *Migration and transnational social spaces*. Aldershot: Ashgate.
- Ratnapradipa, D., Quilliam, D., Wier, L. Rhodes, D. L. (2010). Food safety education: child-to-parent instruction in an immigrant population. *Journal of Environmental Health*, 73 (6), 70 -75.
- Rong, X. L. (2009). Immigration and U.S. schools in X.L. Rongand J. Preissle (Eds), *Educating Immigrant Students in the 21st Century: What Educators Need to Know*, pp. 1-18. Thousand Oaks, CA: SAGE-Corwin.
- Sevim, Y. (2001). Terör nedeniyle Elazığ'a göç eden ailelerin çocuklarının eğitim durumu. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (2), 259-268.
- Sowell, T. (1996). *Migrations and cultures: a world view*. New York: Basic Books.
- Scott, F. D. (1968). *World migration in modern times*. New Jersey: Prentice-Hall Inc.
- Strauss, A., Corbin, J. (1998). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Newbury Park, CA: Sage.

- Takaki, R. (2002). Reflections on racial pattern in America. In Takaki. R. (Ed.), *Debating diversity* (23-36). New York: Oxford University Press.
- Tatlıdil, E. (1989). *Kentleşme ve gecekondular*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Tezcan, M. (1994). Ülkemize göç ve eğitim sorunları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt:27, Sayı:1, s:61-67
- Tórrez, N. (2013). Education and immigration in California: key trends, *National Social Science Journal*, 40(1), 107 – 113.
- Türkyılmaz, A., Çay, A., Avşar, B. Z. (1998). *Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan terör nedeniyle göç eden ailelerin sorunları*. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı.
- Tümertekin E., Özgüç, N. (1998). *Beşeri coğrafya*. Çantay Kitapevi, İstanbul.
- Tümertekin, E., Özgüç, N. (2002). *Beşeri coğrafya (insan, kültür, mekan)*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- TÜİK, (2013). *Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçları*, (Turk Stat, Address Based Population Registration System Results, 2013)
- Weeks, J. R. (2005). *Population, an introduction to concepts and issues*, Wadsworth Thomson Learning, Belmont, USA.
- Yalçın, C. (2004). *Göç sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yörükkan, A., Yörükkan, T. (1966). *Şehirleşme, gecekondular ve konut politikası*, İmar ve İskan Bakanlığı Merkez Gen. Müd. Sos. Araş. Dairesi. 2.Baskı. Ankara.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Zeybekoğlu, E., Johansson, B. (2003). *Migration and labour in Europe: views from Turkey and Sweden*. İstanbul: Marmara University Research Center for International Relations (MURCIR); Swedish National Institute for Working Life. IX, 306.
- URL-1:
http://esa.un.org/unmigration/documents%5Cworldmigration%5C2013%5CFull_Document_final.pdf (Erişim Tarihi: 22.06.2014).

URL-2:

<http://esa.un.org/unmigration/TIMSA2013/migrantstocks2013.htm?mtotals>
(Erişim Tarihi: 03.06.2014).

URL-3:

<http://education.stateuniversity.com/pages/2077/ImmigrantEducation.html>
(Erişim Tarihi: 08.09.2014).

URL-4:

http://www.intlalliance.org/fileadmin/user_upload/documents/Conference_2010/NP-USA.pdf (Erişim Tarihi: 19.06.2014).

URL-5:

<http://www.education.gov.uk> (Erişim Tarihi: 15.07.2014).

URL-6:

<http://www2.ed.gov/admins/lead/account/nclbreference/index.html> (Erişim Tarihi: 14.05.2014).

URL-7:

<http://www.ons.gov.uk/ons/rel/census/2011-census/key-statistics-for-local-authorities-in-england-and-wales/rpt-religion.html> (Erişim Tarihi: 08.06.2014).

URL-8:

<http://www.ons.gov.uk/ons/rel/census/2011-census/key-statistics-for-local-authorities-in-england-and-wales/stb-2011-census-key-statistics-for-england-and-wales.html#tab---Ethnic-group> (Erişim Tarihi: 17.06.2014).

URL-9:

http://www.goc.gov.tr/icerik/goc-projeleri_409_570 (Erişim Tarihi: 05.07.2014).

URL-10:

http://www.goc.gov.tr/icerik6/merkezin-kurulusu_409_582_583_icerik
(Erişim Tarihi: 06.07.2014).

URL-11:

http://tegm.meb.gov.tr/www/egitim-politikalari-grup_baskanligi/icerik/24
(Erişim Tarihi: 23.11.2014).

URL-12:

[http://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/pisainfocus/pisa-in-focus-n33-\(eng\)FINAL.pdf](http://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/pisainfocus/pisa-in-focus-n33-(eng)FINAL.pdf) (Erişim Tarihi: 19.05. 2014).

Ekler

Ek-1: Resmi Araştırma İzin Belgesi

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 14588481/605.99/820961
Konu: Araştırma İzni
(Ramazan BALKANLIOĞLU)

25/02/2014

DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2012/13 nolu genelgesi
b) 31/01/2014 tarih ve 222 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Doktora Programı öğrencisi Ramazan BALKANLIOĞLU'nun "Göçün Öğrencisinin Eğitim Yaşantısı Üzerine Etkisi" konulu tez önerisi kapsamında uygulama yapma isteği Müdürlüğümüzce uygun görülmüş ve araştırmanın yapılacağı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bilgi verilmiştir.

Anketlerin uygulama yapılacak sayıda çoğaltılması ve çalışmanın bitiminde iki örneğinin (CD ortamında) Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme-1 Şube Müdürlüğüne gönderilmesini arz ederim.

Hakan GÖNEN
Müdür a.
Şube Müdürü

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrak teyidi <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 4f8c-7ad0-35e8-baf3-1a5c kodu ile yapılabilir.

Emniyet Mh. Alparslan Türkeş Cd. No: 4/A Yenimahalle/ANKARA
www.ankara.meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Murat YILMAZER
Tel: (0 312) 212 36 00

Ek-2: Araştırma Yapılan Okullar

1. Âşık Veysel Ortaokulu
2. Uygur Ortaokulu
3. Bağlum Ortaokulu
4. Ufuktepe Ortaokulu
5. Özkent Akbilek Ortaokulu
6. Ayvalı İmam Hatip Ortaokulu
7. 23 Nisan Ortaokulu
8. Keçiören Ortaokulu
9. Barış Manço Ortaokulu
10. Atatürk Ortaokulu
11. Kalaba Ortaokulu
12. Hacı Sabancı Ortaokulu
13. Faik Erbağı Ortaokulu
14. şüküfe Nihal Ortaokulu
15. Haydar Aliyev Ortaokulu
16. Özel Hasan Tanık Ortaokulu
17. Özel Nurettin Topçu Ortaokulu

Ek-3: Bilgilendirilmiş Rıza Formu

Bu araştırmaya katılmadan önce; ilgili açıklamaları okuyup anlamanız, onaylamanız bilimsel ve etik açıdan önemlidir.

Araştırmanın Başlığı: “Göçün Öğrencinin Eğitim Yaşantısı Üzerindeki Etkisi”

Danışman: Prof. Dr. Ali ÖZEL, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, Eğitim Fakültesi, Dumlupınar Üniversitesi.

Araştırmanın Amacı: Göç eden öğrencilerin eğitim yaşantılarının (oluşan değişikliklerin olumlu-olumsuz) araştırılması için bu çalışmaya katılımınız istenmektedir.

Yapılacak olan araştırmada ana sorular şunlardır: Göç eden öğrencilerin eğitim yaşantılarında; **bişsel, sosyal ve duyuşsal etki** ekseninde ne gibi değişiklikler yaşanmaktadır ve ne tür sonuçlar doğurmaktadır? Göçün öğrencinin eğitim yaşantısı ile ilgili, öğrencilerin, velilerin ve öğretmenlerin görüşleri nelerdir?

Araştırma İçeriği: Siz değerli öğrencimizden, velimizden ve öğretmenimizden bu görüşmeye/araştırmaya katılarak düşüncelerinizi paylaşmanız istenmektedir. Öğrenci ve öğretmen görüşmesi yaklaşık 25 dakika sürecek ve doğru sonuçlar alınabilmesi için ses kaydı yapılacaktır.

Öngörülen Riskler: Bu çalışmada herhangi bir risk öngörülmemiştir.

Çalışmanın Katılımcıya veya Başkalarına Faydaları: Bu çalışmanın katılımcıya doğrudan bir faydası olmayacağı tahmin edilmektedir. Ancak görüşme sonucu elde edilen bilgilerden yola çıkılarak, göçün öğrencilerin eğitim yaşantıları üzerine olan etkileri gözlemlenecek; eğitimcilere, siyaset yapıcılara, yerel yöneticilere, ailelere ve bilim dünyasına fayda getirmesi için sunulacaktır.

Araştırma Kayıtlarının Gizliliğini Korumaya Dair İçerik: Görüşmenin ses kayıtları ve yazılı bilgiler akademik çalışmalarda kullanılacaktır. Bilgiler çalışmada görevli olan Prof. Dr. Ali ÖZEL, Yrd. Doç. Dr. Ali Rıza ŞEKERCİ, Yrd. Doç. Dr. Murat TURNA ve araştırmacı Ramazan BALKANLIOĞLU’nun kullanımına açık olacaktır. Görüşmeden elde edilen veriler Ramazan

BALKANLIOĞLU tarafından iki (2) yıl saklanacak, süre dolduktan sonra imha edilecektir.

Araştırma Hakkında Sorular:

Araştırma hakkında araştırmacı Ramazan BALKANLIOĞLU'na aşağıda yer alan iletişim adreslerinden ulaşabilirsiniz.

Tel:0 (5XX) , e-posta:r.xxxxxxxx@hotmail.com

Araştırma Katılımcısının Hakları

Aşağıya atacağınız imza, bu araştırma hakkında size yeterli bilgi verildiği anlamına gelmektedir. Çalışmanın niçin ve nasıl yapılacağı size bildirildi ve bu araştırmaya katılmanız sonucu herhangi bir hak kaybı-kazancı yaşamayacağınız söylendi. İstedığınız takdirde sebep belirtmeden görüşmeyi sonlandırabilirsiniz. Araştırmacı, katılımınızı zamansız ve sebep belirtmeden bitirebilir. Araştırmaya gönüllü olarak katıldığınızı ve haklarınızı biliyorsunuz.Çalışmanın niçin yapıldığını ve nasıl yapılacağını anladınız. İsterseniz bu formun bir kopyasını alabilirsiniz.

Yapılacak olan bu çalışmaya kendimin ve çocuğumun katılmasına onay veriyorum.

Tarih:/...../.....

Velinin Adı-Soyadı:.....

İmzası:.....

Görüşmeyi Yapan Araştırmacı İçin

Hazırlanan bu formun içerik kısmını katılımcı ile inceledim ve gözden geçirdim. Yaptığım araştırma ile ilgili muhtemel fayda, risk ve sıkıntıları açıkladım. Katılımcının da açıklamalarımı doğru ve net şekilde anladığı inancındayım.

Tarih:...../...../.....

Araştırmacının Adı-Soyadı: Ramazan BALKANLIOĞLU

Araştırmacının İmzası:.....

Ek-4: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (Öğrenciler İçin)

Görüşme Tarihi: _____ Görüşme yeri : _____

Görüşme Başlangıç: _____ Bitiş: _____

Görüşme Numarası: _____

Görüşme yapan kişi:

Ramazan BALKANLIOĞLU(r.xxxxxxxx@hotmail.com)

Görüşme yapılan kişi: _____

Sevgili öğrencimiz,

Görüşmeye katıldığınız için teşekkür ederim. Görüşmede bizimle paylaştığınız şahsi bilgileriniz hiçbir şekilde ve ne sebeple olursa olsun hiçbir kurum veya kişiyle paylaşılmayacaktır. Yapılacak olan görüşmede; “göç eden öğrencilerin eğitim yaşantıları ile ilgili düşüncelerinizi ve tecrübelerinizi” öğrenmeye çalışacağım. Bu nedenle, yapılacak olan görüşmede, yaşadıklarınızı içtenlikle paylaşmanız araştırmanın hem güvenilirliğini artıracak hem de göç eden öğrencilerin eğitim yaşantılarını daha iyi tespit etme fırsatı sunacaktır.

Yapılacak olan görüşmenin açık-anlaşılır ve güvenilir olması açısından ses kaydı yapacağım, bazı notlar alacağım.

Sizinle yapacağım görüşmede ses kaydı yapmama izin veriyor musunuz?

Cevabınız evet ise: Teşekkür ederim, görüşmeyi başlatıyorum.(...)

Cevabınız hayır ise: Ses kayıt cihazını kapatıyorum ve not tutacağım. (...)

Görüşmeye başlayabilir miyiz?

SORULAR (Öğrenci Soruları)

1) Ankara'ya taşınma süreciniz ve okula ilk kayıt olma süreciniz nasıl gerçekleşti? Biraz bahsedebilir misiniz?

2) Göç ile geldiğiniz okulunuzda;

a. Ders başarınız hakkında neler söylemek istersiniz?

b. Okulunuz ve öğretmenleriniz derslerinizde ne tür etkiler oluşturmaktadır?

c. Okul derslerinize yardımcı olması için okul dışından ders desteği alıyor musunuz?

3) Okulunuzun fiziki imkânları (laboratuvar, atölye, spor salonu gibi) eğitim yaşantınızda ne tür etkiler oluşturmaktadır?

4) Göç ile geldiğiniz okulunuzda:

a. Sınıf mevcudunuz fazla mıdır? (Evetse) Eğitim yaşantınızda ne tür etkiler oluşturmaktadır?

b. Okul içi veya okul dışı gürültü olmakta mıdır? (Evetse) Eğitim yaşantınızda ne tür etkiler oluşturmaktadır?

5) Göç ile geldiğiniz okulda: Türkçe konuşma şeklinizden/telaffuzunuzdan dolayı olumlu/olumsuz bir şeyler yaşadınız mı? Eğitim yaşantınızda ne tür etkiler oluşturdu? Bahsedebilir misiniz?

6) Göç ile geldiğiniz şehirde:

a. Herhangi bir sosyal faaliyet yapıyor musunuz?

b. Geldiğiniz şehrin sosyal imkânları hakkında neler söylemek istersiniz?

c. Okulunuzda sosyal faaliyetler yapılıyor mu?

7) Okula, öğretmenlere ve sınıf arkadaşlarına alışma süreciniz nasıl oldu? Biraz bahsedebilir misiniz?

8) Göç ile geldiğiniz okulda ve sınıfınızda arkadaşlarınız tarafından dışlanma veya kabullenmeme oldu mu? Bu konu ile ilgili neler söylemek istersiniz?

9) Okul içinde veya dışında olumsuz gruplaşmalara şahit oldunuz mu? Evetse, bu konu ile ilgili neler söylemek istersiniz?

Görüşmemiz bitmiştir. Katılımınız için teşekkür ederim.

Ek-5: Yarı-Yapılandırılmış Görüşme Formu (Şube Rehber Öğretmenleri İçin)

Görüşme Tarihi:_____Görüşme yeri:_____

Görüşme Başlangıç: _____Bitiş : _____

Görüşme Numarası:_____

Görüşme yapan kişi:

Ramazan BALKANLIOĞLU(r.xxxxxxxx@hotmail.com)

Görüşme yapılan kişi:_____

Değerli Öğretmenim,

Görüşmeye katıldığınız için içtenlikle teşekkür ederim. Görüşmede bizimle paylaştığınız şahsi bilgileriniz hiçbir şekilde ve ne sebeple olursa olsun hiçbir kurum veya kişiyle paylaşılmayacaktır. Yapılacak olan görüşmede; “göç eden öğrencilerin eğitim yaşantıları ile ilgili düşüncelerinizi ve tecrübelerinizi” öğrenmeye çalışacağım. Bu nedenle, yapılacak olan görüşmede, yaşadıklarınızı içtenlikle paylaşmanız araştırmanın hem güvenilirliğini artıracak hem de göç eden öğrencilerin eğitim yaşantılarını daha iyi tespit etme fırsatı sunacaktır.

Yapılacak olan görüşmenin açık-anlaşılır ve güvenilir olması açısından ses kaydı yapacağım, bazı notlar alacağım.

Sizinle yapacağım görüşmede ses kaydı yapmama izin veriyor musunuz?

Cevabınız evet ise: Teşekkür ederim, görüşmeyi başlatıyorum.(...)

Cevabınız hayır ise: Ses kayıt cihazını kapatıyorum ve not tutacağım. (...)

Görüşmeye başlayabilir miyiz?

SORULAR (Şube Rehber Öğretmeni Soruları)

Soru 1. Göç ile gelen öğrencilerin:

- Kayıt süreci nasıl gerçekleşmektedir?
- Akademik yaşantılarında ne gibi değişiklikler olmaktadır?

Soru 2. Sınıfınıza göç ile gelen öğrencilerin:

- Sosyal yaşantılarında ne tür değişiklikler olmaktadır?
- Sosyal yaşantılarına sizce neler etki etmektedir?

Soru 3. Sınıfınıza göç ile gelen öğrencilerin duyuşsal yaşantıları hakkında ve duyuşsal yaşantılarının eğitim yaşantılarına etkisi hakkında neler söylemek istersiniz?

Soru 4. Göç ederek okulunuza, nakille, şehir dışından gelen öğrencilerle ilgili neler söylemek istersiniz?

Soru 5. Göç eden öğrencilerin eğitim yaşantıları üzerine herhangi bir çalışma/araştırma yaptınız mı? Bu tür çalışmalarla ilgili neler söylemek istersiniz?

Soru 6. Göç eden öğrenciler ve eğitim yaşantıları üzerine kitap, konferans, çalıştay ve seminer gibi herhangi bilgilendirici bir faaliyette bulundunuz mu/katıldınız mı? Neler söylersiniz?

Soru 7. Göçle gelen öğrencilerin eğitim yaşantılarının daha iyi olması açısından, somut olarak neler yapılmasını tavsiye edersiniz?

Soru 8. Göç ile gelen öğrencilere ve ailelerine, ilgili kişi ve kurumlarca, ev ziyareti yapılarak eğitim yaşantıları hakkında bilgilendirilmeleri ile ilgili neler söylemek istersiniz?

Görüşmemiz bitmiştir. Katılımınız için teşekkür ederim..

Ek-6: Öğrenci Sosyo-Demografik Formu ve Anket Formu

A. KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyet	☐ Kız	☐ Erkek			
2. Yaş	☐ 10-11	☐ 12-13	☐ 14-15	☐ 16 ve üzeri	
3. Sınıf	☐ Ortaokul 2	☐ Ortaokul 3	☐ Ortaokul 4		
4. Babanızın öğrenim (mezuniyet) durumu	☐ Okuryazar değil	☐ İlkokul	☐ Ortaokul	☐ Lise	☐ Üniversite
5. Babanızın mesleği	☐ Memur	☐ İşçi	☐ Emekli	☐ Esnaf	☐ Diğer
6. Annenizin öğrenim (mezuniyet) durumu	☐ Okuryazar değil	☐ İlkokul	☐ Ortaokul	☐ Lise	☐ Üniversite
7. Annenizin mesleği	☐ Memur	☐ İşçi	☐ Emekli	☐ Ev hanımı	☐ Diğer
8. Kaç yıldır bu okulda öğrencisiniz	☐ 1	☐ 2			

B. ANKET SORULARI

Bilişsel Yaşantı Soruları

Kesinlikle Katılıyorum

Katılıyorum

Kararsızım

Katılmıyorum

**Kesinlikle
Katılmıyorum**

- 1 Göç sonrası geldiğim okulda nakil/kayıt işlemlerinde sıkıntı yaşadım.
- 2 Göç ile geldiğim okulda uyum eğitimi aldım.
- 3 Göç sonrası geldiğim okulda derslerimde zorlanırım.
- 4 Derslerimde zorlandığımda ders desteği (özel ders, dersane vs.) alırım.
- 5 Göç ile geldiğim okulda akademik başarımla daha iyidir.
- 6 Göçün oluşturduğu farklı nedenlerden dolayı okuluma devamsızlığım olur.
- 7 Göç sonrası geldiğim okuluma gitmek istemiyorum.
- 8 Göç sonrası geldiğim şehrin eğitim imkânları daha iyidir.
- 9 Göç sonrası geldiğim okulun eğitim imkânları daha iyidir.
- 10 Göç ile geldiğim okulda dersler aksamadan/düzenli işlenir.
- 11 Göç ile geldiğim okulda dersime giren öğretmenler sık sık değişir.
- 12 Sınıfımız kalabalık olduğu için derslere yeterince katılamam.
- 13 Okulumuzun içindeki veya dışındaki gürültü derse katılımımı ve başarımla olumsuz etkiler.
- 14 İhtiyaç hissettiğimde şube rehber öğretmenimle görüşürüm.
- 15 Türkçeyi düzgün konuşamadığım için derslerde faaliyetlere katılmam.
- 16 Türkçeyi düzgün konuşamamak derslerimi olumsuz etkiler.
- 17 Okulumun fiziki koşullarının iyi olması başarımla artırır. (sınıf, laboratuvar, akıllı tahta gibi).

Sosyal Yaşantı Soruları

Kesinlikle Katılıyorum

Katılıyorum

Kararsızım

Katılmıyorum

**Kesinlikle
Katılmıyorum**

- 1 Uyum eğitiminin sosyal yaşantımı olumlu etkileyeceğini düşünürüm.
- 2 Şube rehber öğretmenim evimize ziyarete gelir.
- 3 Şube rehber öğretmenimin evimize ziyarete gelmesini isterim.
- 4 Şube rehber öğretmenimle birlikte sosyal faaliyetler yaparım.
- 5 Türkçe telaffuzum nedeniyle sosyal etkinliklere katılmak istemem.
- 6 Okulumdaki fiziki koşullar sosyalleşmemi sağlar. (spor salonu, atölye, bilgisayar sınıfı gibi).
- 7 Okulumuzda sosyal faaliyetler yapılır.
- 8 Göç ile geldiğimiz yerde sinema, tiyatro, müzik gibi sosyal faaliyetlere katılırım.
- 9 Göç ile geldiğimiz yerde bir kursa (spor, müzik, el becerisi vs.) başladım.
- 10 Okul yaşantımın dışında para kazanmak için bir iş yaparım.
- 11 Eğitim yaşantım ile ilgili evde aile toplantısı yaparız.

Duyuşsal Yaşantı Soruları

Kesinlikle Katılıyorum

Katılıyorum

Kararsızım

Katılmıyorum

**Kesinlikle
Katılmıyorum**

- 1 Okula başladığımda psikolojik desteğe ihtiyaç duydum.
- 2 Okulmda veya çevremde zararlı alışkanlıklara sahip kişileri görürüm.
- 3 Okulmda veya çevremde zararlı alışkanlıklara sahip kişiler psikolojik olarak olumsuz etkiler.
- 4 Okulmda veya çevremde olumsuz gruplaşmalarla karşılaşırım.
- 5 Okulmda veya çevremde gördüğüm olumsuz gruplardan korkarım.
- 6 Göç ile geldiğim şehirde ve mahalleimde uyum sorunu yaşarım.
- 7 Şartlarım uygun olsa geldiğim yere geri dönmek isterim.
- 8 Göç ile geldiğim okuluma ve öğretmenlerime kolay uyum sağlarım.
- 9 Göç ile geldiğim okulda arkadaşlarıma kolay uyum sağlarım.
- 10 Göç ile geldiğim sınıfımda arkadaşlarımdan dışlanırım.

Ek-7: Veli Sosyo-Demografik Formu ve Anket Formu

A. KİŞİSEL BİLGİLER ve KATILIM

1. Cinsiyet	☐ Bayan	☐ Bay	☐ Diğer		
2. Medeni Durum	☐ Bekâr	☐ Evli	☐ Diğer		
3. Öğrenim Durumu	☐ Okuryazar değil	☐ İlkokul	☐ Ortaokul	☐ Lise	☐ Üniversite
4. Meslek	☐ Memur	☐ İşçi	☐ Esnaf	☐ Ev hanımı	☐ Diğer
5. Yaş Grubu	☐ 25-30 yaş	☐ 31-35 yaş	☐ 36-40 yaş	☐ 41-45 yaş	☐ 46 yaş-üstü
6. Göç etme nedeni	☐ Tayin	☐ İş	☐ Terör	☐ Eğitim	☐ Diğer
7. Aile ile birlikte yapılan şehirlerarası göç sayısı	☐ 0	☐ 1-2	☐ 3-4	☐ 5-6	☐ 7 ve üzeri
8. Ailenizin aylık geliri (tl)	☐ 0-750 tl	☐ 751-1500 tl	☐ 1501-2500 tl	☐ 2501-3500 tl	☐ 3501 tl ve üzeri

B. ANKET SORULARI

Bilişsel Yaşantı Soruları

- 1 Çocuğumun okula nakil/kayıt işlemlerinde sıkıntı yaşadım.
- 2 Çocuğumun yeni eğitim yaşantısı hakkında yetkililerce bilgilendirildim.
- 3 Çocuğum göç sonrası geldiği okulda derslerinde zorlanır.
- 4 Çocuğuma okul haricinde ders desteği (özel ders, dersane vs.) sağlarım.
- 5 Çocuğumun akademik başarısı göç ile geldiği okulda daha iyidir.
- 6 Göçün oluşturduğu farklı nedenlerden dolayı çocuğumun okuluna devamsızlığı olur.
- 7 Çocuğum göç sonrası kayıt ettirdiğim okuluna gitmek istemiyor.
- 8 Göç sonrası geldiğimiz şehrin eğitim imkanları daha iyidir.
- 9 Göç sonrası geldiğimiz okulun eğitim imkanları daha iyidir.
- 10 Çocuğumun göç sonrası geldiği okulunda dersler aksamadan/düzenli işlenir.
- 11 Çocuğumun göç sonrası geldiği okulunda öğretmenler sık sık değişir.
- 12 Çocuğumun okulunda sınıfının kalabalık olması derslerini olumsuz etkiler.
- 13 Çocuğumun eğitim gördüğü okul ve çevresi gürültülüdür.
- 14 İhtiyaç hissettiğimde çocuğumun şube rehber öğretmeni ile görüşürüm.
- 15 Çocuğumun Türkçe dil kullanımının iyi olmamasının derse katılımını engellediğini düşünürüm.
- 16 Çocuğumun Türkçeyi düzgün konuşmamasının derslerini olumsuz etkilediğini düşünürüm.
- 17 Çocuğumun okulundaki fiziki koşulların ders başarısını olumlu etkilediğini düşünürüm.(sınıflar, laboratuvarlar vs.).

**Kesinlikle
Katılıyorum**

Katılıyorum

Kararsızım

Katılmıyorum

**Kesinlikle
Katılmıyorum**

Sosyal Yaşantı Soruları

- 1 Göç ile geldiğimiz okulda, göç ile gelen öğrencilerin sosyal yaşantısı ile ilgili bilgilendirme yapılır.
- 2 Çocuğumun şube rehber öğretmenini evimize ziyarete gelir.
- 3 Çocuğumun şube rehber öğretmenini evimize davet ederim.
- 4 Çocuğumun şube rehber öğretmenini ile birlikte sosyal faaliyetler yaparım.
- 5 Türkçe dil telaffuzu nedeniyle çocuğumun sosyal etkinliklere katılmak istemediğini düşünürüm.
- 6 Çocuğumun okulumdaki fiziki koşullar sosyalleşmesine yardımcı olur.(spor salonu, atölye, bilgisayar sınıfı gibi).
- 7 Çocuğumun okulunda öğrencilere yönelik sosyal faaliyet yapılır.
- 8 Göç ile geldiğimiz yerde çocuğum sinema, tiyatro, müzik gibi sosyal faaliyetlere katılır.
- 9 Göç ile geldiğimiz yerde çocuğumun sinema, tiyatro, müzik gibi sosyal faaliyetlere katılmasını sağlarım.
- 10 Çocuğum okul yaşantısı dışında para kazanmak çalışır.
- 11 Çocuğumun eğitim yaşantısı ile ilgili aile içi toplantı yaparım.

**Kesinlikle
Katılıyorum**

Katılıyorum

Kararsızım

Katılmıyorum

**Kesinlikle
Katılmıyorum**

Duyuşsal Yaşantı Soruları

- 1 Göç sonrası çocuğumun yaşayabileceği psikolojik yaşantı hakkında araştırma yaparım.
- 2 Çocuğumun okulunda veya çevresinde zararlı alışkanlıklara sahip kişileri gözlemlerim.
- 3 Zararlı alışkanlıklara sahip kişilerin çocuğumu psikolojik açıdan olumsuz etkilediğini düşünürüm.
- 4 Çocuğumun okulunda veya çevresinde olumsuz gruplaşmaları gözlemlerim.
- 5 Olumsuz grupların çocuğumda korku ve tedirginlik oluşturduğunu düşünürüm.
- 6 Göç ile geldiğimiz şehirde ve mahalleimde çocuğum uyum sorunu yaşar.
- 7 Şartlarım uygun olsa çocuğumun eğitimi için geldiğim yere geri dönmek isterim.
- 8 Çocuğum göç ile geldiği okuluna ve öğretmenlerine kolay uyum sağlar.
- 9 Çocuğum göç ile geldiği okulunda sınıf arkadaşlarına kolay uyum sağlar.
- 10 Çocuğum göç ile geldiği sınıfta arkadaşları tarafından dışlanır.

**Kesinlikle
Katılıyorum**

Katılıyorum

Kararsızım

Katılmıyorum

**Kesinlikle
Katılmıyorum**

Ek-8: Şube Rehber Öğretmeni Sosyo-Demografik Formu ve Anket Formu

A. KİŞİSEL BİLGİLER ve KATILIM

1	Cinsiyet	() Bayan	() Bay					
2	Medeni Durum	() Bekâr	() Evli					
3	Öğrenim Durumu	() Lisans	() Lisansüstü	() Diğer				
4	Yaş Grubu	() 25-30 yaş	() 31-35 yaş	() 36-40 yaş	() 41-45 yaş	() 46 yaş-üstü		
5	Mesleki Kıdem	() 1-5 yıl	() 6-10 yıl	() 11-15 yıl	() 16-20 yıl	() 21 yıl-üstü		
6	Aile ile birlikte yapılan şehirler arası göç sayısı	() 0	() 1-2	() 3-4	() 5-6	() 6 ve üzeri		
7	Göç ile gelen öğrencilerle ilgili çalışmaya katılma sayısı	() 0	() 1-2	() 3-4	() 5-6	() 6 ve üzeri		

B. ANKET SORULARI

Bilişsel Yaşantı Soruları

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1					
2					
3					
4					

5 Göç ile gelen öğrencilerimin okula devamsızlığı olur.

Sosyal Yaşantı Soruları

- 1 Okul başladığımda göç ile gelen öğrencilerimle görüşürüm.
- 2 Sınıfıma göç ile gelen öğrencilerin ailesini ziyaret ederim.
- 3 Göç ile gelen velileri okula çağırır ve okulda görüşürüm.
- 4 Okulumuzda göç ile gelen öğrencilere yönelik sosyal faaliyetler yapılır.
- 5 Göç ile gelen öğrencilere/velilere yönelik sosyal faaliyetler yaparım.
- 6 Göç eden öğrencilerin durumu ile ilgili çalışmalar yaparım.
- 7 Göç eden öğrencilerin yaşantısı ile ilgili kitap, dergi vb. eserleri okurum.
- 8 Göç ve eğitimle ilgili konferans, seminer, panel vb. olmasını isterim.

Duyuşsal Yaşantı Soruları

- 1 Uyum eğitiminin öğrencinin eğitim yaşantısını olumlu etkileyeceğini düşünürüm.
- 2 Göç ile gelen öğrenciler psikolojik desteğe ihtiyaç duyar.
- 3 Göç ile gelen öğrencilerim okula isteksiz gelir.
- 4 Göç ile gelen öğrencilerimin okula/öğretmenlere uyumu kolay olur.
- 5 Göç ile gelen öğrencilerimin sınıf arkadaşlarına uyumu kolay olur.

Ek-9: Milli Eğitim Bakanlığı Bilgi Edinme Başvurusu ve Cevabı

Başvuru No: 850604

Başvuru Tarihi:16.07.2014

“Göçün Öğrencinin Eğitim Yaşantısı Üzerindeki Etkisi” başlığı adı altında, Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı Sınıf Öğretmenliği doktora öğrencisi olarak bilimsel bir araştırma yapmaktayım.

Yapmış olduğum araştırmada kullanılmak üzere:

- 1- Ankara iline 2012-13 ve 2013-14 eğitim öğretim yılı içerisinde, şehir dışından, nakille gelen öğrenci sayısı (ilkokul, ortaokul, lise),
- 2- Milli Eğitim Bakanlığının iç göç gerçekleştiren öğrencilere yönelik yapmış olduğu faaliyetler ve politikası hakkında bilgi talep etmekteyim.

Gereğinin yapılmasını arz ederim. Saygılarımla.

Ramazan BALKANLIOĞLU

e-mail: r.xxxxxxx@hotmail.com

tel: 0(5XX)

Kurum Adı: T.C. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

Başvuru No: 850604

Cevap Metni: 16.07.2014 tarihli başvurunuz incelenmiştir.

MADDE 7. ? Bilgi edinme başvurusu, başvuru kurum ve kuruluşların ellerinde bulunan veya görevleri gereği bulunması gereken bilgi veya belgelere ilişkin olmalıdır.

Kurum ve kuruluşlar, ayrı veya özel bir çalışma, araştırma, inceleme ya da analiz neticesinde oluşturulabilecek türden bir bilgi veya belge için yapılacak başvurulara olumsuz cevap verebilirler. İstenen bilgi veya belge, başvuru kurum ve kuruluştan başka bir yerde bulunuyorsa, başvuru dilekçesi bu kurum ve kuruluşa gönderilir ve durum ilgiliye yazılı olarak bildirilir. Bilgilerinizi rica ederim. İstedığınız belgeler (varsa) E-mail'a eklenmiştir.

Ek-10: Göç İle Gelen Öğrencilere Verilmek Üzere Hazırlanmış Örnek Mektup

Değerli öğrencimiz merhaba, okulumuza hoş geldiniz,

Cumhuriyet ortaokulu idarecileri, öğretmenleri ve personelleri olarak siz değerli öğrencimizi okulumuzda görmekten son derece mutluyuz.

Okulumuza göç ile gelen öğrenci grubunda yer almaktasınız. Okulumuz, siz değerli öğrencilerimizin eğitim yaşantısının daha iyi olması için her türlü imkânları sunmaya gayret edecektir.

Bizler okul idarecileri, öğretmenleri ve personeli olarak, okulumuzu siz değerli öğrencilerimiz için eğitime hazır duruma getirdik. Haydi öyleyse, sizi de okulumuzun eğitim imkanlarından faydalanmaya bekliyoruz.

- Eğitiminizin daha iyi olması için okulumuzun sizden bazı talepleri olacaktır. Bu taleplerin eğitim yaşantınızı olumlu yönde etkilemesi düşünülmektedir.
- Lütfen derslerinizi çok iyi takip ediniz ve derslerinize devam ediniz.
- Şube rehber öğretmeniniz ile en kısa sürede tanışınız. Bu görüşmede kendinizle ilgili bilgileri paylaşınız.
- Okul psikolojik danışma ve rehberlik (pdr) öğretmenlerimiz,sizlere yardımcı olmak için her zaman hazırdır.. En kısa sürede okul pdr öğretmenini ziyaret ederek kendinizi tanıtırız.
- Bir müzik aleti çalmak, bir spor branşında uzmanlaşmak veya başka bir sanatsal alanda okulumuzun sosyal faaliyetlerinde seni görmek, bizleri sevindirecektir.
- Sınıf içerisinde veya dışında kavgalara karışmayacağına inanıyoruz. Size zarar vermek isteyenler olursa eğer, lütfen durumu öğretmen ve/veya okul idarecilerinize iletiniz.

Değerli Öğrencilerimiz,

Sizlerin fikirleri bizler için çok önemlidir. Eğitiminizle ilgili her türlü düşüncelerinizi ve problemlerinizi şube rehber öğretmeniniz, psikolojik danışma ve rehberlik öğretmeniniz veya idarecilerinizle paylaşabilirsiniz.

Cumhuriyet Ortaokulu okul yönetimi olarak tekrar hoş geldiniz diyor, şimdiden derslerinizde ve yeni hayatınızda başarılar diliyoruz...

Sevgilerimizle...

Ek-11: Göç İle Gelen Velilere Verilmek Üzere Hazırlanmış Örnek Mektup

Değerli velimiz merhaba, okulumuza hoş geldiniz!

Cumhuriyet ortaokulu idarecileri, öğretmenleri ve personelleri olarak siz değerli velimizi okulumuzda görmekten son derece mutluyuz.

Okulumuza göç ile gelen veli grubunda bulunmaktasınız. Okulumuz çocuğunuzun eğitim yaşantısının daha iyi olması için şartlar dâhilinde her türlü imkânları sunmaktan kaçınmayacaktır.

Sizin de bildiğiniz gibi, öğrencilerin eğitim yaşantıları üzerinde anne ve baba çok önemli bir yer teşkil etmektedir. Çocuğunuzun eğitim yaşantısında, yeni bir şehre ve yeni bir okula gelmekten dolayı, bazı değişikliklerin olabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle çocuğunuzun eğitim yaşantısında bizlere yardımcı olmanızı rica ediyoruz.

Bir şehirden başka bir şehre göç eden öğrencilerin eğitim yaşantılarında olumlu/olumsuz bazı etkiler görülmektedir. Mesela:

- Yeni geldiği şehre, mahalleye, evine alışamama,
- Okula, öğretmenlere ve arkadaşlarına alışamama,
- Okula gitme/gitmeme isteği,
- Ders başarılarında artma/azalma,
- Yeni arkadaşlar edinme,
- Olumlu/olumsuz özentiler,
- Olumsuz gruplaşmalar oluşturan kişileri gözlemleme/katılma,
- Zararlı alışkanlıklar edinme.

Değerli velimiz, çocuğunuzun eğitim yaşantısının en önemli kısmında aile olarak, siz yer almaktasınız. Bu nedenle lütfen bize yardımcı olunuz. Çocuğunuzun eğitimi, başarılı ve iyi bir birey olması için okulumuzun siz değerli velilerimizden bazı talepleri olacaktır. Bunlardan bazıları şu şekildedir:

1. Lütfen okul başlamadan önce çocuğunuzla birlikte yaşadığınız çevreyi, yeni okulunu ve okul çevresini geziniz.

Yapılan bilimsel bir araştırmada bu uygulamanın çocuğunuzun geldiği mahalleye, Şehre ve okuluna daha kısa sürede uyum sağlamasına yardımcı olacağı ve kendini daha çok güvende hissetmesine neden olacağı değerlendirilmiştir.

2. Çocuğunuzu okula, lütfen yalnız göndermeyiniz. Servisle veya güven duyabileceği aileden birisiyle gelmesini tavsiye ederiz.

Yapılan bilimsel bir araştırmada, bu uygulamanın çocuğunuzun okul yoluna, okuluna, arkadaşlarına ve öğretmenlerine daha kısa sürede güvenle uyum sağlayacağı tespit edilmiştir.

3. Çocuğunuz okula başladığında, özellikle birinci dönem örneğin hafta da 1 defa çocuğunuzu okulda ziyaret ediniz. Unutmayın, ocuklar için anneler ve babalar bir güven kaynağıdır ve sizi okulda görmesi kendisine güven verecektir.

Yapılan bilimsel bir araştırmada, yeni bir Şehirde yeni bir okula başlayan öğrenciler, okullarının ilk günlerinde kendilerini güvende hissetmediklerini ve tedirgin bir Şekilde okula gittiklerini ifade etmişlerdir.

4. Çocuğunuzun Şube rehber ğretmeni ve diğer öğretmenleri ile hemen tanışarak, hangi Şehirden geldiğinizi, çocuğunuzun eğitim durumunu ve faydalı olacağını düşündüğünüz bilgilerinizi paylaşınız. Bu tutumunuzun, çocuğunuzun eğitim yaşantısını olumlu yönde etkileyeceği değerlendirilmiştir.

Yapılan bir bilimsel araştırmada ğrenci-veli ve Şube rehber ğretmeni arasındaki diyalog zayıflığının, öğrencinin eğitim yaşantısını olumsuz etkilediği tespit edilmiştir. Şube rehber ğretmeni ile diyalogunuzun iyi olmasının, çocuğunuzun eğitim yaşantısını olumlu yönde etkileyeceği değerlendirilmiştir.

5. Çocuğunuzun da evde olacağı bir zamanda, Şube rehber öğretmenini evinize davet ederek, bilgi alışverişinde bulunmanızın faydalı olacağı düşünülmektedir.

Yapılan bilimsel bir araştırmada, Şube rehber öğretmenleri ile velilerin diyaloglarının oldukça zayıf olduğu, güç ile gelen veli ve ğrencilerin Şube rehber öğretmenlerini evlerinde misafir etmek istedikleri grlmştir. Ayrıca Şube rehber öğretmenleri de bu tür ziyaretlerin faydasına inanmaktadır. Bu faaliyet için ocuğunuzun Şube rehber öğretmenini en kısa zamanda evinize davet edip, fikir alışverişinde bulunmanızın faydalı olacağı değerlendirilmiştir.

6. Çocuğunuzun eğitim yaşantısı ile ilgili evinizde, aile bireylerinin katılımı ile eğitim toplantısı yapmanız faydalı olacaktır.

Yapılan bilimsel bir araştırmada, evlerinde eğitim toplantısı yapılan öğrencilerin eğitim yaşantılarında olumlu etkiler oluştuğu, öğrencinin ailesini eğitim yaşantısı içerisinde görmekten mutlu ve motive olduğu tespit edilmiştir.

Unutmayın, siz değerli velilerimiz ve sizlerin çocukları, bizler için çok önemli ve değerlisiniz. İşbirliğiniz için şimdiden çok teşekkür ederiz.

Saygılarımızla...

Özgeçmiş

Kişisel Bilgiler

Adı soyadı: Ramazan BALKANLIOĞLU

Doğum tarihi: 01.10.1977

Doğum yeri: ÇORUM-Sungurlu

Adres: Çiçekli mh. damla sk. no: 10/2 Keçiören/ ANKARA

E-Posta: r.balkanlioglu@hotmail.com

Öğrenim Durumu:

İlk ve orta eğitimini Çorum-Sungurlu'da, lisans ve yüksek lisans eğitimini ise Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Coğrafya bölümünde tamamlamıştır. Doktora eğitimine ise Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalında "Göçün Öğrencinin Eğitim Yaşantısı Üzerindeki Etkisi" adlı doktora teziyle devam etmektedir.

